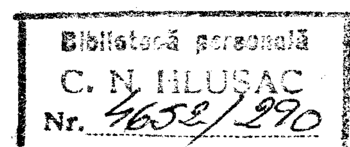
E. RICE BOUROUGHS

DIAVOLUL SANGEROS
(GERONIMO)

EPOPEE ROMANTICĂ
DIN VIAȚA CELUI MAI FAIMOS
TRIB DE PIEI-ROȘII

TRADUCERE DE
ST. GHERASE

EDITURA „DANUBIA" — STR. DR. ISTRATE 10

DIAVOLUL SÂNGEROS

CAP. I.

Klego-Na-Ay, luna plină, îşi răspândea lumina argintată de pe cerul înstelat al Arizonei pe câmpiile Apaşilor Bedoncoşi; ea cădea pe umerii lucitori şi arămiţi şi pe pometii ieşiţi ai obrajilor; îndulcea trăsăturile crude ale figurilor sălbatece — figuri tot atât de neînţelese pe cât este şi *Klego-Na-Ay*, luna însăşi.

Clarul lunei argintate cădea peste Nan-ta-do-tash, — poetul vrăjitor — care îşi pornea, în acel moment tribul într'un dans sălbatec şi care, prin rugăciuni, cerea zeilor ploaia salvatoare a recoltelor cuprinse de secetă. Dansând *Nan-ta-do-tash*, răsucea un clopot de lemn în jurul capului, provocând sgomotul unei mici rafale încărcate de ploaie. Războinicii, şi femeile cari dansau odată cu Nan-ta-do-tash, ascultau zgomotul clopotului de lemn, şi priveau cum acest vrăjitor arunca hoddetin — ofrandă zeilor — în cele patru vânturi ştiind că aceasta va forţa norii şi ploaia să vină în ajutorul recoltelor lor.

Puţin mai la o parte, privind dansatorii, şedeau Shoz-Dijiji — ursul negru — şi Gian-Nahtah, prietenul din copilărie, ajuns acum tovarăşul său de arme. Shoz-Dijiji, cu toate că era încă foarte tânăr ajunsese şef al războinicilor Bedoncoşi şi făcuse multe isprăvi îndrăzneţe în numeroasele lupte duse împotriva Feţelor palide. El era spaima orăşelelor izolate între Sonora şi Chihuahua, fiind supranumit *„Diavolul sângeros"*.

Bătrânii ciocăneau es-a-da-ded — toba cea mare din piele de căprioară — şi după cadenţa lor, Nan-ta-do-tash conducea dansul. Corpul gol al vrăjitorului era vopsit în

verde, având un şarpe galben pe fiecare mână, un urs galben pe piept şi zig-zagul unui fulger pe spate.

Sacul său sfânt cu leacuri, trecut peste umărul drept, îi atârna pe şoldul stâng. Acest sac, făcut din patru piei de antilopă, avea o foarte mare putere magică. Tot atât de preţios ca sacul cu leacuri era şi pălăria de piele magică a lui Nan-ta-do-tash. Datorită acestei pălării, vrăjitorul indian putea să ghicească viitorul, să prevadă apropierea duşmanului, să vindece bolnavii, sau să descopere hoţii de cai.

Fulgi şi pene mari de vultur măreau valoarea şi frumuseţea acestei pălării. Valoarea ei mai era mărită de bucăţile de scoică şi de şarpele fixat pe vârf, în vreme ce pe restul pălăriei Nan-ta-do-tash pusese să i se zugrăvească cu galben închis şi albastru pal câţiva nori, un curcubeu, luceafărul dimineţii, grindină, zeul vânturilor, cu foalele sale şi pe Geniul răului cu marile lui astre.

— Tu, Shaz-Dijiji, nu dansezi cu războinicii şi femeile? întrebă Gian-nah-tah. De ce?

— De ce aşi dansa? răspunse Ursul negru. Usen i-a abandonat pe Shis-Inday. Nu mai aude rugăciunile poporului său. A trecut de partea Feţelor palide, cari au războinici mai mulţi şi arme mai bune. De multe ori Shoz-Dijiji s'a urcat pe munţi spre a face mari jertfe şi a se ruga lui Usen; totuşi Usen a îngăduit ca Juh să-mi fure pe mica mea Ish-kay-nay şi a lăsat ca Feţele palide s'o ucidă. De ce aşi dansa în onoarea zeilor, dacă sunt orbi şi surzi?

— Totuşi, nu te-a ajutat Usen să-l găseşti pe Juh şi să-l ucizi? insistă Gian-nah-tah.

— Usen! Ursul negru deveni ameninţător. Nimeni nu l'a ajutat pe Shoz-Dijiji să-l găsească pe Juh. Nimeni nu l'a ajutat pe Shoz-Dijiji să-l ucidă. Shoz-Dijiji l'a găsit singur, şi, tot singur, cu propria lui mână l'a ucis. Shoz-Dijiji a răzbunat-o pe Ish-kai-nay, nu Usen.

— Dar Usen ţi-a vindecat rana, reluă Gian-tah-nah El ţi-a insuflat în inimă o nouă dragoste, pentru a înlocu

prima ta iubire, care nu mai este acum decât o amintire tristă.

— Dacă Usen a făcut asta, răspunse Ursul negru, atunci n'a făcut-o decât pentru a mări durerea lui Shoz-Dijiji. Dar, nu asculta ce vorbesc, Gian-nah-tah.

— Tu nu mi-ai vorbit încă de tânăra fată albă, de când ai condus-o acasă, după ce ai salvat-o din mâinile lui Cheetim şi a celuilalt alb ticălos, reluă Gian-nah-tah. Dar, pe când ea se mai afla încă în lagărul nostru, am cetit în ochii tăi, Shoz-Dijiji, şi privirile mi-au desvăluit ceeace buzele tale n'au vrut să mărturisească.

— Probabil că ochii mei ştiau ceeace inima mea încă nu aflase, spuse Shoz-Dijiji. Ar fi fost bine ca inima mea nici să nu afle vreodată acest lucru; dar l'a aflat.

Suntem prieteni vechi, Gian-nah-tah. „Tsochs"-urile noastre, suspendate de ramurile copacilor s'au legănat la suflarea aceloraşi vânturi; sau, atârnaţi de spatele mamelor noastre am urmat aceleaşi drumuri dealungul deşerturilor şi al munţilor; împreună am învăţat să mânuim arcul, puşca şi lancea; tot împreună am plecat la primul război. Eşti un frate pentru mine. Nu-ţi vei bate joc de mine, Gian-nah-tah; dacă îţi voiu spune ce s'a petrecut când conduceam la tatăl ei pe tânăra fată Wichita cu ochii verzi; aşa vei şti dece sunt nefericit şi pentru ce ştiu că Usen nu se mai ocupă de mine.

— Gian-nah-tah nu-şi râde de suferinţa celui mai bun prieten al lui, spuse celălalt.

— Nu simţeam dragoste pentru fata albă, continuă Ursul negru. Shoz-Dijiji o socotia ca o soră. Era bună cu mine. Când am fost împresurat de soldaţii Feţelor Palide, ea îmi aduse de mâncare şi de băut şi îmi dădu un cal pentru ca să mă pot întoarce la tribul meu. Ştiu că ea făcea aceasta pentrucă o salvasem odată din mâinile unei Feţe palide cari vroia să-i facă rău. Nu era dragoste în sufletul meu. Cum ar fi putut să fie? Cum aş fi putut gândi că Shoz-Dijiji, un

Apaş, un războinic preţuit al Be-don-ko-hes-ilor, ar putea iubi o fiică a Feţelor-Palide?

Dar Usen mă părăsi. El mă lăsă să privesc îndelung faţa tinerei cu ochii verzi şi luminoşi, zile şi nopţi; fiecare zi o făcea mai frumoasă în ochii mei. Am încercat să nu mă gândesc la dragoste, s'o rup din inima mea. Mă îndeletniceam cu altceva, nimic însă nu mă putea opri să contemplu faţa tinerei fete.

In sfârşit, ajunseserăm aproape de tatăl ei. Aici m'am oprit şi i-am spus să continue, dar ea vroia ca să merg cu ea, pentruca tatăl ei să-mi poată mulţumi. Nu vroiam însă. Nu îndrăzniam. Eu, „Diavolul sângeros" aveam frică de fata Feţelor-Palide. Ea se apropia de mine pentru a mă ruga din nou. Puse amândouă mâinile pe pieptul meu. Aceste două mâini dulci şi albe, Gian-nah-tah, fură mai tari decât voinţa lui Shoz-Dijiji; sub ele, mândria şi ura, cari sunt moştenirea Apaşilor, se topiră deodată. Ţâşni în mine o flacără — primul foc al iubirii. O prinsei în braţe strângând-o puternic. Pusei gura mea pe gura ei. Apoi, ea mă lovi şi vru să mă respingă şi văzui atunci în ochii ei groază — ceva mai mult decât groază — repulsie, caşi cum aş fi desgustat-o.

Aşa că am lăsat-o să plece; m'am întors, dar am părăsit acolo inima şi fericirea mea. Shoz-Dijiji n'are acum altceva decât mândrie şi ură — ura lui împotriva Feţelor-Palide.

— Dacă tu urăşti pe fata cu ochii luminoşi, faci bine, zise Gian-nah-tah. Feţele-Palide sunt de origină proastă şi sunt dobitoci. Ei nu sunt vrednici de un Apaş.

— Dacă aş urî-o pe Wichita, n'aş fi nenorocit, spuse Shoz-Dijiji trist. O iubesc.

Gian-nah-tah ridică sus capul. Mai sunt multe fete frumoase, din rasa Shis-Indays şi cari fac ochi dulci lui Shoz-Dijiji.

— Nu-mi plac, răspunse Ursul negru. Să lăsăm toate astea. Gian-nah-tah e prietenul meu bun, căruia i-am spus

totul. Hai, să mergem să ascultăm ce povesteşte Geronimo şi ceilalţi douăzeci de luptători.

— Această discuţie stă mai bine bărbaţilor, conveni Gian-nah-tah.

Amândoi se alăturară grupului de luptători cari înconjuraseră pe bătrânul şef al Apaşilor. Calul Alb, fratele lui Geronimo, vorbia.

— Se vorbeşte mult printre Indieni, la San Carlos, despre ce vor să le facă soldaţii cu ochii luminoşi lui Geronimo şi mai multor alţi şefi de-ai noştri cari sunt prinşi.

— Ei m'au băgat odată la închisoare şi m'au ţinut aşa patru luni, zise Geronimo. Nu mi-au spus nici pentru ce m'au ţinut, nici pentruce m'au lăsat să plec.

— Te-au ţinut la închisoare pentru a te omori, aşa cum au făcut cu Mangas Colorado, zise Na-tanh. Dar inima li s'a întors în apă şi au avut frică.

— Nu-l vor mai băga niciodată pe Geronimo la închisoare, răspunse bătrânul războinic. Eu sunt bătrân şi aş dori să trăiesc în pace, dar mai bine mă lupt decât să fiu dus la închisoare de Feţele palide.

— Nu mai vrem război. Noi am venit pentrucă Nan-tan-des-la-par-en ne-a cerut-o. Am semănat — dar ploaia nu vrea să cadă. Usen e furios contra noastră; iar agentul Marelui Şef Alb fură boul care este al nostru şi ne lasă muritori de foame. El nu ne va mai lăsa aici să vânăm la San-Carlos.

— Cine e acest hoţ cu ochii luminoşi şi care are îndrăzneala să hotărască că un războinic apaş va putea planta aici, sau îşi va pune cortul acolo?, întrebă Shoz-Dijiji. Ursul negru se statorniceşte unde-i place şi vânează unde vrea.

— Iată cuvinte mari din gura unui tânăr, fiul meu, zise Geronimo. Sunt frumoase vorbirile mari; dar dacă vom lucra tot astfel, soldaţii vor veni şi ne vor ucide; omul cu ochii luminoşi care întâlneşte vânătorii noştri pe drum, trage asupra lor. Ei ne ţin drept vânat. Nemulţumiţi că

ne fură pământul pe care Usen l-a dat strămoşilor noştri, nu numai că-s nemulţumiţi că ne măcelăresc vânatul pe care Usen ni l-a pus ca hrană, ei ne înşală, ne fură, ne bat ca pe biete animale.

— Cu toate astea, tu, Geronimo, şeful luptătorilor Apaşi, eşti acela care stai la îndoială să te lupţi, declarându-le războiu, zise Shoz-Dijiji cu un aer mustrător. Nu ţi-e frică, pentrucă nimeni nu poate spune asta. Atunci, de ce?

— Fiul lui Geronimo spune adevărul, răspunse bătrânul şef. Go-yat-thlay (1), fiul lui Tach-clish-un nu are frică să facă războiu Feţelor palide, chiar dacă ar şti că nu e nimic de făcut împotriva soldaţilor atât de mulţi ca ţepile depe un cedru; Go-yat-thlay nu are frică de moarte; dar el nu vrea să-şi vadă oamenii măcelăriţi, femeile şi copiii deasemenea. El aşteaptă şi speră, crede că într'o zi, Feţele palide vor respecta cele tratate cu Shis-Indays-ii, legăminte pe cari le-au atins.

Dacă va veni ziua când Shys-Indays-ii vor putea trăi în pace cu albii, femeile şi copiii noştri vor avea ce să mănânce, noi vom avea ce cultiva, totodată vom putea vâna cât vom pofti. Vom putea trăi în pace cu oamenii cu ochii luminoşi şi niciodată nu va fi războiu.

— Nu doresc să trăiesc cu ei, nici în pace, nici altfel, strigă Ursul negru. Eu sunt Apaş. Sunt născut pentru luptă. La sânul mamei am supt laptele care-l face pe războinic. Tu, tată, tu m'ai învăţat să întind arcul, să arunc suliţa; din buzele voastre am auzit isprăvile strămoşilor mei, marii războinici din care cobor eu; voi m'aţi învăţat să-i urăsc pe Feţele albe; voi m'aţi văzut smulgând primul meu scalp; voi m'aţi văzut ucigând mai mulţi duşmani şi tot voi m'aţi aprobat. Aţi fost mândri de mine. Cum pot eu oare crede că vorbele voastre vin din inima voastră?

— Tinereţea vorbeşte cu inima, Shoz-Dijiji, aşa cum vorbeşti tu şi aşa cum îţi vorbeam eu când erai copil. Dar,

1) Geronimo.

bătrânețea vorbește cu mintea. Inima mea ar vrea să meargă să lupte, fiule; inima mea ar ucide oamenii cu ochii luminoși acolo, pretutindeni, unde ei se află, dar mintea îmi spune să fiu răbdător și trist în speranța că pacea și dreptatea vor fi date într'o zi poporului meu.

O mare tăcere se făcu după ce vorbi Geronimo. Tăcerea era întreruptă numai de bătaia es-a-da-ded-ului și de mormăiala vrăjitorului care conducea dansatorii. Apoi, un om intră în locul luminat de foc. El făcu semnul și rosti cuvintele de pace. La ordinul lui Geronimo, se apropie de grupul războinicilor așezați pe vine.

Era 'Klosen, Ned-ni-ul. Veni în fața Bedoncoșilor și-l privi pe Geronimo:

— Vin din partea șefilor cu ochii luminoși din San-Carlos.

— Care e mesagiul tău? întrebă Geronimo.

— Ei ar vrea ca Geronimo și ceilalți șefi să se ducă la Fort Thomas pentru a ține un sfat cu ei.

— Despre ce va fi vorba?

— Sunt multe lucruri despre cari ei vor să vorbească cu Șeful Apașilor, răspunse Klosen. Ei au ajuns să cunoască nemulțumirea noastră și au făgăduit să ne asculte nedreptatea. Spun că vor să facă pace cu noi și că dacă ne ducem vom fi primiți cu masă mare. Impreună, ne vom hotărî să trăim în înțelegere.

Shoz-Dijiji răbufni cu un oftat sceptic.

— Ei vor să ne vorbească undeva pentru totdeauna, zise un războinic.

— Spune-le că ne vom aduna aci și că le vom aduce la cunoștință când trebuie, zise Geronimo.

— Dacă nu vă duceți, zise Klosen, Ned-nis-ii nu se vor duce cu atât mai mult. Aceasta o spune Deklugie lui Geronimo și Bedoncoșilor.

La sosirea mesagerului, dansul se opri și războinicii se adunaseră pentru a-l asculta. Ei formau în jurul focului

un cerc. Geronimo fu primul care vorbi, în calitate de şef al Bedoncoşilor.

— Noi, Shis-Indays-ii, vom dispare depe pamânt, zise el, trist. Cu toate că nu pot crede niciodată că suntem nefolositori sau că nu ne-ar fi creat Usen. El a făcut toate triburile şi desigur că a avut o bună judecată pentru a face pe fiecare în parte. Pentru fiecare trib creat, Usen făcut un loc unde ele să poata trăi. Pe pamântul făcut special pentru fiecare trib, el aşeză ce i-a plăcut mai mult.

Când Usen îi făcu pe Apaşi, El le dădu locuinţe în munţi şi în văile Noului Mexic, ale Arizonei, Sonorei şi Chihuahuei. Le dădu grâne, fructe şi vânat, de cari aveau nevoie. Pentru a-i inzdrăveni dacă se îmbolnăviau, le lăsă ierburi. Ii învăţă să găsiască aceste ierburi pentru a le face leacuri. Le mai dădu şi o climă plăcută şi tot ce le trebuia pentru îmbrăcăminte şi adăpost.

Usen făcu şi pe oamenii cu ochii luminoşi; şi pentru ei El făcu o ţară unde ar fi putut să trăiască, dar ei nu sunt mulţumiţi. Ei vreau ţara pe care Usen a făcut-o pentru ei şi pe lângă asta mai vor şi ţara pe care Usen a creat-o pentru Apaşi. Ei nu vor ca Apaşii să trăiască aşa cum a vrut Usen. Ei vor ca Apaşii să trăiască în felul oamenilor cu ochii luminoşi. Apaşii nu pot trăi ca oamenii cu ochii luminoşi. Ei nu vor fi fericiţi. Vor cădea bolnavi şi vor muri. Ei trebuie să fie liberi şi să rătăcească în voie în ţara lor. Ei trebuie să-şi afle hrana acolo unde s'au obişnuit. Mai trebuie să găsiască şi ierburi care să-i vindece.

Şi toate astea ei nu le pot face dacă sunt siliţi să traiască în regiunile pe care le pregătesc oamenii cu ochii luminoşi. Nu pot trăi pe placul lor, atunci când şefii lor ascultă de un Şerif care cunoaşte puţin Indienii şi se îngrijeşte şi mai puţin de ei.

Îmbătrânind, prefer pacea războiului. Nu vreau deloc războiu cu Feţele palide, dar nici nu mai vreau ca ei să ştie unde şi cum aş vrea să trăiesc în ţara mea adevărată.

Bătrânul făcu o pauză şi privi cercul de sălbateci.

— Vreau pacea. Mai sunt încă mulţi înţelepţi în jurul acestui foc cari ar putea să-mi spună cum ar putea obţine Shis-Indays-ii pacea şi libertatea. Dacă ne-am duce la adunărea Feţelor palide, ei ne vor arăta desigur cum am putea ajunge la pace şi libertate. Geronimo a vrut să se ducă; el păstrează însă în sufletul lui amintirea acelei zile în care comandantul soldaţilor albi i-a chemat pe Indieni la ospăţ şi la sfat în defileul Apaşilor. Comandant era Mangas Colorado şi el se duse atunci cu mai mulţi războinici. Soldaţii îi poftiră pe Indieni să intre într'un cort unde, li se spusese, li se va da de mâncare. Când au fost cu toţii în cort, au fost atacaţi pe neaşteptate de soldaţi. Mangas Colorado şi alţii, deschizându-şi drum, dispărură; cei mai mulţi însă fură ucişi. sau luaţi prizonieri. Am zis!

Un războinic din dreapta lui Geronimo se ridică.

— Şi eu doresc pacea, spuse el. Dar aud vocea lui Sanza, a lui Kla-de-ta-he, a lui Ni-ko--ga-he, a lui Gopi şi a celorlalţi războinici cari au fost omorîţi în defileul Apaşului. Ei îmi spun să n'am încredere în Feţele palide. Sufletul lui Kla-de-ta-he, tatăl meu, mi-aduce aminte că albii sunt hoţi şi mincinoşi. Au arătat-o de atâtea ori. Hotărăsc înţelegeri pe cari le batjocoresc; ei fură boul şi merindele noastre. Toată lumea o ştie. Nu mă gândesc că trebuie să plecăm. Am zis!

Astfel, unul după altul, toţi cei cari au vrut să vorbiască, luară cuvântul, unii pentru, alţii împotriva adunării, iar când avu loc votul hotărîtor, cei mai mulţi se arătară contra ei.

In aceiaşi seară, Klosen plecă să-i anunţe pe albi şi pe Deklu-gie, şeful Nednişilor, despre aceasta. Totodată, el duse lui Deklu-gie o invitare pentru el şi poporul lui, ca să se alăture de Be-don-ko-hesi pentru o expediţie de vânătoare în Mexic.

— Ştiţi, spuse Geronimo, războinicilor lui, lucrul acesta va amâna războiul. Feţele palide nu ne vor în-

gădui să părăsim ţara pe cari ne-au destinat-o, nici măcar să vânăm în linişte.

— Face mai mult ca omul să moară în lupta decât în inchisoare, răspunse Shoz-Dijiji.

Două zile mai târziu, Apaşii Nednişi se întovărăşiră cu Be-don-ko-hesii şi se putea vedea bine în graba pregătirilor că toţi presimţeau ce urma să se'ntâmple. Işi unseră cu seu părul în dezordine şi-l legară cu grijă; panglicile de războiu fură potrivite; cerceii grei din timp de pace fură înlocuiţi cu alţii mai uşori; colierele şi şiragurile fură reduse la câte un singur şir. Războinicii se pictară, fiecare după gustul şi imaginaţia lui. Femeile, cu sule şi vâne de animale, dregeau ultimile cizme vechi de pâslă, îşi adunau lucrurile pe unde apucau, pregătindu-se pentru marşuri copleşitoare, zile de foamete şi sete, pentru luptă însfârşit.

Pe dealuri, scrutătorii, cei cari căutau lungul câmpiei cu ochi de vultur, aşteptau să vadă dacă nu cumva se zăresc trupe. Oamenii aceştia ştiau la ce oră vor porni Be-don-ko-hesii şi Nednişii spre Sud, către Sonora; şi, în timp ce Apaşii o porniră, pe măsură ce se depărtau, observatorii se aplecau fără a'nceta să cerceteze Nordul, iar ochii triburilor în marş se'ntorceau adesea în direcţia aceasta. Puţin după plecarea lor, Indienii zăriră mici rotocoale de fum, una după alta, pe creştetul unui munte, departe, spre Nord. Dela aceste rotocoale de fum cari se'nmulţeau, ei ştiură că o armată mare, bine echipată, armata duşmanului, se apropia. Dar ea era totuş departe. Geronimo nu credea să fie prins. Şi ei mergeau, bine înarmaţi, cu cai buni, liniştiţi, că toţi soldaţii albi erau la marginea Nordului. Shoz-Dijiji, călare pe pur-sângele Nejeuni, era în frunte şi urma direcţia defileului Apaşului.

Deodată, dela înălţimea unui munte care stăpânea defileul acum atât de apropiat, o coloană de fum se ridică, apoi o alta şi încă altele cari se succedau cu iuţeală. O nouă trupă duşmană se apropia de Defileul Apaşului, pe

la Sud. Intorcându-şi brusc calul, Shoz-Dijiji îl îndreptă spre Geronimo, care, cu sângele rece al războinicului, văzuse semnalull.

— Ia cu tine zece oameni şi trece defileul, îi porunci Geronimo. Dacă Feţele palide sunt prea aproape pentru a putea ca să străbată, trimete-ne de ştire şi vom trece pe la Sud, prin munţi. Până la noapte, dacă poţi, îţi vei înveseli tovarăşii, iar apoi te vei uni din nou cu noi. Iţi vom lăsa drumul însemnat cu pietre. Dacă ei sunt destul de departe, înaintează până unde vei crede că-i vei putea opri. Ne vei da astfel timp ca să ajungem pe drumul care duce la Sonora. Du-te!

Shoz-Dijiji întrebă pe Gian-nah-tah şi pe alţi nouă voinici dacă vor să-l însoţească. Işi iuţi calul şi plecă în goană, pe marginea defileului, fără a aştepta răspuns: ştia prea bine că va fi urmat. Nu se temea că va fi surprins în defileu, ştiind că observatorul care dădu semnalele nu înceta veghea, stând între duşmani şi ai lui. Când Shoz-Dijiji şi ceilalţi nouă războinici atinseră capătul defileului, nici un soldat nu putea fi văzut, dar, la o milă spre Vest, zăriră observatorul care le făcea semn să se grăbească.

La o milă şi jumătate, Shoz-Dijiji observă trei călăreţi în albastru cenuşiu, cari se îndreptau încet spre defileu. Inapoia lor, dar ascunşi de o înălţime, era grosul trupei a cărei aşezare era arătată de norul de praf ce se ridica în jurul ei. Era lucru clar că soldaţii văzuseră fumul semnalelor, deoarece nu înaintau decât cu mare grijă şi prevedere.

Se vedea o trupă mică de avangardă, Shoz-Dijiji nu aştepta însă. Feţele palide sosiau, iar ei erau pregătiţi să-i primească.

Tânărul şef al Be-don-ko-hesilor luptase contra albilor; ştia bine ce făceau aceştia când erau atacaţi. Gândi că ar putea să-i ţină pe loc mai mult timp, pentru a uşura Apaşilor să treacă muntele. Trimise un călăreţ să-i comunice lui Geronimo să se grăbească, iar pe un altul, sus

pe deal, ca să deschidă focul contra celor cari se apropiau. Mai expediă doui războinici cu toţi caii în drumul pe care tribul trebuia să-l urmeze. Arse punţile din urma lui. Avea deplină încredere în planul lui.

Nouă războinici erau pregătiţi să facă faţă duşmanului. Shoz-Dijiji fără a pierde timp, îşi pregăti mica trupă în poziţie de apărare a defileului.

Primii sosiţi, descoperind inamicul, făcură ceeace prevăzuse Shoz-Dijiji — se'ntoarseră în galop spre ceilalţi, cari se împrăştiară deasemenea. Grosul armatei se opri; erau pe jos, terenul nu le îngăduia să călărească.

Shoz-Dijiji avu prilejul să câştige în urma timpului de oprire al duşmanului. Se aruncă împreună cu şase din tovarăşii lui până la culmea de unde putea domina adversarul. Lăsă doui războinici pe dealul care forma începutul defileului.

Cei şapte oameni se postară la cinci zeci de paşi unul de altul, Shoz-Dijiji fiind cel mai depărtat de trecătoare. Fu primul care trase asupra soldaţilor cari rămăseseră în urma lui pentru a păzi caii, în timp ce restul înaintau acuma, încet, pe jos, în formaţie de tragere.

Un cal atins de un glonţ, necheză şi se'ndoi, scăpând omului care-l ţinea. Dealungul muntelui, cele şapte puşti pârâiu, îndreptate contra flancului şi ariergărzii neprotejate a duşmanului. Caii fără călăreţi se ridicară'n două picioare şi goniau în mijlocul oamenilor, mărind turburarea. Ofiţerul, liniştindu-şi oamenii cu gesturi repezi, le poruncia să se culce în adăposturi şi îi împărţea în ordine împrăştiată, în faţa dealurilor. Un locotenent duse caii rămaşi într'un loc protejat.

Apaşii nu mai trăgeau. Shoz-Dijiji nu ţinea neapărat să dea un atac care să-i descopere slăbiciunea.. Singura lui ţintă era să întârzie înaintarea duşmanului către defileu, până ce Geronimo va putea trece dealul cu cele două triburi.

Ofiţerul din fruntea cavaleriei nu avea de ce să creadă

că se află în fața unei trupe de fugari. După potolirea care urmă primului atac, el începu să-și strângă oamenii într'un loc mai sigur. Retragerea, îndepărtându-i de trecătoare, Shoz-Dijiji nu făcu nimic pentru a-i opri. Așteptă însă ca soldații să se pună la adăpost. Ii văzu săpându-și tranșee mici, în cari se băgară și înaintea cărora puseseră pietre cari să le apere capetele. Când fu sigur că se simțiau mai în siguranță, făcu semn alor săi să tragă din timp în timp și să-și schimbe locurile după fiecare lovitură, pentru a da dușmanului impresia unei linii lungi de războinici.

Soldații erau așezați la câteva sute de metri de locul unde erau ascunși caii; la fiecare încercare pe care o făceau pentru a trece această întindere, pentru a se apropia de cai, Apașii concentrau focul asupra acestei zone, lucru ceeace lua pofta dușmanului de a reîncepe; în timp ce stau liniștiți nu li se făcea nici un rău.

Comandantul lor fu înșelat de tactica Apașilor. El spera că aceștia se preparau pentru un atac și în credința aceasta, șovăia să ordone oamenilor lui să urce flancul abrupt al dealului, sub focul sălbaticilor, al căror număr rămânea necunoscut. El putea să aștepte apoi, pentru că nu pierdea nimic așteptând coloana de infanterie care trebuia să vină cu bagajele.

După amiaza trecu astfel. Un mesager veni să-i spună lui Shoz-Dijiji că ambele triburi au trecut sănătoase și întregi. Shoz-Dijiji trase două focuri în tabăra dușmană și trimise doui războinici să se'ntâlnească cu Apașii. In jumătatea de oră ce urmă, fiecare din cei cari rămaseră trăgeau câte un foc, apoi câte doi, se alipeau de ceilalți. In restul de timp, ultimii trei avură însărcinarea să-și schimbe cu iuțeală locul, trăgând mereu, dând astfel impresia unei armate constante. Alți doi din ei plecară apoi.

Shoz-Dijiji rămase singur. La Nord se ridica un nor mare de praf care se apropia fără încetare. Infanteria!

Shoz-Dijiji trase și fugi să ajungă mai aproape de

defileu. Duşmanul ciurui locul de unde se ridicase fumul armei lui.

Infanteria fu primită de un reprezentant al cavaleriei. Toată după amiaza, auziră pocniturile armelor de foc şi se grăbiseră. Le era cald, sfâşiaţi de oboseală, plini de praf, blestemau toţi Indienii şi pe Apaşi în special, în vreme ce urcau coasta dealului pentru a-i prinde pe neaşteptate pe Roşii.

De data asta, Geronimo şi toţi sălbatecii lui murdari, erau opriţi, cel puţin! Oamenii traseră în plin. Cavaleria, favorizată de aşezarea ei ajunse prima — şi ea câştigă ceva — batjocurile infanteriei, care sosi şi ea la rândul ei.

Cu neputinţă să găseşti un singur Indian!

La o milă de aici, către Sud, un războinic îi contempla, apreciind forţa infanteriei şi importanţa lucrurilor lor. Mulţumit, le întoarse spatele şi luă drumul pe care-l trăseseră ai lui mergând spre Sud.

Drumul ducea până în ţara Sonora, până la o tabără, în Sierra de Sahnaripa.

Geronimo plecă!

CAP. II

Prada

Apaşii îşi făcuseră tabăra în Sierra de Sahnaripa, în vecinătatea Casei Grande, dar în anul următor, ei îşi împinseră expediţiile destul de departe, până în regiunile Sonora şi Chihuahua.

Nehotărât, nefericit, gândindu-se la relele şi nedreptăţile cărora poporul căzuse victimă, potrivnic tuturor celor cari nu erau Apaşi, Shoz-Dijiji ajunse pentru câmpiile vecine o adevărată nenorocire.

Luă obiceiul să-şi picteze faţa care-i era personală şi-l făcea de nerecunoscut; aşa de bine reuşise să-şi compună această mască, încât chiar cei cari nu-l cunoşteau,

ajunseră să-l recunoască. Işi prinse o panglică albă care-i încadra ochii şi îi bara fruntea dela o tâmplă la alta. Restul feţei, deasupra şi dedesuptul panglicei, era pictat în albastru.

Uneori, intrând singur într'un sat, pătrundea într'o cârciumă, rămânând câteva clipe tăcut in prag, curios să vadă efectul produs asupra patronului şi clienţilor. Avea plăcere să vadă groaza şi paloarea răspândite pe feţele lor, să-i asculte murmurând rugi; era încântat să simtă teroarea în vocea lor atunci când îi pronunţau numele: „Diavolul sângeros".

Dacă vroiau să dispară, îi lăsă să se ducă, dar dacă rămâneau, îi trântea la pământ. Apoi îşi lua din ce avea nevoie şi pleca. Nu omora femei, nici copii. Niciodată nu desfigura cadavrele şi nu tortura pe cei vii; alţii o făceau, — Apaşii, de pildă, Indieni din alte triburi, Mexicani — iar Diavolul sângeros era făcut răspunzător de toate nelegiuirile atâta timp cât nu avea vreun martor pentru a-l apăra.

In anul pe care-l petrecură în Mexic, Apaşii strânseră o turmă considerabilă — cai şi vite cornute — întrebuinţând aceleaşi procedee, aplicând legile armatelor albilor în ţările duşmane. Ei se socoteau în războiu cu întreaga omenire şi nici nu putea fi altfel. Timp de trei sute de ani, ei au luptat contra albilor, au încercat să alunge pe năvălitori din domeniul lor. In istoria lumii nu e descrisă o apărare mai curagioasă a unei patrii contra unui duşman cu o putere atât de zdrobitoare, dar istoria, ca semn de onoare, întăreşte numai numele de hoţi, asasini, cari le-au fost date de acei cari, din lăcomie, le-au răpit ţara.

Vara era pe sfârşite. Trupa spornică a Apaşilor nu putea fi ţinută în frâu. Cercetătorii întorşi în fiecare zi din recunoaştere, îi vorbiau lui Geronimo despre activitatea crescândă a trupelor mexicane — iar pentru bătrânul şef acesta era semnul că se pregăteşte o expediţie contra lor. De aici încolo vor avea deci de suferit. Vor pierde turmele

strânse cu atâta trudă, pentrucă tactica Apaşilor atârnă întotdeauna de minunata repeziciune a acţiunilor.

De pe vârful unui munte din Sierra de Sahuaripa se ridica o coloană subţire de fum. Se ridica drept, tremurând uşor din pricina aerului de dimineaţă. Hrănită de mâini destoinice, păstra mereu aceiaşi desime şi nu se frângea deloc.

De departe, o altă coloană albă, peste care trecea un nor şi care se întindea leneşă către Nord. Ochii buni puteau să o vadă, în clarul atmosferei din Sonora, dela o distanţă de 50 mile. Cabbaleros şi peones, în mici oraşe, în bărăci aşezate in dezordine, în ferme îndepărtate, văzură această coloană de fum. Jurând, aruncară o privire asupra armelor şi se pregătiră să intre în adăposturi. Căutară să ferească mai întâi femeile şi turmele. Fumul le arăta o adunare a Apaşilor; şi când Apaşii se adună, să-i ferească Dumnezeu pe oamenii cumsecade!

Şi alţi ochi văzură coloana de fum, ochi de sălbatici, ochi cărora, dealtfel, se adresa mesajul. Din câmpie şi dela munte unde stăteau la pândă, sau erau ocupaţi cu cercetările lor, războinicii pictaţi îşi îndreptau caii spre semnalul alb; aşa că forţele împrăştiate ale Be-don-ko-hesilor şi ale Nednişilor se uniră în Sierra de Sahuaripa, de unde plecară în direcţia Nordului, luându-şi prada cu ei, pentru mai multă siguranţă.

— Iată mai mult de un an, le spusese Geronimo în cursul adunării în care hotărâseră să părăsească Mexicul, iată mai mult de un an de când am plecat din ţara Feţelor palide. In acest timp nu i-am atacat niciodată. Le-am arătat că nu cu ei suntem în războiu, ci cu Mexicanii. Să ne'ntoarcem cu trupele noastre şi să ne aşezăm din nou în pace în ţara noastră. Prada noastră va mări într'atâta turma, că timp îndelungat, nu vom avea nevoie să mai dăm iureş pe la vecini, poate chiar niciodată. Numai aşa vom putea trăi în pace cu Feţele palide. Nu-i vom mai atinge. Dacă tinerilor noştri le mai trebuiesc aventuri, ei

au atunci Mexicul. Mexicanii sunt duşmanii noştri naturali. Ei au fost duşmanii noştri, chiar înainte de sosirea Feţelor palide. Nu pot uita Kas-ki-yeh, unde, femeia, mama şi copiii mei au fost ucişi mişeleşte. Femeile nu trebuie să uite Kas-ki-yeh! O groază de femei, copii şi bărbaţi, au fost măcelăriţi acolo, într'o bună zi când cea mai mare parte a războinicilor noştri vedea de hrană în satul vecin.

Acum, când avem mijlocul de a ne apăra contra foamei, poate că vom putea să locuim în ţara noastră în înţelegere cu albii. Am făcut vrăjitorii de seamă şi l-am rugat pe Usen să ne asculte. Sunt obosit de acest războiu. Am obosit văzând poporul meu măcelărit în aceste lupte cu Feţele palide, fără a crede într'un sfârşit fericit.

Astfel, cele două triburi se'ntoarseră la pământurile din San Carlos, aducând cu ele turmele imense. Sărbătoriră întoarecerea cu ospeţe şi dansuri.

Apaşii din Muntele Alb, cari nu plecaseră cu Geronimo, primiră totuşi partea lor din pradă, deoarece ei dădură arme şi muniţii şi ajutaseră astfel la succesul expediţiei.

După acest an de libertate şi aventură, tinerilor războinici le apărea viaţa aceasta petrecută în acelaş loc nespus de chinuitoare. A păzi turmele nu era prea mare lucru. Temperamentul lor activ nu era mulţumit cu această monotonie exasperată. Numai copiii putea să trăiască aşa cum trăiau ei. Işi petreceau timpul bând şi jucând. Chefurile se'ncheiau de multe ori cu ceartă. Shoz-Dijiji suferea poate mai mult ca oricare altul, deoarece simţia nevoia să-şi cheltuiască energia. Bătura nu-i servia ca leac pentru abaterea sângelui. El aprecia puţin acest fel de risipire şi mai puţin încă nelinişte care pornia din această stare. Dansul îi dădea o oarecare plăcere, dar pe de-asupra el iubea lupta şi frământarea îndurării. Provoca pe alţii la luptă, la sărituri şi întreceri. Se juca pe pietre preţioase, puşti şi cai; Shoz-Dijiji era singurul care câştiga totdeauna aşa că nu mai găsia partener care să vrea să rişte. Cea mai

mare distracţie a lui erau întrecerile pe cai. Câştigă o mulţime de cartuşe, coliere de sticlă, bomboane şi rădăcini preţioase contra vrăjitoriilor, datorită iuţelii şi priceperii lui Nejeuni şi ai celorlalţi cai ai săi. Pentru un Apaş, Shoz-Dijiji era bogat. Avea o turmă bună, haine frumoase, cele mai bune puşti şi pietre pe cari i le invidiau mulţi. Multe mame îşi făceau gânduri cu el şi multe erau fetele de măritat care ar fi vrut să-l cucerească, dar Ursul negru le învârtea repede vicleniile şi toate şiretlicurile. Câteodată, Geronimo, tatăl lui, sau mamă-sa Sous-ce-ah-ray, îl dojenau. Nu era deloc la locul lui ca un şef bogat şi puternic să n'aibe o femeie care să-l servească; asta le făcea şi lor o nedreptate. Shoz-Dijiji dădea din umeri, ca răspuns. Mormăia că n'are nevoie de femeie şi copii. Dar numai Shoz-Dijiji şi Gian-nah-tah cunoşteau adevărul.

La marginea pământurilor rezervate Indienilor era un loc cunoscut în regiune sub numele de Ţarcul porcilor, cu toate că'n loc de porci erau acolo oameni şi încă din aceia cu renume prost.

Proprietarul localului era un personaj destul de suspect. Dirty Cheetim, pe alt nume „Murdarul", se pusese odată să caute aur, apoi să fure cai; dar, pentru a izbuti în aceste meserii, i-ar fi trebuit mai mult curaj şi răbdare. Făcea afaceri exploatând frumuseţea mai multor femei blonde, aduse din Nord. Mai avea acest şmecher interlop pe lângă el şi câteva sudamericane brune şi focoase. La jocurile de cărţi, înşela de minune soldaţii beţi, cărora le vindea wisky luat prin contrabandă. Umbla zvonul, că are şi alte surse de venituri, de cari se puteau ocupa cei dela Washington, dar cum puteau oare aceşti deputaţi creştini, obosiţi peste măsură de lucru, să lase la o parte interesele alegătorilor lor şi să se ocupe de aceşti sălbateci ignoranţi cari nu votau?

Lumea ar fi fost uimită numai la ideia că va putea vedea un agent al guvernului îndreptându-se spre Ţarcul porcilor.

Inaintând fără zgomot, cu cizmele lui de pânză, un Apaş intră în Ţarcul porcilor. Se opri în prag, cercetând dintr'o aruncătură de ochi pe cei dinăuntru. Nu era aproape nimeni la această oră din zi. Doi Mexicani, un cow-boy american şi un soldat jucau într'un colţ al încăperei. Alţi doui soldaţi şi două fete erau la bar, unde servia un băiat al lui Dirty Cheetim. Unul dintre soldaţi se'ntoarse şi-l privi pe Indian.

— Iată-te, Ursule negru, zise el. Bei ceva?

Shoz-Dijiji îl privi o clipă înainte de a răspunde:

— No sabe (1), zise el în cele din urmă, privind uşa închisă care ducea în altă cameră.

— Ce mincinos blestemat, zise soldatul. Mă prind că ştie mai bine englezeşte decât mine.

— Ah! Atunci? strigă una din fete. Ce băiat frumos, sălbatecul ăsta! Privea cu neruşinare pe Shoz-Dijiji, în timp ce Indianul se apropia de ei, îndreptându-se spre uşa închisă. Faţa îi rămăsese nemişcată, de piatră.

— Nu-mi plac capetele oamenilor ăştia, zise celălalt soldat.

— Tipul era cu Geronimo, de câte ori puneam ochii pe una din feţele lor scârboase; cred că acesta e Diavolul sângeros. Nu poţi şti niciodată...

Primul îl luă pe Shoz-Dijiji de braţ şi-l opri; luă de pe masă un pahar cu wisky şi-l întinse Apaşului.

Indianul scoase un mormăit puţin plăcut, ridică falnic capul şi-şi continuă mersul. Fata începu să se râdă.

— Cred că-i mai simţit decât noi, zise ea. Ştie destule, pentru ca să nu bea băuturile lui Dirty Cheetim.

— Desigur că vrei ceva dela sălbatec, Goldie, reproşă primul soldat fetei.

— Aş fi putut să-mi pierd capul pentru tipi mai puţin bine ca el, răspunse ea, scuturându-şi buclele blonde, puţin decolorate.

1) Nu ştiu.

Shoz-Dijiji nu pierdea nici un cuvânt din cele auzite. Nu se dusese el degeaba la şcoală, atunci când Geronimo fusese închis la San Carlos. Diavolul roşu stătea nepăsător.

Ajuns în faţa uşei închise, fără a-i păsa de politeţă, o îmbrânci cu pumnul şi intră, fără a bate, în camera alăturată. Erau aci doui bărbaţi: un alb şi un Indian. Ambii ridicară capul la intrarea lui Shoz-Dijiji. Era pentru prima oară că Shoz-Dijiji pătrundea la Ţarcul porcilor, taverna lui Dirty Cheetim. Tot pentru prima oară-l întâlnea şi pe Dirty Cheetim; acesta avea deacum omul în faţa lui şi-l recunoscu numaidecât. In memoria lui se formă un complex de amintiri: un drum prăfuit sub un soare de plumb. Undeva, un tânăr Apaş era întins sub o pătură cenuşie care, de jos, putea fi asemuită cu stânca. Aştepta sosirea Feţelor palide, pe care trebuia s'o aducă la cunoştinţa lui Geronimo.

Apărură apoi trei oameni călare. Apaşul îi tratā cu dispreţ. Degetele lui prinseră puşca, dar el era în recunoaştere; trebuia să renunţe la aventură. Oamenii aceştia nu erau soldaţi — deci nu prezentau niciun interes pentru Shoz-Dijiji, cercetătorul.

Deodată, atenţia-i fu atrasă de un zgomot care venea dinspre Sud, zgomotul bine ritmat care anunţa apropierea unui cal în galop. Doui din cei trei bărbaţi se'mprăştiară cu grabă în spatele unei grămezi uriaşe de stânci, al treilea îi imită, în cealaltă parte a drumului. Tăcerea căzu. Apaşul aştepta la pândă. Calul în galop se apropie şi putea fi văzut. Era călărit de o fată albă, o tânără fată albă. Când ajunse la locul unde erau ascunşi cei trei albi, aceştia se năpustiră şi-i tăiară drumul. Fata încercă să'ntoarcă, dar unul dintre ei se aplecă şi-i prinse calul de hăţuri. Tânăra fată apucă un revolver prins lângă şea, dar un altul o luă la fugă, pe jos, până la şea. Ii luă teaca armei, scoase revolverul şi dădu jos fata din şea. Totul fu făcut într'o clipă. Shoz-Dijiji privia şi simţia cum se ridică furia în sângele lui.

Ascultă ce vorbiau oamenii cu tânăra fată şi înţelese

că aceştia urmau să o ia cu forţa. Văzu pe unul — acela care era acum în faţa lui — îmbrâncind tânăra fată şi poruncindu-i să se suie pe cal.

Apoi, ţeava unei puşti alunecă dealungul unei stânci, o detunătură ca aceea a unui tunet şi omul care o prinse pe Wichita Billings se prăbuşi.

De-atunci, Shoz-Dijiji crezuse întotdeauna că Dirty Cheetim era mort; şi era el, în carne şi oase, care-l privea acuma în faţă, zâmbind. Shoz-Dijiji ştia că Cheetim nu ar fi putut avea niciodată acest zâmbet, dacă l-ar fi recunoscut.

— Iată-te, Iohn! strigă Cheetim. Vrei poate puţin wisky?

Faţa lui Shoz-Dijiji rămase întreagă. Nimic nu-i putea trăda surpriza, nici ura care se ridica în el, nici dorinţa nebună de a-l ucide. Ii aruncă numai o căutătură scurtă, apoi făcu caşicum n'ar fi auzit întrebarea lui.

Gian-nah-tah era acela care stătea cu Cheetim. Intr'o mână ţinea un pahar cu wisky, în cealaltă, sticla. Shoz-Dijiji îşi privi prietenul drept în ochi, iar ochii lui Gian-nah-tah se aplecară sub privirea rece şi dojenitoare a Ursului negru; apoi, acesta începu să vorbiască în dialect.

— Gian-nah-tah, tu eşti nebun, zise Shoz-Dijiji. Din tot ce pot da albii Apaşilor, numai armele şi muniţiile le pot fi de folos. Restul e lipsit de preţ, iar tu, Gian-nah-tah, tu alegi ce e mai josnic. Nesimţit ce eşti! Trebuie să fi nebun, pentruca să bei şi încă în tovărăşia unui câine alb. Eşti un nesimţit, un trădător care bea cu duşmanii rasei tale. Lasă paharul şi sticla şi urmează-mă!

Gian-nah-tah îl privi cu mânie. El băuse câteva pahare bune, care începuseră să-şi facă efectul.

— Gian-nah-tah e un războinic, nu un copil. Cu ce drept porunceşti tu lui Gian-nah-tah să facă asta ori asta?

— Sunt cel mai bun prieten al lui.

— Atunci, pleacă, şi vezi-ţi de treburile tale, sbieră Gian-nah-tah, ridicând paharul.

Cu iuţeala unei pisici, Shoz-Dijiji se aruncă, îi smulse paharul din mână şi aproape în acelaş timp, îi prinse şi sticla, pe care o trânti la pământ.

— Aşa, sălbatec murdar, răcni Cheetim. Ce te-a apucat? Si înaintă cu un aer ameninţător. Shoz-Dijiji se întoarse către alb. Ii aruncă o privire care-l opri îndată. Din fericire, Dirty Cheetim îşi lăsase puşca în spatele tejghelei; el nu era un om care să şovăie să tragă într'un adversar dezarmat.

Dar, Gian-nah-tah, războinicul Bedon-ko-he, nu era aşa de laş; bunul lui simţ era însă ameţit de băutură. In loc să se'ndepărteze, scoase pumnalul din teacă şi lovi cu furie în cel mai bun prieten al său.

Shoz-Dijiji se'ntoarse tocmai la timp, pentru a face faţă lui Gian-nah-tah. Dintr'o săritură, evită lovitura de pumnal şi aruncându-se asupra lui Gian-nah-tah, îi prinse pumnalul. Strânsoarea lui se micşora ca o menghine de oţel. Gian-nah-tah, cu pumnul liber, vroia să-l lovească dar Shoz-Dijiji ştia cum să se ferească.

— Laşule! strigă Ursul negru şi cu mâna liberă, îl izbi pe Gian-nah-tah în plină faţă.

Celălalt încerca în zadar să se desprindă din strânsoarea uriaşului.

— Laşule! repetă Shoz-Dijiji, lovindu-l din nou. Mâna lui de fier strângea încheietura mâinii lui Gian-nah-tah. Pumnalul căzu în cele din urmă la pământ. Shoz-Dijiji se aplecă repede să-l ia; atunci îl lăsă liber pe Gian-nah-tah.

— Ia-o din loc, îi porunci el, arătându-i uşa. Gian-nah-tah şovăi o clipă, se întoarse şi eşi. Fără a-l privi măcar pe Cheetim, Shoz-Dijiji îşi urmă prietenul. Când traversară barul, tânăra fată care se numea Goldie, zâmbi lui Shoz-Dijiji.

— Treci să mă vezi într'o zi, John, zise ea.

Fără un cuvânt, fără o privire, Apaşul părăsi casa şi influenţele binefăcătoare ale albilor.

Gian-nah-tah se îndreptă cu capul plecat spre locul

unde erau legaţi caii. Dezlegă unul şi sări în şea. Fără a-i spune un cuvânt, Shoz-Dijiji îi întinse pumnalul. Apaşul îl luă în tăcere şi o porni în galop spre satul Be-don-ko-he. Pe Nejeuni, Shoz-Dijiji îl urmă încet, ţeapăn şi posomorât, cu inima plină de tristeţe.

Apropiându-se de sat, îl întâlni pe Geronimo şi pe alţi doi războinici cari se duceau la postul militar. Păreau turburaţi de furie. Bătrânul şef făcu semn lui Shoz-Dijiji să vină la ei.

— Ce este? întrebă Ursul negru.

— Soldaţii au venit să ne fure turmele.

— Unde vă duceţi?

— Să-l vedem pe Nat-an-des-la-paren, răspunse Geronimo şi să-l întrebăm cu ce drept au făcut ei asta. Mereu acelaş lucru! Când trăim în pace cu ei, atunci albii sunt aceia care caută gâlceava. Şi trebuie să provoace mânia şi să-i facă pe tineri să ia drumul războiului. Acum, dacă nu ne vor da înapoi turmele, nu va mai fi mijloc să-i oprim, nici pe tineri, nici pe bătrâni.

La post, Geronimo se duse drept la Statul Major şi ceru să-l vadă pe generalul Grook. Câteva minute mai târziu, cei patru războinici erau introduşi.

— Te aşteptam, Geronimo, zise Crook.

— Atunci ştiţi că soldaţii veniau să ne fure turmele, răspunse Geronimo.

— Ei nu le-au furrat. Voi sunteţi acei cari le-au furat. Nu vă aparţin vouă. Soldaţii vi le-au luat pentruca să le restituie proprietarilor. Mi-aţi promis că nu veţi mai fura; aţi reînceput să omorâţi şi să furaţi.

— Noi n'am luptat contra Feţelor palide, răspunse Geronimo. Mergeam spre Mexic, soldaţii voştri ne-au atacat şi au încercat să ne taie drumul.

— Apaşii au început în Defileul Apaşului, reaminti Crook.

— Apaşii au fost primii cari au tras, dar ei nu căutau lupta. Noi nu suntem copii, nici proşti. Ştiam prea bine

pentruce se'ndreptau soldaţii voştri către defileu. Dacă ei ar fi fost primii cari să ne vadă, atunci ei ar fi tras. Aţi fi fost mulţumiţi să ne descoperiţi, dar noi am fost mai şireţi decât voi.

Crook avu un zâmbet: — Spui, Geronimo, că voi nu sunteţi copii, nici proşti. Ei bine, eu şi mai puţin. Voi plecaserăţi cu intenţia să ucideţi şi să furaţi. Dar, cum în Mexic era prea cald pentru voi, aţi venit aci cu prada voastră. Tu nu eşti prost, Geronimo, ca să crezi că noi vă vom lăsa turmele. Mă întreb dece ţi-ai băgat aşa ceva în cap.

— Eu nu vroiam nimic din toate astea, răspunse şeful. Noi eram în războiu cu Mexicanii. Le luasem caii şi vitele, ca pradă de război. Ele sunt ale noastre acum. Nu dela voi le-am luat noi doară, ci dela Mexicani. Ţara voastră a făcut altfel războiul cu Mexicul? Le-aţi dat voi înapoi tot ce le-aţi luat cu acest prilej?

— Dar noi nu mai suntem în războiu cu ei. Suntem aliaţi. Nu vă putem lăsa să ne furaţi aliaţii.

— Nu-i adevărat, replică Geronimo. Mexicanii fac bine deosebirea între Apaşi şi albi. Ei ştiu bine că Apaşii sunt acei duşmani cari le-au luat turmele. Dacă voi ne veţi lua turmele pentru a le da Mexicanilor, aceştia vă vor socoti proşti. Dacă le veţi păstra pentru voi, asta e altceva. E bine hotărât ce am făcut noi, şi o vom mai face dacă se va ivi prilejul. Spuneţi că nu vreţi războiu cu Apaşii, că suntem prieteni buni. Ei bine! Cum mă veţi face să înţeleg că e bine să iei turmele prietenilor tăi?

Crook dădu din cap.

— Toate astea nu servesc la nimic, Geronimo.

— Cum vom putea noi trăi, dacă ne luaţi vitele? insistă Apaşul. Cu ele, eram bogaţi. Am fi vrut să le creştem, să ne'mbogăţim şi astfel am fi putut pleca la alte vânători de animale. Era pentru noi un mijloc să trăim fără lipsuri şi în pace cu Feţele palide. Ne-aţi luat norocul acesta. Noi nu putem ramâne aci să crăpăm de foame!

— Nu veţi muri de foame, răspunse Crook. Hrana

dată de guvernământ e destul de mulțumitoare pentru a vă asigura întreținerea.

— Dar noi nu o vom primi. Știți prea bine că nu ajunge până la noi. Agentul guvernământului ne fură, iar acum, voi ne furați. V'am spus că dorința noastră era să trăim în pace cu albii, dar eu nu voiu putea rèține pe tinerii războinici cari știu prea bine că nu ne veți înapoia vitele și caii. Dacă se va întâmpla ceva, să nu mă acuzați. Nu va fi vina mea, ci a voastră. Am spus!

— Nu se'ntâmplă nimic, Geronimo, dacă tu nu dai semnalul. Eu nu vă pot înapoia turmele. Intoarce-te acasă și spune-o alor tăi. Spune războinicilor tăi că, data viitoare, când vor pleca să fure și să ucidă, nu voiu fi atât de bun. Vor fi pedepsiți, așa cum se pedepsesc asasinii. Auzi?

— Geronimo aude, dar nu înțelege, răspunse bătrânul șef. Se pare că Usen a dat unele legi Apașilor și altele, albilor. Fețele palide au dreptul să năvălească țara Apașilor, să le rapească pământurile și să le'mpărțească; dar Apașii nu pot face războiu Mexicanilor, cari au fost dușmanii lor de totdeauna, chiar înaintea sosirii albilor și Apașii n'au dreptul să se folosească de victoriile pe cari le obțin asupra dușmanului. Da, Geronimo aude, dar nu înțelege deloc.

CAP. III

„N o S a b e“

După ce Shoz-Dijiji eși din biroul generalului Crook, în fața lui Geronimo și a celorlalți războinici, o tânără fată trecu înaintea lor. Ochii ei întâlniră privirea lui Shoz-Dijiji și se luminară de bucurie.

— Shoz-Dijiji, strigă ea. Sunt fericită că te văd. Războinicul se opri și o privi grav. Ea continuă: „Sunt aici în trecere, la domnișoara Cullis. Nu vrei să vii să mă vezi?“

— No Sabe, răspunse Shoz-Dijiji şi trecu înainte spre a-şi ajunge tovarăşii.

Wichita Billings roşi de ciudă; o străfulgerare de mânie îi lumină ochii, dar, repede, o expresie de tristeţe veni să înlocuiască cea a nemulţumirei. Rămase o clipă să contemple silueta Apaşului în timp ce acesta se urca pe cal; apoi, suspinând, îşi reluă drumul.

Un alb, care eşia dela cantină, luase parte la întâlnirea lui Shoz-Dijiji cu Wichita Billings. El recunoscu îndată tânăra fată şi pe Indian. Era acela care, cu puţin timp înainte, îi răpise un client şi sparse o sticlă de wisky de podea. Păru surprins s'o vadă pe Wichita Billings la post şi cum ea venea spre el, se dădu după un colţ, unde rămase ascuns până când fata trecu.

Faţa lui Dirty Cheetim reflectă răul, iar privirea pe care o pironi pe fată, trăda în mod particular ceva josnic. Urmări din ochi Apaşul care, traversa călare piaţa. Fruntea i se'ncreţi. Unde văzuse el pe acest năzdrăvan? Trebuie să fie mult timp de-atunci. Mersul îi era cunoscut. Când îl văzu vorbind cu Wichita Billings, Indianul nu-i trezi nici o amintire.

Geronimo se'ntoarse în tabără, tăcut şi abătut. Simţia că a fost tratat fără dreptate, că a fost luat drept trădător. Geronimo era furios, nimic însă nu arăta ce se petrecea în el; în loc să izbucnească cu înjurături şi blesteme, cum ar fi făcut un alb într'o asemenea situaţie, el tăcea.

Ajuns înaintea lui, Geronimo, puse piciorul pe pământ şi întorcându-se către Shoz-Dijiji şi ceilalţi cari îl însoţiseră, spuse: „ — Duceţi-vă şi spuneţi că Geronimo părăseşte San-Carlos. Poate că Be-don-ko-hesii vor să vorbiască ceva lui Geronimo înainte de plecarea lui".

Şi în timp ce ceilalţi se duceau în sat, Geronimo se aşeză înaintea porţii sale. „Stea a dimineţii", spuse el femeii sale, Geronimo nu poate trăi în pace cu hoţi şi trădători. Aşa că, vom pleca şi vom trăi aşa cum a vrut Usen să trăim. Noi nu suntem făcuţi să trăim cu albii.

— Incepem războiul? întrebă Steaua Dimineţii. Geronimo dădu din cap.

— Nu, răspunse el, Geronimo nu va mai lupta contra Feţelor palide, dacă aceştia nu-i fac nimic. Geronimo are numai o dorinţă: să trăiască aşa cum îi va place, departe de tot de Feţele palide. Acesta va fi singurul mijloc de a avea pacea.

— Steaua Dimineţii va fi mulţumită să părăsească San-Carlos, zise Indiana; ea va fi fericită să se ducă oriunde, numai ca să fie departe de albi. Aceşti nu merită nimic. Şi pentrucă femeile lor sunt stricate, ei cred acelaş lucru despre noi. Bărbaţii albi o înjură pe Steaua Dimineţii. Ea va fi fericită să nu mai audă aşa ceva. Geronimo ştie că mama copiilor lui este o femeie cinstită. Dece, oare, Feţele palide îi aruncă înjurături?

— Nu ştiu, zise şeful. Nu pot înţelege oamenii aceştia.

Când războinicii Be-don-ko-hes se adunară, cei mai bătrâni se arătară îngrijoraţi şi turburaţi; dar tinerii, veseli de tot, începură să-şi vopsească feţele. Geronimo, când îi văzu, încruntă sprâncenele.

— Geronimo pleacă, zise el, pentrucă nu mai poate trăi în condiţiile pe cari vor să i le impună oamenii albi; el vrea să-şi păstreze demnitatea; dar asta nu înseamnă că el vrea să reia lupta contra Feţelor palide, după cum pare că tinerii războinici au înţeles.

El vrea să se aciuieze cu familia lui în împrejurimile Apaşului Puternic, să trăiască în munţi, unde nu va mai avea de-aface cu Feţe palide.

— Vom pleca cu tine, strigară mai mulţi Indieni.

— Nu, observă Geronimo, dacă veţi veni cu mine, Agentul guvernământului va spune că Geronimo a plecat din nou cu războinicii lui. Dacă, dimpotrivă, Geronimo pleacă singur cu familia, Agentul nu va putea spune nimica.

Dacă veniţi cu mine, vor trimite soldaţi pe urma noastră şi asta va însemna războiu — am avut destui morţi printre noi. Lăsaţi-l deci pe Geronimo să plece singur.

Shoz-Dijiji, fiul meu, va rămâne câtva timp aci, pentruca să vadă dacă albii vă vor face vreun rău din cauza plecării lui Geronimo. Dacă se va'ntâmpla ceva, el va veni să-mi spună şi atunci, voiu vedea; nu mă voiu întoarce însă la San-Carlos pentru a fi tratat aşa cum am fost tratat — eu, Geronimo, Şeful tuturor Apaşilor!

Noaptea următoare, Geronimo, şi întreaga lui familie, afară de Shoz-Dijiji, se'ndreptară fără zgomot către Nord, în direcţia Apaşului Puternic, în timp ce la San Carlos, Agentul guvernământului şi soldaţii lui dormeau în linişte, fără a-şi închipui că această întâmplare va da loc altora, cari vor scri unele din paginile cele mai sângeroase ale Istoriei. După plecarea lui Geronimo, Shoz-Dijiji plecă în căutarea lui Gian-nah-tah, pe care nu-l mai văzu dela întâlnirea din Ţarcul porcilor. Ursul negru avea toată dragostea pentru prietenul lui din copilărie şi el atribuia furia lui Gian-nah-tah băuturei pe care acesta o consumase. Credea că de-atunci prietenul lui a revenit la sentimente mai bune.

Shoz-Dijiji îşi găsi prietenul aşezat singur lângă un foc slab şi se lăsă în genunchi lângă el. Nici unul, nici celălalt nu vorbiau. Aproape de tot, o Indiană, lângă baraca ei, înălţa lunei o rugăciune. Cânta cuvinte amestecate. Un războinic se ruga şi el. „Gan-ju-le, yadiz, inzayn, ijanale". Fi bună, noapte. Zorilor, fiţi îndurătoare — nu mă lăsaţi să mor". Pacea şi liniştea cuprinseră tabăra Be-don-ko-hesilor.

— Astăzi, zise Shoz-Dijiji, am recunoscut pe acel om care vinde praf de puşcă Apaşilor. El e acela care a'ncercat să răpească pe tânăra fată albă, în ziua când Gian-nah-tah şi Shoz-Dijiji se aflau în apropierea casei tatălui ei.

Credeam că l'am omorât în ziua ceea, dar l'am revăzut. E un om rău. Intr'o zi îi voiu ucide; şi fiindcă nu va fi nimeni care să mă vadă, proştii de albi mă vor băga mai repede la închisoare pentru a fi ucis un bandit, decât dacă aş fi omorât un om cumsecade.

Gian-nah-tah nu răspunse. Shoz-Dijiji îşi privi prietenul.

— Mai e Gian-nah-tah furios? întrebă el.

Gian-nah-tah se sculă şi întorcând spatele lui Shoz-Dijiji, se aşeză'n genunchi mai departe. Ursul negru ridică trist capul, apoi se sculă, şi el; şovăi o clipă, caşi cum ar fi mers să-i vorbească; dar se'ntoarse, îşi puse pătura pe umeri şi se duse. Văzuse mulţi din prietenii lui murind în luptă; mica Ish-kay-nay, prima lui dragoste, murise în braţele lui, omorâtă de glonţul unui alb; văzuse groaza din ochii fetei care-i încredinţase dragostea ei; vedea pe tatăl şi mama lui fugăriţi de albi; acum îşi pierdea cel mai bun prieten. Shoz-Dijiji avea o durere mare.

.... Wichita Billings era la post, la Margareta Cullis. Erau ocupate cu cititul şi cusutul într'un salon modern. Deodată, Wichita îşi închise cartea şi o puse pe masă.

— Nu mă interesează, zise ea. N'am chef de literatură, astă seară.

— Eşti ciudată, azi. Nu te simţi bine?

— Mă simt foarte bine fiziceşte, răspunse tânăra fată. Dar am toane.

— Dece?

— O, nimica. Am toane, asta-i totul. Ţie nu ţi s'a întâmplat niciodată, aşa, fără nicio explicaţie?

— De obiceiu, există un motiv.

— Fără'ndoială. Motivul există în aer.

Se făcu tăcere.

— Locotenentul King vine astă seară?

— Poate că asta iţi dă toanele, observă domnişoara Cullis râzând.

— Asta nu mă va schimba deloc. Ştiu ce-mi va spune şi ştiu ce-i voiu răspunde. Totdeauna se'ntâmplă aşa.

— Nu văd dece nu l-ai iubi, Wichita, ar fi o foarte bună partidă pentru tine.

— Pentru mine, da; dar nu pentru el. Familia lui ar avea ruşine cu mine.

— Taci! Nu există bărbaţi, nici de familie prea bună pentru tine. Mă întreb chiar dacă sunt câţiva.

— E drăguţ din partea ta, dar nu e mai puţin adevărat că aceştia sunt oameni din Boston, cari au apucături alese. Au mai multă cultură decât orice în statu acesta; toate cunoştinţele mele se reduc poate la lectura unu almanach, iar arborele meu geneologic a fost adus, bine înţeles, dacă-l am, de un vânt din Kausas, în timp ce stră moşii mei se băteau cu Indienii. Ah, pentrucă veni vorba de Indieni, ia ghici, pe cine am văzut azi?

— Pe cine?

— Pe Shoz-Dijiji.

Margaret Cullis tresări. Tânăra fată, nu schimbă ea tonul pronunţând acest nume? Mrs. Cullis luă un aer de îngrijorare, apoi îşi aplecă ochii asupra lucrului său.

— Ce avea de spus?

— Nimic.

— O! Nu te-ai dus să-i vorbeşti?

— Ba da, dar el n'a vrut să-mi răspundă, afară de acest „No Sabe" pe care-l foloseşte cu străinii.

— Din ce cauză crezi că a făcut el asta?

— L'am jignit, ultima oară când l'am văzut, răspunse Wichita.

— Să jigneşti un fiu de-al lui Geronimo! Copilule, asta nu se poate.

— Sunt oameni ca toţi oamenii, răspunse tânăra fată Am învăţat acest lucru când am fost în tabăra lui Geronimo. Intre ei sunt cu totul deosebiţi faţă de cum sunt aiurea. Când i-ai văzut cu copiii lor, dacă ai luat parte la dansurile lor, dacă le-ai auzit rugăciunile către Aurora şi Crepuscul, Soare şi Lună, aruncând în cele patru vânturi apele sfinţite, nu le poţi contesta instinctele cele mai delicate ale sentimentului şi imaginaţiei. Dacă nu fac paradă cu sentimentele lor, asta nu înseamnă că nu le au şi că nu sunt în stare de suferinţă omenească.

— Se poate, îngădui Margareta Cullis. Dar, tu, care

ai petrecut o viaţă întreagă printre Indieni, care ai văzut cu ce cruzime îşi tratează aceştia victimele, le cunoşti necinstea, trebuie să admiţi că acestea sunt calităţi mici, faţă de duşmănia şi ura pentru cari ei sunt aşa de temuţi în întreg Sudvestul.

— Pentru fiecare din ofensele lor, continuă Wichita, ei pot aminti o crimă făptuită de albi. O, Margareto! Totdeauna a fost aceiaşi poveste, tigaia care-şi bate joc de căldăruşă. Noi le-am făcut mai mult rău, decât ne-ar fi putut ei face. Viaţa şi fericirea fiecăruia ne apar ca lucrurile cele mai sfinte. Când Apaşii ne omoară şi ne chinuiesc, îi acuzăm de crimele cele mai oribile cari pot fi închipuite. In ochii lor însă, viaţa şi fericirea nu au o asemenea importanţă, aşa că dacă ne aşezăm în punctul lor de vedere, noi n'am suferit atâta cât au suferit ei. Mai mult decât viaţa şi fericirea, ei ţin să păstreze întregi riturile lor străbune, tradiţiile lor, iar albii râd de ei, ridiculizându-i. Ei ţin la curăţenia femeilor lor, iar albii s'au atins de ele. Am vorbit cu Shoz-Dijiji, Geronimo, Steaua Dimineţii şi cu mulţi alţii. Ei mi-au spus ce cred şi nici odată nu voiu putea fi convinsă că noi n'am torturat pe Apaşi cu cea mai mare cruzime, pe cari ei nu o au pentru noi.

— Poţi trece drept o Apaşă, Wichita, strigă Margareta Cullis. Mă întreb ce-ar zice tatăl tău, dacă te-ar auzi vorbind astfel?

— M'a auzit. Să nu crezi că aş avea frică să spun oricui ceeace cred.

— Şi a fost de părerea ta?

— Nu întocmai. Am crezut că se duce să le ia caii. Ştii că Mason a fost ucis, acum două luni, probabil de un Apaş şi Mason era unul dintre cei mai buni prieteni ai lui tata. Acum, de câte ori vede un Apaş, vede roşu.

— Nu-l dezaprob, zise Margareta Cullis.

— E stupid, continuă Wichita, i-am mai spus-o. Tre-

buie oare să-i urăşti pe toţi Canadienii francezi, pentru că Gaitean l-a asasinat pe preşedintele Garfield?

— Atunci, dacă-i iubeşti aşa de mult pe Apaşi, cum ai putut să-l jigneşti pe Shoz-Dijiji?

— N'am vrut, explică tânăra fată. Rămăsesem împreună câtva timp, după atacul Chiahenilor. Pentru a mă pune la adăpost, Shoz-Dijiji m'a dus în tabăra Be-don-ko-hesilor. Am rămas acolo până ce ultimul din duşmani trecuse frontiera mexicană. A fost încântător — un alb nu mi-ar fi dat atâta atenţie — şi întovărăşindu-mă spre casă, mi-a declarat iubirea lui

Nu ştiu ce s'a petrecut în mine, Margareta; fără îndoială un instinct de rasă, care mă revoltă şi el a trebuit s'o vadă pe faţa mea. El plecă, sunt trei ani de atunci şi nu l'am văzut până în ziua aceasta.

Vocea Wichitei se schimbă. Prietena ei simţi neliniştea ce o stăpânea.

— Wichita, întrebă ea, ai putea să-l iubeşti pe acest... Apaş?

— Margareta, tu ai fost o soră, sau o mamă pentru mine. Nimeni altcineva n'ar fi putut să mă'ntrebe aşa ceva. Eu singură n'am îndrăznit să-mi pun o asemenea întrebare. Se opri o clipă. — Nu, nu-i posibil, nu l-aş putea iubi!

— Ar fi o nebunie să iubeşti un Indian, Wichita. Gândeşte-te că asta ar însemna să te desparţi pentru totdeauna de ai tăi şi n'ai primi în schimb decât dispreţul Indienilor. O albă trebuie mai curând să moară decât să se mărite cu un Indian.

Wichita dădu din cap. — Da, ştiu bine, murmură ea. Dar asta nu înseamnă că am întâlnit pe cineva mai bine decât el.

— Fără'ndoială, dar e totuş un Apaş.

— O,! dacă ar fi un alb! exclamă tânăra fată.

O lovitură în uşă puse capăt discuţiei lor şi Wichita se duse să deschidă musafirului. Un ofiţer, elegant şi surâzător, era în prag.

— Exact, zise Wichita.

— Ca un soldat corect, complectă Mrs. Cullis.

— Venind dela soţia comandantului meu, asta merită o medalie de onoare, zise King, răzând.

— Ia loc în fotoliul acela de lângă masă, îi zise Wichita.

— Vă voiu propune o plimbare. E aşa de frumos astă seară.

— Sunt de părere, răspunse Wichita. Dar tu, Margareto?

— Trebuie să-mi termin lucrul. Duceţi-vă voi, tinerelor şi faceţi un tur. Poate că la întoarcerea voastră căpitanul Cullis va fi acasă şi vom putea juca cărţi.

— Aş dori mult ca să vii şi tu, zise Wichita.

— O, da, vin-o, insistă King. Dar Mrs. Cullis se mărgini să zâmbească.

— Hai, grăbiţi-vă, zise ea, veselă. Nu uitaţi partida noastră.

— Nu va dura mult, asigură King. Vin-o cu noi.

— Băiat drăguţ, gândi Margareta Cullis, închizând poarta în urma lor. Un băiat drăguţ, numai că nu spune întotdeauna ce gândeşte!

In aerul proaspăt al Arizonei, vocea sentinelei strigă clar în tăcere: „Numărul unu, ora opt!" Wichita şi King se opriră să audă a doua sentinelă transmiţând cuvântul de trecere: „Numărul doui, ora opt. Totul e în ordine!" Şi vocile se pierdură în depărtare urmând şirul sentinelelor, pentru a reveni apoi din ce în ce mai puternice, la sfârşit. „Totul e în ordine!" al Numărului unu.

— Spuneţi că noaptea a fost minunată, observă Wichita Billings. Nu e nici lună şi e aşa de întuneric ca în fundul unei pivniţe.

— Asta nu face nimic, e minunată, zise King zurâzând, ca toate nopţile în Arizona.

— Nu găsesc, zise Wichita. Am trăit mult timp la Indieni. Imi place mai mult să văd luna.

— Ei nu atacă aproape niciodată noaptea, observă King.

— Ştiu, dar totdeauna se poate produce o excepţie pentru a confirma regula.

— Există puţine probabilităţi pentru ca ei să atace postul, zise King.

— Ştiu, dar într'o noapte atât de neagră, gândesc mereu că lucrul acesta n'ar fi imposibil.

— Da, dar nici un Apaş nu s'ar putea apropia fără ca să ştim. Santinelele veghiază.

In acelaş timp, chiar în momentul în care vorbia ofiţerul, o formă întunecată alunecă între posturile trei şi patru, profitând de faptul că santinelele transmiseră cuvântul de trecere şi se'ntoarseră la locul lor, întorcându-i spatele. Era Shoz-Dijiji. Niciun pericol nu ameninţa pe albii dela postul militar. Shoz-Dijiji era aici numai pentru ca să spioneze.

Geronimo îl însărcinase să se asigure de măsurile şi intenţiile ofiţerilor albi, după plecarea lui şi aşa se explică ideia îndrăzneaţă pe care o avu Shoz-Dijiji de a pătrunde în post, pentru a se adresa direct lui Nantas-des-la-par-en.

Ar fi putut veni în plină zi, fără nici un risc, dar îi plăcea să arate că un Apaş e mai şiret decât albii şi cât le dispreţuia el legile. Fără zgomot, la umbra clădirilor, el se'ndrepta către cartierul general, când, deodată, trebui să se oprească. Două umbre veneau spre el, un ofiţer, un şef al Feţelor palide şi o femeie, în plină discuţie. Când fură foarte aproape de el, ofiţerul alb se opri şi luă braţul tovarăşei sale.

— Aşteaptă un minut, Wichita, zise el. Inainte de a ne întoarce, nu-mi dai nici o speranţă? Voiu aştepta. Nu crezi că'ntr'o zi vei putea să mă iubeşti puţin?

Tânăra fată îşi continuă drumul şi bărbatul o urmă.

— Te iubesc mult, Ad, o auzi Shoz-Dijiji, spunându-i cu voce joasă, apoi se'ndepărtară şi Shoz-Dijiji nu putu

să asculte continuarea: dar n'aş putea să te iubesc cum ai vrea.

— Iubeşti pe un altul? întrebă bărbatul alb.

— Mi-e frică, zise ea, roşind în întuneric.

— Frică? Ce vrei să spui?

— Nu pot să-ţi explic, Ad. Asta îmi face mult rău când vorbesc.

— Ştie el că îl iubeşti?

— Nu.

— Il cunosc?

— Te rog, Ad, să nu mai vorbim despre asta.

Locotenentul Samuel Adams King şi tânăra fată merseră în tăcere până la poarta Margaretei Cullis.

— Voiu aştepta şi voiu spera, Chita, îi spuse el tocmai înainte de a intra.

Căpitanul Cullis nu se întorsese, aşa că cei trei flecăriră câteva minute. Margareta Cullis observă însă că tinerii ei prieteni îşi pierduseră buna dispoziţie şi nu se'nşela deloc. Cum îi iubea deopotrivă de mult pe amândoi şi-i credea făcuţi unul pentru altul, având şi o aplicaţie specială de a încheia căsătorii, era ferm hotărâtă să facă totul pentru a ajunge la capăt.

— Ştii că Chita ne părăseşte mâine dimineaţa? întrebă ea pe King.

— Nu mi-a spus nimica.

— Ţi-aş fi spus. Nu aş fi plecat, fără să-mi iau rămas bun dela d-ta, ştii prea bine.

— Sper, zise King.

— Aşta nu-mi place, să o văd plecând atât de departe, singură cuc, insistă Mrs. Cullis.

— Dar asta nu-i nimica. După câte mi-aduc aminte, am plecat întotdeauna singură.

— Nu, nu trebuie să pleci singură. Drumul nu e sigur. Iţi cer voie să te conduc.

— E foarte drăguţ din partea d-tale, dar cred că nu e tocmai necesar.

— Cred că da, zise King. Mă voiu duce la cartier şi voiu aranja... Cred că nu va fi nici o piedică...

— Plec destul de dimineaţă, îl anunţă Wichita.

— La ce oră?

— La cinci.

— Bine. Voiu fi aici.

CAP. IV

Slăbiciunea lui Gian-nah-tah

— Te iubesc mult, Ad! — Shoz-Dijiji nu auzise decât cuvintele acestea şi el recunoscuse vocea tinerei fete care-i respinse dragostea lui. Acum cunoscu şi pe tovarăşul ei.

Mândria lui rănită, ura lui de rasă, gelozia, toate la un loc, făceau să-şi reverse furia. Mâna îi alunecă până la cuţitul de vânătoare, dar Shoz-Dijiji era stăpân pe el; şi cele două umbre trecură, fără să fi avut habar că au atins în treacăt Diavolul sângeros.

O jumătate de oră mai târziu, o siluetă înaltă se pomeni deodată în faţa sentinelei cartierului general, care, duse arma la umăr, strigând: „Stai! Cine-i acolo?"

— Vreau să-i vorbesc lui Nantas-des-la-par-en, zise Shoz-Dijiji în limba apaşilor.

— La dracu, bombăni sentinela, încă un sălbatec murdar! şi chemă un caporal de gardă. Rămâi aici, John, până vine caporalul şi nu te mişca.

— No sabe, zise Shoz-Dijiji.

— Ei, bine! Caporalul de gardă eşi îndată din întunerec.

— Ce mai e? întrebă el. Ce vrea individul?

— Un prăpădit de sălbatec.

— Cum dracu a putut intra?

— De unde să ştiu eu? Dar e aici şi pare că nu ştie nici un bob americană.

— Ce faci aici? îl întrebă caporalul. Apaşul îi răspunse din nou în limba lui.

— Incearcă mexicana. Va înţelege poate mai bine.

Intr'o spaniolă proastă, caporalul repetă întrebarea.

— No sabe, răspunse Shoz-Dijiji.

— Ar fi mai bine dacă l'am închide undeva. Nu are nimic de făcut aici, în plină noapte, spuse sentinela.

— Cred că vrea să vorbească generalului. Mă duc să văd la cartier şi dacă nu-i deştept, fă-l să'nţeleagă că pe Unchiul Sam îl costă mai puţin să omoare un Indian decât să-l hrănească.

Din întâmplare, ofiţerul de serviciu era unul din puţinii albi cari înţelegeau limba apaşilor. Veni să-l întrebe pe Shoz-Dijiji ce vrea.

— Am un mesagiu pentru Nantas-des-la-par-en.

— Mi-l poţi comunica şi-l voiu transmite generalului Crook.

— Mesagiul meu e pentru generalul Crook, replică Shoz-Dijiji.

— Generalul Crook va fi furios dacă-i vei deranja pentru nimica toată. Ai face mai bine să-mi spui mie despre ce e vorba.

— E important.

— Atunci urmează-mă, ordonă ofiţerul şi îl condusе la cartierul general.

— Vrei să anunţi pe generalul Crook că e aici, cu căpitanul Crawford, un Apaş care zice că-i însărcinat cu un mesagiu important?

Câteva clipe mai târziu, Shoz-Dijiji şi căpitanul Crawford erau în faţa generalului. La capătul biroului lui Crook, stătea căpitanul Cullis, în timp ce'n faţa generalului era locotenentul King, care venise să ceară o permisie pentru a însoţi până acasă la ea pe Wichita Billings.

— Un moment, King, zise Crook. Rămâi, te rog, şi întorcându-se spre ofiţerul de serviciu:

— Ce-i Crawford, ce vrea omul acesta?

— Pretinde că are să vă spună ceva important, domnule general. Refuză să vorbească cuiva şi cum pare că nu ştie englezeşte, am venit cu el pentru a servi ca interpret, dacă vreţi, domnule general.

— Foarte bine! Spune-i că-mi vei traduce mesagiul lui. Intreabă-l cine e şi ce vrea.

Crawford transmise cuvintele lui Shoz-Dijiji.

— Spune-i lui Nantas-des-la-par-en că sunt Shoz-Dijiji, fiul lui Geronimo. Am venit să-i spun că tatăl meu a părăsit tabăra.

Shoz-Dijiji observă pe feţele tuturor efectul declaraţiei sale, acela al unei bombe scânteetoare în mijlocul unei asistenţe strânse să hotărască pacea.

— Intreabă-l unde a plecat şi câţi oameni a luat cu el.

— Geronimo nu a plecat cu gândul războiului, răspunse Shoz-Dijiji. El n'are războinici lângă el, în afară de fiul lui. E cu femeia şi copiii lui. Singura lui dorinţă e să trăiască undeva în linişte. El nu poate trăi în pace cu oamenii albi şi nu mai vrea să se bată cu aceştia.

— Unde-a plecat? întrebă Crook.

— La marginea Sonorei, — era tocmai direcţia opusă celei luate de Geronimo, dar Shoz-Dijiji avea şiretenia unui Apaş. El ştia foarte bine că lipsa lui Geronimo va fi observată a doua zi dimineaţa; anunţând-o el însuş, ca o intenţie pacifică, se putea ca Geronimo să fie lăsat în pace; dacă nu, dând drumul trupelor lor pe un drum greşit, spre Sonora, îi dădea lui Geronimo timpul s'o ia în larg, putând în acelaş timp să-l ajungă şi să-i spună ce se petrece. Shoz-Dijiji simţia că stratagema lui era destul de bună.

Crook rămase un moment tăcut, trăgându-şi barba lungă. Apoi se adresă căpitanului Cullis.

— Fiţi gata de plecare în zori, Cullis, cu toţi oamenii pe cari îi avem. Luaţi drumul cel mai scurt până la Deşteul Apaşului, încercaţi să le descoperiţi urma şi aduceţi-l

pe Geronimo, viu, în orice caz. Omorâţi-l, dacă se opune.

Crawford, d-ta vei pleca tot în zori, către Sud şi fiecare va trimite detaşamente spre Vest şi Est. Rămâneţi în legătură permanentă şi — orice-aţi face — aduceţi-mi-l pe Geronimo.

Se întoarse spre Shoz-Dijiji.

— Crawford, dă-i tutun şi trimite-l la tabara lui. Spune-i că n'are nici un rost ca Geronimo să părăsească pe ai lui şi că ar fi bine ca să se reîntoarcă; dar nu trebuie ca să observe vreo mişcare şi să bănuiască ceva, că am trimite trupe, de pildă, în urmărirea tatălui său.

Caporalul întinse lui Shoz-Dijiji un pachet de tutun.

— Nu eşti chiar aşa de ticălos. Dar, tare-aş vrea să ştiu cum dracu ai intrat în post.

— No sabe, zise Shoz-Dijiji.

Diavolul sângeros îşi făcuse datoria întreagă. Puţin Indieni ştiau englezeşte ca el.

Devreme, a doua zi, Mrs. Cullis se sculă şi se duse în camera Wichitei, pe care o găsi îmbrăcată cu o cămaşă de flanelă, într'o fustă de piele şi cu cisme mari în picioare, gata să pornească la ferma tatălui ei.

— Speram să te găsesc neîmbrăcată.

— Şi de ce?

— Nu poţi pleca astăzi. Geronimo a fugit din nou. Căpitanul Crawford e în urmărirea lui. King şi bărbatul meu au plecat deasemeni; chiar dacă s'ar găsi cine să te'nsoţească, ar fi periculos să pleci înainte ca Geronimo să fie prins şi adus.

— Câţi au plecat cu el?

— Numai femeia şi copiii lui. Indienii spun că el n'a plecat pentru a se lupta, eu nu mă'ncred însă în banditul ăsta bătrân.

— Mie nu mi-e frică, zise Wichita. Atâta vreme cât voiu avea de-aface numai cu Geronimo, totul va merge bine. Tu ştii, noi suntem prieteni buni.

— Da, ştiu; dar nu poţi avea încredere într'un Apaş.

— Eu am încredere în ei, zise Wichita.

— Nu vrei să rămâi?

— Plec.

Margareta Cullis îşi aruncă capul în semn de disperare.

— Ce-i de făcut, Doamne?

— Dă-mi o ceaşcă cu ceai, îi sugeră Wichita.

Treburile au mers de minune eri seară la Ţarcul porcilor. Doi minieri şi câţiva străini veniseră să petreacă seara şi să joace. Dimineaţa îi apucă tot acolo. Dirty Cheetin şi complicii lui puseseră casa în siguranţă, iar clienţii se odihneau acum în urma plăcutei distracţii pe duşumeaua camerei vecine.

Dirty se afla cu tovarăşii lui în prag, veniţi să respire puţin aer, înainte de a se despărţi. Un Indian cu mersul uşor, cu faţa de nepătruns, se apropie de local.

— Bună ziua, John, zise Dirty Cheetim, căscând. Ce doreşti?

— Wisky.

— Arată numai culoarea banilor tăi.

Un călăreţ venind dela post, atrase atenţiunea lui Cheetim.

— Aşteaptă, să văd cine e... Nu vreau să fiu prins dând wisky sălbatecilor.

Toţi îl văzură pe călăreţ apropiindu-se.

— E o femeie, zise unul.

— Da, aşa e, zise un altul.

— Doamne! E fiica lui Billings, blestemata aia! răcni Cheetim.

— Ce ai contra ei? îl întrebă unul dintre oameni.

— Ce am contra ei? Am vrut să mă căsătoresc cu ea, şi nici n'a vrut să-i pese. Tatăl ei m'a alungat din casă. Din fericire pentru el, a avut oameni în jurul casei.

Tânăra fată trecu în pas mare, urmărită pe drumul plin cu praf de cinci albi şi de Apaş.

— Bună iapă, pe cuvântul meu, zise unul.

— Dar, ce vrei să ridice oare atâta praf? întrebă Cheetim.

— Ce? întrebă un cow-boy care se'mbăta mai des decât ar fi făcut ceva.

— Ajută-mă să pun mâna pe ea; va fi tocmai bună pentru Ţarcul porcilor.

— Ţi-am ajutat de multe ori să însemni vitele cu fierul roşu, Cheetim, zise tânărul cow-boy. Dacă tu vrei, fie.

— Bine, atunci să luăm caii şi s'o urmărim, fără a ne grăbi şi până a nu ajunge la Canyon de Pimos. E acolo o baracă veche, pe care un burghez a făcut-o pentru vânătoare, dar acum e părăsită. In 81, i-au scăpat caii sălbateci şi burghezul s'a speriat şi a avut o frică aşa de mare, că nu s'a mai întors niciodată. O voi ţine acolo, dacă afacerile vor merge prost şi când totul se va linişti, o voiu aduce la local. Dar, ce vine?

Dinspre partea postului, se apropia în galop un călăreţ. Se opri în faţa Ţarcului porcilor.

— Bunăziua, vrăbii murdare, le strigă el cu o strâmbătură. Nu meritaţi nici o grijă, dar un ordin e ordin. Trebuie să aduc la cunoştinţa albilor de pe-aci că Geronimo a plecat din nou. O, dacă aţi putea numai cădea sub laba lui!

Mesagerul îşi văzu apoi de drum.

— E adevărat, John? Geronimo a plecat?

Indianul făcu un semn din cap.

— Geronimo n'a plecat pe drumul războiului, explică Apaşul. A părăsit numai tabăra. El nu omoară.

— Ei, bine! dacă nu e pe calea războiului, atunci se poate alerga după iapa lui Billings, zise Cheetim. Şi întorcându-se spre locul unde se afla Indianul: „Nu e timp acum, îi spuse. Treci din nou mâine dimineaţa. Poate că te voiu putea mulţumi".

Apaşul clătină capul. „Poate că da, poate că nu", răspunse el, pe un ton enigmatic, dar Cheetim, care ple-

case către ogradă, nu înțelese subînțelesul din cuvintele Indianului. Poate că nici nu se găsia. Cine poate ști ce se află în capul unui Apaș?

In timp ce cei cinci bărbați se puseră în șea pentru a urmări pe Wichita Billings, Indianul se'ntoarse la tabără. El nu înțelesese tot ce spuseseră albii; i-a fost însă destul să le ghicească intenția, pentru a ajunge să vadă pericolul care o amenița pe tânăra fată.

Gian-nah-tah nu-l iubea. Avea împotriva lui Shoz-Dijiji o mânie amestecată cu necaz, o întunecată furie. Când înțelese intenția lui Cheetim cu tânăra fată, nu-i veni ideia că s'ar putea amesteca. Tânăra fată îl disprețuise pe Shoz-Dijiji. Mai bine deci dacă ar fi dispărut. Dar el știa că Shoz-Dijiji o iubea și chiar dacă ea nu-i oferea aceiași dragoste, ar fi ferit-o de pericol dacă ar fi putut.

Iși aduse aminte cum i-a smuls Shoz-Dijiji sticla; mai simția încă loviturile pe fața lui; tremura de ciudă gândindu-se că a fost astfel tratat în fața unui alb. Se grăbi spre tabăra Be-don-ko-hesilor. Un Apaș — se spune — nu lucrează niciodată din sentiment generos și loial — numai din interes; în ziua ceia, Gian-nah-tah dezminți însă această calomnie.

Când Wichita Billings intră în Canyonul de Pimos, auzi un galop îndărătul ei. Oamenii rafinați nu obișnuiesc să se'ntoarcă pentru a vedea cine îi urmează pe acelaș drum; dar in Arizona, către sfârșitul veacului trecut, erai atât de tânăr și atât de viril, încât preferai să cercetezi puțin tovarășii de călătorie, înainte ca aceștia să poată pune mâna pe armă.

Wichita se'ntoarse în șea, pentru a privi călăreții. Văzu numaidecât că sunt cinci și că erau albi. Poate că o văzuseră trecând și veneau s'o anunțe că Geronimo a plecat. Cum se apropiau, i se păru că unul dintre călăreți îi e cunoscut. Cheetim călărea destul de prost, ținând cotul drept mai sus de cât cel stâng și se apleca stângaci înainte. Wichita îl recunoscu, înainte chiar de-ai fi văzut

fața — și cu toate astea, știindu-l pe Dirty Cheetim mort de mai mulți ani, șovăi.

Fără a fi sigură că bărbații o urmăreau, știa totuș că, dacă Cheetim o recunoaște e un lucru neplăcut. Dădu frâu calului în galop, mărind astfel distanța, fără a avea aerul că fuge.

Era însă mai ...r de hotărât decât de făcut. De când mări iuțeala calului, urmăritorii o imitară, strigându-i să se oprească. Ii vorbiră de Geronimo, dar ea avea mai puțină frică de Geronimo decât de Cheetim. Intre timp, ei câștigară teren și ea observă repede că nu le mai poate scăpa. Indemnându-și calul cu vorba și frâul, reuși pentru o clipă să mai câștige puțin teren, dar totodată, întrebuințând cravașa neîntrerupt pe coapsele calului, cow-boyul se apropiă de ea.

— Așteaptă, domnișoară, îi strigă el. Trebuie să ne'ntoarcem. Geronimo a plecat.

— Spune-i lui Dirty Cheetim că dacă trebuie să aleg între el și Geronimo, îl prefer pe Apaș.

— Vei face bine dacă te vei opri ca să-i vorbești. Nu vrea să-ți facă nici un rău.

— Brută nenorocită, strigă ea, cași cum nu l'aș cunoaște!

Tânărul cow-boy își turba calul. Goana fugarei slăbea. Bărbatul se apropia. Aproape că-i ajungea hățul. Din urmă, alți doi îi urmau într'un nor de praf.

Wichita scoase revolverul. „Ferește-te, îl avertiză pe cow-boy, n'am nimic contra ta, dar poți să fi sigur că te dobor dacă te atingi de hățurile mele.

— Atunci te voiu face să gonești până ce animalul va crăpa.

— Al tău se va prăpădi! urlă Wichita, ochind calul potrivnicului ei și trase.

Bărbatul trase o înjurătură și încercă să evite lovitura. Trăgaciul se abătu cu un zgomot sec. Wichita încercă din nou, dar fără nici un rezultat. Arma nu luă foc. Cow-boyul,

se apropiă cu un strigăt de bucurie, dar tânăra fată îl evită cu o lovitură. Apoi punându-şi pe picioare animalul şi întorcându-l cum trebuie, îşi luă drumul, prinzând distanţă.

Şi goana începu iarăşi; bărbatul îşi deschise „lasso-ul" şi îl agita în aer. Era aproape gata să-l arunce. Wichita încercă să se'ntoarcă, dar văzu că ceilalţi îi taie drumul.

In acest timp, calul ei fiind mult mai greu decât al cow-boyului, ea mai păstra o dâră de speranţă. Se aruncă drept împotriva adversarului, cu gândul să-l răstoarne. Dacă, din întâmplare, nu va cădea, atunci tot va mai avea o şansă de scăpare.

Cow-boyul îi înţelese numaidecât intenţia; tocmai înainte de lovitură, îşi trase calul şi în momentul în care Wichita trecea înapoia lui, trase „lasso-ul" cu îndemânare; calul fetei fu prins în laţ. Aplecându-se, ea încercă să-l scape de el, dar cow-boyul strânse coarda; se afla înconjurată de Dirty Cheetim şi de alţi trei oameni.

CAP. V

Privirea aruncată şarpelui

Gian-nah-tah intră în cortul lui Shoz-Dijiji.

Tânărul şef, trezit pe neaşteptate, se ridică, văzându-l.

— Gian-nah-tah vine ca prieten, sau ca duşman în cortul lui Shoz-Dijiji? întrebă el.

— Ascultă, Shoz-Dijiji, şi vei şti. Eri, inima mea era plină cu venin. Poate din pricina băuturilor de foc ale omului alb, dar nu de asta a venit Gian-nah-tah să-ţi vorbească. Ci, pentru tânăra fată, Wichita.

— Shoz-Dijiji nu vrea să mai vorbească despre ea, răspunse şeful Indian.

— Dar îl va asculta pe Gian-nah-tah, zise celălalt, cu îndărătnicie. Albul care vinde apă otrăvită a plecat împreună cu alţi patru din banda lui, pentru a pune mâna

pe tânăra fată albă, pe care o iubeşte Shoz-Dijiji. Ei au urmărit-o până la Canyon de Pimos şi acolo o păzesc în baracă. Shoz-Dijiji, cunoaşte locul?

Ursul negru îşi luă, fără a spune un cuvânt, pistolul automat şi cartuşiera, pe cari şi le puse la cingătoare, pe şoldurile lui inguste; luă puşca, pumnalul şi fugi să-şi caute calul.

Gian-nah-tah fugi la coliba lui, pentru a-şi lua şi el armele. Războinicii, cari luau masa de dimineaţă, observară graba lor şi îi întrebară despre ce e vorba. Lipsiţi de lucru odată cu plecarea lui Geronimo, cei mai mulţi dintre ei nu căutau decât prilejul să dea frâu liber furiilor contra duşmanului. Când Shoz-Dijiji sfârşi de pus hamurile lui Nejeuni, se pomeni deodată în fruntea a douăsprezece războinici, cari vroiau cu totdinadinsul să plece cu ei. Inveliţi în păturile lor, ei mergeau încet, aşa ca să nu poată fi ajunşi de vederea albilor. Apoi, strânseră păturile, punându-le pe grebenul calului şi, goi, o luară în galop, cu adevărat liberi.

Deoarece trupele erau în campanie, se fereau să urmeze drumurile. Merseră drept spre Sud, peste Gila, apoi o'ntoarseră spre Sud-est, prin munţi, către Canyon de Pimos.

...Dirty Cheetim mergea lângă Wichita, ţinându-i calul de hăţuri.

— Erai drăguţ de mândră, o luă el peste picior. Prea împopoţonată pentru a fi Mrs. Cheetim, hei, nu-i aşa? Nu vei fi Mrs. Cheetim, fii liniştită. Vei fi pur şi simplu una din fetele lui dela Ţarcul porcilor. Nimeni nu le ia de nevastă pe acelea.

Wichita Billings nu răspunse, având ochii pironiţi in depărtare. Hicks, tânărul cow-boy care-i prinsese calul, îi urma la câţiva paşi. In mintea lui zăpăcită de wisky, i se năzăreau îndoieli în legătură cu afacerea în care-l băgase Cheetim. Era poate mai mult prost decât rău, l-ar

fi putut chiar refuza să-l urmeze, dacă n'ar fi băut. După toate acestea, el nu era decât jumătate treaz.

Urcau Canyonul, către baraca părăsită.

— Bătrânul şi bunul tău tată m'a alungat cu piciorul în spate, spunea Cheetim. Tu poate crezi că mă va prinde, dar el nu mă va putea prinde.

Odată ce vei fi deacum la Ţarcul porcilor îţi va trece pofta să-l mai anunţi pe tatăl tău, nici pe alţii, să le spui ce-ai ajuns. Mai sunt şi altele care vor şti să te preţuiască şi care n'au chemat pe nimeni dintre cine ar fi dorit să le vadă.

— Dumnezeule! Indienii!

In partea de răsărit a Canyonului, o duzină de Apaşi scoborau în iuţeală, urlând.

— Geronimo, chelălăi Chetim, şi slobozind frâul, se'ntoarse pe jumătate şi o rupse fuga în toată goana calului. Ceilalţi patru deschiseră focul contra Apaşilor. După câteva schimburi de gloanţe, doi din caii lor se prăbuşiră. Cel al lui Hicks, rănit, înebunit de durere, o luă în urma lui Cheetim, în timp ce al treilea alb, judecând rezistenţa drept inutilă, o luă şi el la fugă, fără a-i păsa de scrupulele cavalereşti.

Unul din cei cari rămaseră, fugi spre Wichita, o prinse de braţ şi o făcu să cadă de pe şea; apoi, luă calul în furcă şi-şi urmă tovarăşii. Tânăra fată fugi să se pună la adăpost în spatele unor stânci,, unde se refugiase ultimul din agresorii ei.

Shoz-Dijiji şi Gian-nah-tah, fugind spre ea, o văzură refugiându-se în dosul stâncilor. Al doilea, văzând-o salvată, se puse în urmărirea celui care îi luase calul.

Shoz-Dijiji îşi adună războinicii. Albul se pregătea să tragă. Wichita, văzu Apaşii strânşi la câţiva paşi şi-l recunoscu pe Shoz-Dijiji.

— Nu trage, strigă ea celui de lângă ea. Aşteaptă.

Gian-nah-tah aducea omul. Cu un pat de puşcă îl trânti la pământ. In timp ce banditul din spatele stâncei

supraveghia Apaşii, Wichita îi luă revolverul şi-i puse ţeava la tâmplă.

— Descarcă puşca, sau trag, îl ameninţă ea.

Omul aplecă arma, înjurând.

Shoz-Dijiji pusese o pânză albă în gura ţevii puştii, pe care o agita în aer. Wichita făcu semn cu mâna. „Ridică-te", spuse ea albului. El o ascultă şi o urmă spre Shoz-Dijiji, care, înainta singur. Ajungând la ei, Shoz-Dijiji îi smulse puşca.

— Il omor.

— Nu, nu, strigă Wichita aruncându-se între ei. Lasă-l să plece. N-o merită, desigur; dar asta îţi va aduce neplăceri, ţie şi tribului tău. Soldaţii sunt deacum în urmărirea lui Geronimo. Dacă vei ucide un alb aci, Dumnezeu ştie unde te va duce aceasta.

— No sabe, zise Shoz-Dijiji. Indienii buni, îi omoară, nu-i aşa? Dar pe albii răi, nu. Ridică umerii. „Ei bine, dacă tu zici, îl las în pace". Se'ntoarse spre alb: „Du-te'n grabă şi nu la San-Carlos. Dacă te găsesc acolo, eşti mort".

— Gian-nah-tah, zise apoi Ursul negru, Shoz-Dijiji va duce fata albă la casa tatălui ei.

In ochii Indianului era o licărire.

— Poate că Gian-nah-tah vrea să meargă până în tabăra tatălui meu, ca să-i spună că Nantas-des-la-par-en a trimes trupe spre Sud, pentru a pune mâna pe Geronimo, mort sau viu. Când tânăra fată va fi în siguranţă, Shoz-Dijiji va merge să se'ntâlnească cu tatăl lui. Poate că şi alţi Apaşi se vor uni cu el. Cine ştie, Gian-nah-tah?

— Mă duc, zise Gian-tah-tah.

Războinicii, cari se apropiară puţin câte puţin, îl asigurară pe Shoz-Dijiji că se vor alătura de Geronimo.

Părea de necrezut ca Wichita să fie aci, în mijlocul acestor Indieni sângeroşi, în linişte, pe câtă vreme, cu câteva clipe înainte, se afla în plin pericol, printre oameni de rasa ei.

Indienii îi zâmbeau, caşicum ea i-ar fi scăpat; îi făcură semn cu mâna când se'ndepărtară cu Giaa-nah-tah spre Nord.

— Cum voiu putea să-ţi mulţumesc vreodată, Shoz-Diijji, zise ea. Eşti prietenul cel mai minunat pe care-l poate avea o fată tânără.

— No sabe, zise el, şi mână calul, făcându-i semn să-l urmeze.

Wichita Billings îl privi uluită. Ea vroia să-i vorbească, dar gândi c'ar face mai bine să tacă. Trecură lângă cei doui clienţi dela Ţarcul porcilor, cari zăceau călcaţi în picioare, tăvăliţi în praf. Apaşul nu găsi de cuviinţă să-i privească măcar. Ajunseră la o răspântie, de unde Shoz-Dijiji o întoarse spre Sudest, în direcţia fermei Billings. San-Carlos se găsia la Nord-est. Wichita se opri.

— Te poţi întoarce în lagăr. Nu mi se poate întâmpla nimic acuma.

Shoz-Dijiji o privea. Vino, zise el şi o porniră spre Sudest.

Wichita nu mişcă. Nu te voiu lăsa să vii cu mine, zise ea. Iţi sunt foarte recunoscătoare, dar nu pot să-ţi cer prea multe.

— Vino, zise Shoz-Dijiji, cu un ton care nu tolera un răspuns.

Wichita se simţi roşind; era supărată şi zăpăcită.

— Rămân aici, decât să te las să vii cu mine.

Shoz-Dijiji o umilise şi acum vroia s'o facă să asculte de el. Ochii ei străluciră, o furie bruscă ţâşni din ea: mândria. Lovi cu biciul umerii goi ai lui Shoz-Dijiji.

— Dă-mi drumul la hăţuri! dar ea se opri îndată, îngrozită de ceeace făcuse. „Oh! Shoz-Dijiji! Cum am putut să fac aşa ceva?" şi izbucni în lacrimi. Apaşul nu se urni din loc după ce primi lovitura — dar o linie sângeroasă îi apăru pe spate. Caşicum şi-ar fi dat seama că e îmblânzită, Apaşul îi lăsă frâul, iar Wichita, blândă, îl urmă, scoţând din când în când câte-un suspin.

Merseră astfel fără a vorbi. Adesea, tânăra fată ridica ochii din praf, către profilul de medalie al războinicului sălbatec şi se întreba ce se petrece sub această mască. Se apropiau de ferma Billings. In câteva minute, Wichita va fi la ea acasă. Ea ştia ce va face Shoz-Dijiji. Se va'ntoarce, fără să descleşteze dinţii. Luptând contra mândriei, în acelaş timp de femeie şi albă, ea se'ndreptă totuş spre el.

— Mă vei ierta, Shoz-Dijiji? întrebă ea. E greşala caracterului şi inimei mele.

— Crezi? E fundul inimei tale care se arătă, deoarece furia te face să pierzi sângele rece. Dacă Shoz-Dijiji ar fi fost un alb, nu l-ai fi lovit.

— O! Shoz-Dijiji, cum poţi spune aşa ceva? Nu există alb pe lume pe care să-l respect mai mult ca pe tine.

— Nu-i adevărat, spuse simplu, Apaşul. Albii nu pot respecta un Apaş. Câteodată, ei cred c'o fac, dar îşi pierd repede capul şi adevărul se arată, ca o coloană de fum după furtună.

— Nu-ţi mint, nu trebuie să-mi spui aşa ceva, răspunse ea.

— Te minţi singură; singură încerci a te înşela. Poate că reuşeşti; dar, pe mine, nu mă înşeli.

Ajunseră la poarta fermei şi se opriră.

— Ascultă-mă bine, zise Apaşul. Shoz-Dijiji a văzut privirea în ochii tinerei fete, când el a îmbrăţişat-o. Shoz-Dijiji a văzut aceiaş privire în ochii albelor şi când le atingea un şarpe. Shoz-Dijiji înţelege.

— Nu înţelegi, tu nu înţelegi nimic! strigă tânăra fată.

— Shoz-Dijiji înţelege că fata albă e pentru bărbatul alb — şi Apaşa pentru Apaş. Apaş e acela care te face să arunci aceiaşi privire pe care o ai în faţa şarpelui.

Tânăra fată era tocmai să răspundă, când auzi o voce. Billings înainta cu paşi mari.

— Nu vreau să văd sălbateci pe-aci, strigă el mânios.

Shoz-Dijiji privea rece albul.

— Ea e prietena mea. Voiu veni când vreau.

Billings tremura de furie. „Dacă te mai prind pe-aci, îți fac de petrecanie".

— Fată palidă, dacă Shoz-Dijiji se va'ntoarce într'o zi, nu-i vei mai vorbi astfel. Își întoarse armăsarul și plecă.

Intre tată și fiică se născu o discuție, al cărei sfârșit fu înduioșător.

— Imi pare rău, îmi pare foarte rău, zise Billings după o tăcere lungă.

— Dar el nu știe. Shoz-Dijiji nu se va mai întoarce niciodată, încheiă Wichita.

CAP. VI

Pe drumul războiului

Shoz-Dijiji descoperia pretutindeni urma lui Geronimo. A doua zi seara, ajunse în lagărul bătrânului său tată și șef. Războinicii se aflau împreună cu Geronimo. Domnea o neliniște mare în tabără. Apașii se știau urmăriți.

Desigur, printre ei, Mangas, fiul marelui șef Mangas Colorado, vroia să ia drumul războiului. Geronimo se'mpotrivea însă; cunoștea puterea albilor; știa că totul ar fi în zadar. Sago-zhu-ni, femeia lui Mangas și „tazwin"-ul, adică vinul pe care-l făcea această femeie, zăpăciseră capetele Indienilor.

Era în 16 Mai 1885. Mangas vorbia cu hotărâre pentru război, ca să-l cucerească și pe Nachita, fiul șefului Apașilor Chi-hui; dar Nachita rămânea la frumoasele indiene și la „tazwin". Intre Indieni, vorba era aprinsă și iute. Unii cereau războiul — cum erau Nanay și Ulzana — alții, mai pacifici, vroiau să rămână acasă — ca Sukut-let și Warasary, de pildă.

Shoz-Dijiji, rănit de tatăl Wichitei Billings, i-ar fi vrut pe toți albii din lume. Se ridică și vorbi mulțimei de Apași.

— Shoz-Dijiji, fiul lui Geronimo, n'a uitat nimic din

ce i-a povestit tatăl lui şi i-a lăsat Usen. Şi eu aş fi contra războiului, dar cu albii nu o scoţi la capăt. Suntem prizonieri şi sclavi. Shoz-Dijiji nu poate trăi aşa. Mai bine deci, el preferă drumul războiului. Nachita vorbeşte contra războiului, din cauza primejdiilor lui. Şi alţii vorbesc contra războiului. Dar, cum pot înţelege aceştia să lucreze ca robii, pentru ca albii să-i fure? Noi vrem amintirile noastre, libertatea noastră. Ulzana şi Kutle sunt eroi. Fac cinste rasei lor. Ei ştiu că e mai bine să mori liber pe drumul războiului, decât să trăieşti ca animalele, băgate în ţarcuri de albi.

Aşa vorbea Shoz-Dijiji. Cartuşierele îi înconjurau mijlocul şi umerii. Revolverul îi atârna pe coapsă, iar puşca era pe coama calului. Pulpele goale îi erau bronzate, deoarece Diavolul sângeros purta rareori pantalonii de bumbac cari stinghereau Indienii la mers şi călărit. Brăţările de argint şi bronz cari îi ornau muşchii braţelor, dispăreau sub cămaşă. Shoz-Dijiji ar fi făcut orice să scape de îmbrăcăminte.

Apaşii se-adânciră în munţii Noului-Mexic, pe drumuri pe cari numai ei le cunoşteau. Noaptea, treceau zonele periculoase şi campau în locuri inaccesibile soldatului călare. Cercetătorii îl înştiinţau pe Geronimo de poziţia duşmanului. Bătrânul şef se feria de întâlniri. Diavolul sângeros, cu faţa'n alb şi albastru se făcu mai temut decât era în Sonora şi Chihuahua. Intr'o zi, Shoz-Dijiji întâlni din întâmplare un Indian care se găsia în serviciul albilor; recunoscând în el un vechi prieten, îi strigă:

— Unde sunt soldaţii Feţelor palide?

— Nu vă aşteaptă nici un pericol. Dar ei vor trimite în urma voastră Apaşi. Am lăsat, departe, o sută de războinici din Muntele Alb şi Cho-kon-eni. Ii conduce un ofiţer alb, căpitanul Crawford. Du-te şi spune-i lui Geronimo că, de data asta, nu e rost de scăpat.

— De ce ajutaţi voi duşmanilor noştri?

— Pentrucă voi sunteţi proşti. Noi am înţeles că e

în zadar să ne'mpotrivim Feţelor palide. Dacă am fi putut să-i ucidem, fii sigur, am fi făcut-o. Geronimo, cu socotelile lui greşite, ne-a adus multe neajunsuri. Deaceea mergem contra lui; noi vrem pacea.

— Gura ta e plină de minciuni, inima ta a căzut în apă, îi spuse Shoz-Dijiji. Un Apaş nu doreşte pacea. Mai bine moare în drumul războiului, decât în tabără. Un câine luptă mai mult şi mai bine pentru libertate.

— Câine eşti tu. Pielea ta ar sta bine pe jos, în cortul meu.

— Vin-o s'o iei, strigă Ursul negru.

Se'ncăerară, de'ndată ce se aruncară de pe cai. Cercetătorul vru să scoată revolverul. Diavolul sângeros fu priceput. Prinse mâna celuilalt, strângându-l aproape de piept. Li se întretăia răsuflarea cu furie. Cel care slăbea în strânsoare urma, desigur, să se piardă. Nimic nu trăda o luptă a vieţii şi a morţii.

La două mile de aici, detaşamentul Indienilor lui Crawford, urma fără grabă urmele camarazilor lor. In douăzeci de minute vor fi poate aici.

Cercetătorul, care-şi dădu seama de inferioritatea lui, prinse mâna lui Shoz-Dijiji care ţinea cuţitul. Mişcarea aceasta necugetată îi pierdu. Diavolul sângeros schimbă cuţitul în cealaltă mână şi, înainte ca adversarul lui să-şi dea seama de primejdie, i-l înfipse în inimă.

Aplecându-se peste cadavru, îi rupse de pe frunte banda roşie de cercetător al guvernământului. Il scalpă apoi cu o îndemânatecă tăietură. Ii luă muniţiile şi armele, întorcându-se se caute caii. Dar —, caii nu mai erau nicăeri; trebuia să meargă pe jos, iar tabăra lui Geronimo era departe. Ştia bine că o trupă înaintează pentru a-l ataca. Regreta totuş, cu tot calmul lui, că nu-l luase pe Nejeuni, calul care nu l-ar fi părăsit niciodată. Aplecă urechea la pământ şi o luă spre Sud.

Un zâmbet îi lumină faţa când se gândi la mutra pe care o vor face cercetătorii când îşi vor găsi camaradul

mort. Işi puse pe frunte banda luată acestuia, căpătând un nou avânt de curaj.

Shoz-Dijiji descoperi drumul spre Fort Bowie; trebuia să-l taie; observă aşa dar cu prudenţă locul. Ursul negru alunecă încet până la postul de observaţie. Drumul şerpuia printre stânci şi ierburi mari şi stufoase. Dar, Shoz-Dijiji văzu şi altceva: un călăreţ stând pe o stâncă. Calul acestuia, un cal frumos, păştea. Ghici numaidecât că e un agent militar care se ducea lui Fort Bowie; calul îl interesa în mod special însă. I-ar fi plăcut să galopeze cu el până la cortul lui Geronimo. Cu un glonţ ar fi putut scăpa de soldatul alb, dar se temea ca animalul să n'o rupă la fugă. Işi lăsă într'un colţ puşca luată dela cel răpus şi-şi potrivi banda roşie de cercetător, ştergându-şi cu grijă masca albastră şi albă a Diavolului sângeros. Coborî încet colina; călăreţul nu-l auzi decât atunci când îi vorbi. Călăreţul duse mâna la revolver, îşi reveni repede însă, la vederea feţei surâzătoare a Indianului.

— Nejeuni, Nejeuni, zise Shoz-Dijiji, — adică „Prieten, Prieten" şi-i întinse mâna. Zâmbind mereu, admira, de departe calul.

— Eşti din compania lui Crawford?

— No sabe. „Mucho bueno", exclamă el.

— Nu-i aşa? Frumos cal, întrebă călăreţul.

Apaşul se apropiă încet de cal. Il mângâie cu un aer de mare admiraţie. „Mucho bueno, mucho bueno", repetă el. Călăreţul se arăta foarte mândru.

Deodată, Shoz-Dijiji arătă colina din spatele soldatului.

— Apaşii, Apaşii, răcni el.

Soldatul se'ntoarse să vadă. Diavolul sângeros nu pierdu o clipă. Sări în şea şi o şterse în galop. Stâncile îl feriră bine de gloanţele soldatului.

Era nebun de bucurie. Această ultimă victorie câştigată prin viclenie îi plăcea nespus. Ursul negru nu omora niciodată de plăcere, ci pentru binele poporului său, pen-

tru aceiaşi cauză pe care au apărat-o Washington şi Lincoln — *libertatea*.

CAP. VII

Urmărirea

Shoz-Dijiji ajunse târziu în tabăra lui Geronimo. Il trezi pe tatăl său, pentru a-i anunţa sosirea trupei lui Crawford. Intr'o oră, fugarii se aflau în drum spre Sud.

Trecură ţara Sonorei, unde omorâră şi răspândiră pe cât putură, groaza. Se opriră în munţii vecini la răsărit cu Casa Grande.

In aceşti munţi, Pedro Mariel, cioplitorul, dobora arborii şi-i lăsa în vale. Făcea lucrul acesta de mai mulţi ani; acum era ajutat de fiul lui Luis, în vârstă de nouăsprezece ani. Alţi cioplitori, pentru a fi mai în pază, veniră să lucreze cu ei. Erau cu toţii o duzină. In timp ce securile lor răsunau în munţi, doui ochi de sălbatec îi pândea. Era Gian-nah-tah, Be-don-ko-he-ul. Numără oamenii, observându-i de-aproape. Apoi, se depărtă încet. Mexicanii îşi făceau treaba înainte, cu sârg.

Luis Mariel îndrăgea cântecul şi cânta romanţe cu senoritas, ochi negri şi buze roşii. Trecu o oră. Giannah-tah se'ntoarse, dar nu singur. O duzină de războinici pictaţi înaintau încet ca nişte pisici de pădure, cu răbdarea specifică Apaşilor.

Luis Mariel cânta. Cântecul lui aducea acum aminte Spania, ţara castelelor şi a femeilor frumoase. Tatăl lui lucra lângă el, mândru că acest voinic e al lui.

Deodată, un foc de armă se făcu auzit printre zgomotul securilor. Manuel Farias duse mâna la piept şi se prăbuşi, apoi nu se mai auziră decât strigătele războinice ale Apaşilor, cari se aruncară asupra cioplitorilor lipsiţi aproape de orice apărare. Luis Mariel fugi lângă tatăl său. Apaşii tăiară drumul bieţilor pădurari, ale căror arme erau

în tabără. Câţiva încercară să treacă, dar căzură sub focul deschis al puştilor. Un războinic înalt se apropie de Pedro şi Luis.

— Spune-ţi rugăciunea, zise Pedro fiului său. Vom muri şi privi faţa războinicului. E „Diavolul sângeros".

— Cine e? întrebă Indianul arătând băiatul.

— E fiul meu cel mare, răspunse Pedro, mirat.

— Veniţi aici. Nu vi se va face nici un rău.

Luis îl privi cu un aer întrebător.

— Dacă ne lăsăm securile, suntem dezarmaţi.

— Ce'nseamnă asta? întrebă Pedro. Gloanţele sunt mai sigure. Aruncă securea!

Ceilalţi Mexicani fură ucişi, sau făcuţi prizonieri. Gian-nah-tah, împreună cu restul Indienilor, veni spre ei.

— Aceştia sunt prietenii mei. Să nu le faceţi nici un rău.

— Sunt duşmanii tăi, strigă un Apaş, înebunit de ideia sângelui. Să-i omorâm.

— Foarte bine. Dar înainte de toate trebuie să-l ucideţi pe Shoz-Dijiji.

— De ce îl apără Shoz-Dijiji pe duşman? întrebă Gian-nah-tah.

Diavolul sângeros povesti apoi cum l-a cunoscut pe cioplitor, odată, în pădure şi au hotărât să trăiască în pace. Mexicanii îl prinseseră pe Shoz-Dijiji într'o luptă, iar Shoz-Dijiji care se arătase bun cu Manuel Farias, fu scăpat de acesta la intervenţia lui. Tot cu ajutorul lui Farias, el izbuti să elibereze şi pe ceilalţi Apaşi căzuţi prizonieri.

— Ursul negru are dreptate, zise Gian-nah-tah. Să fie lăsaţi să plece în voie.

— Priviţi-i bine, adăugă Shoz-Dijiji, pentru ca să-i recunoaşteţi şi altădată. Apoi, întorcându-se spre Pedro: „Ia-ţi măgarii şi lemnul şi du-te cu fiul tău. Să nu vii în munţi atâta timp cât Apaşii sunt aici, pe drumul războiului. Du-te!"

Shoz-Dijiji îi privi cum se depărtează. Tovarășii lui nu prea-l înțelegeau bine. Era ciudat, se schimbase mult. Poate chiar, câțiva bătrâni își mai aduceau aminte că Juh ar fi spus că Shoz-Dijiji nu e Apaș din naștere, ci mai degrabă un om alb; dar nimeni nu mai auzise despre așa ceva de când murise Juh. Se știa dealtfel că Juh a murit din pricina afirmației lui. De la întoarcerea în tabăra fugarilor, Gian-nahtah și ceilalți, se desfătară larg în urma victoriei, arătând slaba pradă luată dela cioplitori. Serbară cruzimea lor cu un ospăț.

Dar — Apașii veniră să-i întâmpine pe Apași. Nimeni n'ar fi putut s'o facă mai bine.

In timp ce oamenii lui Crawford intrau în tabăra lui Geronimo, fugarii împrăștiați, o luară în toate părțile. Războinicii lui Geronimo ținură piept, până ce Indienii și un mic număr de femei și copii putură să scape; o mare parte însă din ei fură împresurați și duși în lagărul lui Crawford. Singur, cadavrul unui mic Indian rămase amintire a taberei vesele și a luptei repezi. Un vultur făcea rotocoale pe cerul albastru.

Noaptea, fugarii se strânseră într'un colț al muntelui. Aproape toate femeile și toți copiii fuseseră luați prizonieri. Din toată familia, lui Geronimo îi rămase numai Shoz-Dijiji. Steaua dimineții, femeia lui, era prizonieră.

Geronimo vorbi.

— Sub cascada care cade pe malul râpos, în munții dela Sud de Casa Grande, e un loc unde nici trădătorii din slujba dușmanului nu vor putea să ne atace. Dacă plecăm acum, ajungem în zori. Rugați-vă lui Usen să vă ajute.

— Shoz-Dijiji fugi după tatăl său. „Unde te duci, Geronimo?"

— Să caut Steaua dimineții, în tabăra dușmanului.

Doi războinici, unul Gian-nah-tah, care-l urmă pe Shoz-Dijiji, auziră aceste ultime cuvinte.

— Shoz-Dijiji merge cu Geronimo, anunță Ursul negru.

Gian-nah-tah şi celălalt razboinic urmară şeful. Toţi patru coborau în tăcere muntele abrupt, cu Geronimo în frunte. Trecură un torent de apă, gropi şi prăpăstii şi stânci primejdioase. Nu era un drum in zi.

Cunoşteau situaţia lagărului lui Crowford. Gian-nah-tah îl cercetase de-aproape. Ajunseră cu două ore înainte de răsărit. Tabăra căpitanului era aşezată lângă unitatea de călăreţi cari urmăriseră în zadar pe Geronimo; mai erau Mexicani şi un mare număr de refugiaţi veniţi acolo să ceară protecţia armatei.

Crawford pusese călăreţi albi sentinele. Apaşii se târau în întunerec, ca nişte şerpi, cu ramuri frunzoase la cap. Când sentinela se'ntorcea în faţa lor, rămâneau pe loc, pentru a continua, imediat ce soldatul întorcea spatele. Erau acum la câţiva paşi de postul pe care şi-l aleseseră ca ţintă. Sentinela venea spre ei. Noaptea era neagră, fără lună. Soldatul trecu pe lânga ei. Un moment mai târziu, reveni. Călăreţul îşi continua turul. Cele patru tufişuri mişcătoare dispărură printre corturi.

Era în tabără o americană care avea pentru ea un cort. Dormia adânc, crezându-se în siguranţă, după mai multe săptămâni de nelinişte şi necazuri. Săptămâna trecută, bărbatul ei fusese ucis de apaşi. Fu trezită încet. Deschizând ochii, nu văzu nimic, dar simţi o mână sub braţ şi când vru să vorbească, ori să strige, altă mână i se puse pe gură.

— Dacă faci gură, vei muri. Dacă taci, nu vei muri.

Mâna se retrase.

— Ce vreţi? murmură femeia. Nu fac sgomot.

— Unde e femeia lui Geronimo? fu întrebată.

— Nu ştiu nimic. Dar cine sunteţi, mai întâi? Soldaţi indieni? De ce nu întrebaţi un Indian? Eu nu ştiu.

— Poate că-ţi vei aduce aminte. Sunt Diavolul sângeros — ea e mama mea. Îmi vei spune numaidecât, sau Diavolul sângeros îţi taie gâtul. Sebe?

Simţi lama unui cuţit pe gât.

— In cortul din margine, suflă ea, repede.

— Dacă minţi, vin şi-ţi tai gâtul. Apoi îi legă mâinile şi picioarele cu fâşii pe cari le rupse din haine.

În cortul amintit o găsiră pe Floarea dimineţii şi, câteva minute mai târziu, cinci tufişe, în loc de patru, trecură de postul de pază.

Fugarii putură să se odihnească mai multe zile în noua lor tabără dela Sud de Casa Grande. Intr'o dimineaţă însă, trupele mexicane sosiră şi avu loc o încăerare care ţinu toată ziua. Mexicanii avură câţiva morţi. Seara, Apaşii se'ndreptară către contrafortul Siera Madres.

— Mexicanii sunt acum în număr mare, zise Geronimo. Dacă rămânem aci pentru a ne bate, mulţi dintre noi vor fi ucişi. N'avem nici o speranţă să învingem. Femeile şi copiii fuseseră trimişi în munţi, departe. Shoz-Dijiji şi Gian-nah-tah plecară în recunoaştere, în vreme ce ceilalţi urmau femeile la noua tabără. Se făcu foarte târziu când Shoz-Dijiji şi Gian-nah-tah îi ajunseră.

— De mai multe zile, zise Shoz-Dijiji, duşmanul ne urmăreşte de-aproape. Acolo unde mergem, ei vin după noi. Proviziile noastre sunt pe terminate, nu avem nici timp de vânat, nici de jefuit şi nici nu vom avea. Feţele palide sunt urmate de Mexicani. Astăzi, Gian-nah-tah şi cu mine, am văzut soldaţi în munţi. Deabea aşteaptă prilejul să ne omoare. Noi suntem puţini, ei sunt mulţi.

— Câţi soldaţi ai văzut? întrebă Nachita.

— Două mii aproape. Cavalerie, infanterie; au şi tunuri.

— Chihahua credea că singura dorinţă a lui Shoz-Dijiji e să lupte contra Feţelor palide. Ce e oare cu inima lui? întrebă Chihahua.

— Shoz-Dijiji arătă că nu înţelege să lupte contra fraţilor lui.

— Shoz-Dijiji are dreptate, spuse Kutle. Nu putem să ne batem cu ei. Cred că trebuie să facem pace cu ei, altfel ne ajung.

Aşa vorbi Kutle, cel mai curagios dintre fugari. Sălbatecii făcură din cap semne de încuviinţare.

— Să mergem mâine dimineaţă în tabăra lor şi să depunem armele.

— Ca să ne ucidă ca pe câini, răcni Geronimo. Nu! Geronimo nu se duce. Mai bine trimitem un mesager la Crawford, să-i cerem să ne aducă în faţa lui Nantas-des-lă-par-en. Crawford are inimă bună. El nu minte niciodată.

Odată cu primele raze ale soarelui, Shoz-Dijiji plecă să ducă mesagiul lui Geronimo adresat lui Crawford.

— Dacă ne promite protecţia lui împotriva Feţelor palide şi a Mexicanilor, ne vom duce cu el spre Nord şi vom avea o întrevedere cu Nantas-des-la--par-en, în jurul păcei.

CAP. VIII

Geronimo şi Crook

A doua zi, în zori, Crawford şi trupa lui erau gata de a se pune pe drum, când, deodată,, aproape de tabără, se arătă silueta unui Indian. Agita încet o pânză albă înodată de ţeava puştii. Un ofiţer de cavalerie, purtând acelaş semn de încetare a luptei, se duse singur, pe jos, în întâmpinarea mesagerului.

Crawford recunoscu pe Ursul negru.

— Shoz-Dijiji aduce un mesagiu din partea lui Geronimo, zise Apaşul.

— Ce mesagiu? întrebă ofiţerul. Ambii vorbiau în limba Shis-Indays.

— Geronimo a auzit că Nantas-des-la-par-en ar vrea să aibă o întrevedere cu el.

— Nantas-des-la-par-en nu doreşte decât un lucru: ca Geronimo să se predea împreună cu toţi ai lui, războinici, femei şi copii. Nu are nevoie să vadă pe nimeni.

Spune-i lui Geronimo că dacă vine la tabăra mea cu tot tribul lui, cu caii şi catârii lui şi depune armele, mă voiu duce la Nantas-des-la-par-en, fără ca să-i fie teamă de nimic.

— Asta'nseamnă predare. Geronimo nu vrea să se predea. El va hotărî pacea cu Nantas-des-la-par-en, dar nu se va preda, răspunse Shoz-Dijiji.

— Urs negru, zise Crawford, tu eşti un mare războinic, tu eşti inteligent, şti că sunteţi împresuraţi, că sunteţi hărţuiţi tot timpul şi că hrana vă lipseşte. De data asta nu scăpaţi; şti foarte bine, Geronimo şi mai bine. Nantas-des-la-par-en nu va fi sever cu voi dacă vă predaţi acum. Gândiţi-vă: dacă nu o faceţi acum, va fi rău de voi.

— Geronimo e mândru. El nu va consimţi niciodată la ce cereţi, pe câtă vreme o discuţie cu Nantas-des-la-par-en ar putea avea acelaş rezultat, fără a răni mândria lui Geronimo, continuă Shoz-Dijiji. Dintre toate Feţele palide, tu poţi să-l înţelegi mai bine. Deaceea m'a trimis Geronimo la tine. Nu mai avem încredere în Nantas-des-la-par-en. Dacă avem promisiunea ta că el nu ne face nici un rău, te urmăm până la el. Am zis.

— Vă înţeleg, iar dacă Geronimo şi războinicii lui îmi promit că vor fi liniştiţi, îi voiu conduce la generalul Crook. Nu pot însă promite ce va face generalul Crook. Geronimo ştie că n'am dreptul să fac aşa ceva.

— Vom face tabăra noastră lângă a voastră, chiar în după amiaza asta. Spune soldaţilor voştri să nu tragă în noi.

Se termină cu zilele de căldură, sete şi oboseală. Căpitanul Crawford şi locotenentul Mans jubilau. Reuşiseră acolo unde alţii dădură greş.

— Geronimo e gata să-şi părăsească patria. Va deveni un Indian cumsecade.

— Nu pot avea încredere în ei.

— Această doctrină a neîncrederii a dat prilejul A-

paşilor să comită atâtea nelegiuiri. A trebuit să treacă luni până ce Geronimo să ceară pacea.

Shoz-Dijiji ajunse în faţa lui Geronimo.

— Ce-a spus şeful albilor? întrebă bătrânul.

— A spus că dacă depunem armele şi ne predăm, ne va conduce la Nantas-des-la-par-en.

— Ce-a spus atunci Shoz-Dijiji?

— Că ne vom face tabăra lângă a lor în după masa asta. A făgăduit că soldaţii nu vor trage asupra noastră.

— E bine. Să ne pregătim de plecare. Să fim înţeleşi: niciun foc de puşcă nu trebuie să plece pentru prima oară dela noi. Am zis.

In timp ce ridicau tabăra şi se îndreptau spre acea a lui Crawford, un călăreţ îi supraveghea dela înălţimea unei coline. Zece minute apoi, comunică noutatea căpitanului Santa Anna Perez.

— De data asta nu-mi vor scăpa, zise Perez şi dădu ordin ca duşmanul să fie urmărit îndată.

La o mică depărtare de tabăra lui Crawford, Geronimo se opri cu trupa, iar Shoz-Dijiji fu trimis să aranjeze o întâlnire între Geronimo şi Crawford. Ursul negru se apropie de tabără, cu aceeaşi pânză albă înodată de puşcă.

Crawford, care-l aştepta, nu putu să se oprească să nu admire atitudinea demnă a Indianului la adresa celor pe cari îi socotea el trădători; în fundul inimei lui, ofiţerul respectă şi înţelegea pe acest brav soldat de rasă străină.

— Sunt bucuros că te văd, Shoz-Dijiji, zise el. Aduci un mesagiu dela Geronimo? Vine cu mine să-l vadă pe generalul Crook?

— Geronimo doreşte să-ţi vorbească, răspunse Ursul negru. Vrea să audă cu urechile lui ce i-aţi spus lui Shoz-Dijiji azi dimineaţă.

— Bine! zise Crawford. Geronimo poate...

Fu intrerupt de zgomotul unor împuşcături ce veneau dispre locul unde erau Indienii lui Geronimo.

Crawford prinse revolverul.

— Acesta-i mesagiul lui Geronimo! strigă el. Trădare!

Apaşul se'ntoarse şi privi în direcţia alor lui.

— Na, strigă el. Războinicii lui Geronimo ne întorc spatele. Se trage din altă parte. Ei sunt atacaţi la Sud. Acolo! Priveşte! Sunt Mexicanii!!

Fugarii se-apropiau în fugă din ce în ce mai mult de tabăra lui Crawford şi în spatele lor apărea acum o companie de soldaţi mexicani.

— Incetaţi focul! strigă Crawford. Trageţi asupra unei trupe a Statelor-Unite.

Căpitanul Santa Ana Perez nu vedea decât Apaşi. Credea într'o viclenie. Doui din ofiţerii şi doui din soldaţii lui erau deja omorâţi, mulţi alţii răniţi şi acum alţi Apaşi în uniformă trăgeau asupra lui. Cum să cunoască adevărul? Ce să facă? Un subofiţer fugi la el. „E o greşeală groaznică, strigă el. Sunt soldaţii lui Crawford. Il recunosc pe căpitan. Pentru numele lui Dumnezeu, faceţi să'nceteze focul!"

Perez dădu ordinul imediat, eroarea însă nu era terminată. Un tânăr mexican îngenunchiă pentru a trage. Nimeni nu ştia de ce face el asta. Ceilalţi, dintr'o parte'n alta, încetaseră să tragă, când tânărul duse carabina pe umăr ochi şi trase. Atins la cap, căpitanul Emmet Crawford se prăbuşi, dând un ţipăt.

Shoz-Dijiji văzuse totul. Prinse puşca, apăsă trăgaciul şi Crawford fu răzbunat, dar nu s'a ştiut niciodată de ce a făcut tânărul mexican ceiace a făcut.

Perez şi Mans aveau mult de furcă pentru ca să-şi liniştească oamenii; Geronimo trebuia şi el să lupte pentru a-şi ţine războinicii. Ultimii se strânseră într'o parte şi Shoz-Dijiji îi ajunse.

— A fost o cursă, strigă un Indian. Au vrut să ne prindă din două părţi pentru a ne omorî pe toţi.

— Nu vorbi ca un copil, strigă Shoz-Dijiji. Noi n'am avut nici morţi, nici răniţi; dar ei au pierdut oameni, într'o parte şi'ntr'alta. Mexicanii s'au înşelat. Nu ştiau că oamenii lui Crawford sunt aci, Crawford nu ştia că ei sunt acei cari se-apropie.

Indianul continuă să mormăie.

— Priviţi. Şefii Mexicanilor se unesc cu aceia ai Feţelor palide. Dacă n'au nimic cu noi, dece nu-l invită pe şeful nostru la sfat? Shoz-Dijiji e un copil că se'ncrede în Feţele palide şi Mexicani.

— Shoz-Dijiji nu are încredere în ei, zise Ursul negru. Lupta aceasta e rezultatul unei greşeli, o spun din nou.

— Să atacăm noi întâi, propune un războinic. Ei nu se-aşteaptă la asta. Vom omorî mulţi, iar ceilalţi vor fugi.

— Nu, strigă Geronimo. Avem femeile cu noi şi suntem mult mai puţini. Vom fi omorâţi cu toţii. Să ne retragem şi să aşteptăm. Putem încă să ne alegem o poziţie de luptă, îndepărtându-ne încet.

Mans şi Perez erau ocupaţi să afle un alibi pentru a scăpa de răspunderea morţii lui Crawford. Nu dădeau nici o atenţie Apaşilor. Plecară cu oamenii lor dealungul lui Nacori. Cercetătorii lui Geronimo îi observară, şi veniră să-şi anunţe şeful.

— E semn rău. Vor să se'ndrepte contra noastră. Numai că, dacă se vor întoarce, noi vom fi departe. Fugarii îşi ridicară din nou tabăra, pentru a se aşeza mai departe, într'un loc mai sigur şi inaccesibil.

Trecură zile, săptămâni şi luni. Era la sfârşitul lui Martie. Geronimo, Shoz-Dijiji, Gian-nah-tah şi câţiva alţii, stăteau la umbra unui sicomor, fumau şi flecăreau, când doui Apaşi pătrunseră în tabără şi se apropiară de ei. Unul, cercetător al lui Geronimo, celălalt, purtând banda roşie, al guvernământului.

— Ce faci în lagărul lui Geronimo? întrebă bătrânul şef pe ultimul.

— Aduc un mesagiu dela Mans. A venit Nantas-des-la-par-en. E gata să vă vadă. Ce răspuns să duc?

— Spune-i că Geronimo îl va întâlni mâine la Canyonul de Los Embudos.

A doua zi, Geronimo plecă la locul indicat cu o escortă de şefi şi războinici. Il întovărăşiau Mangas, Shoz-Dijiji, Gian-nah-tah, Chihuahua, Nanay şi Kuble. Generalul îl aştepta la Canyonul Los Embudos. Schimbară salutul şi se aşezară în cerc, sub un sicomor măreţ. Aproape imediat, generalul Crook îl întrebă pe Geronimo:

— De ce aţi părăsit tabăra?

— Ne-aţi spus că putem trăi ca albii, dar nu e adevărat, spuse Geronimo. Aţi trimis soldaţi cari ne-au luat caii şi vitele. Aveam o recoltă de ovăz aproape bună de tăiat, dar nu mai puteam îndura să trăiesc în tabără aşa cum eram tratat. Am plecat cu femeia şi copiii mei, pentru a trăi în pace, aşa cum a trăit întotdeauna poporul meu. Nu plecasem pe drumul războiului, dar aţi trimis după noi soldaţi pentru a mă prinde şi închide, să mă omoare chiar dacă rezist.

— N'am dat niciodată asemenea ordine, întrerupse Crook. Şi dacă aţi părăsit lagărul, atunci de ce omorîţi oameni cari nu v'au făcut nimic. Mi-ai promis la Sierra Madre că pacea va ţine; şi tu ai minţit. Când un om m'a minţit odată, am nevoie de o altă dovadă pentru a-l crede.

— Geronimo la fel, spuse şeful.

— Trebuie să te hotărăşti, continuă Crook, să alegi între război şi capitulare totală. Dacă nu vei reveni, te voiu urmări şi te voiu ucide împreună cu toţi ai tăi, până la ultimul.

— Nu vreau să lupt contra albilor, răspunse Geronimo; dar nici nu mă'ntorc în tabără pentru a fi spânzurat. Albii spun lucruri urâte pe socoteala mea. Nu trebuie să se vor-

bească de rău pe cei cari încearcă să facă bine, ori eu am încercat să fac bine.

Soarele, Noaptea şi Vânturile ne aşteaptă. Ei ştiu că Geronimo spune adevărul. Pentru a vă dovedi, adu-ţi aminte că ţi-am cerut să te întâlnesc aci; şi am venit. Dacă aş fi avut intenţii rele, nu aş fi venit.

Se opri, aşteptând răspunsul lui Crook.

— Am spus tot ce-am avut de spus. Gândeşte-te şi dă-mi mâine răspunsul, zise generalul.

Două zile continuară discuţiile. Se hotărî la sfârşit ca Geronimo şi cu ai săi, să-l întovărăşească pe locotenentul Mans şi batalionul lui până la Fort-Bowie în Arizona. La 28 Martie plecară spre Nord, iar a doua zi seara atinseră frontiera care despărţea Mexicul de Arizona.

CAP. IX

Albi şi Piei-Roşii

In tabăra Apaşilor, care se afla aproape de trupele americane, domnea neîncrederea şi teama.

— Nu-mi place felul în care mi-a vorbit Nantas-desla-par-en, zise Geronimo. Minţea, atunci când spunea că n'a ordonat soldaţilor să mă omoare.

Toţi şefii se alăturară părerii lui Geronimo. Oamenii albi vor sângele lui Geronimo, spuneau ei.

— Shoz-Dijiji va muri ca om şi războinic, spuse Ursul negru.

Gian-nah-tah aduse wisky. Se vedea că e băut. Trecu sticla lui Geronimo. Bău şi Nachita. Shoz-Dijiji îi dispreţuia.

— Ce-i cu tine?

— Nu mă voiu întoarce singur în Mexic, spuse el.

Războinicii beau pe rând. Unii se abţineau. Geronimo îl întrebă pe Gian-nah-tah de unde are băutura.

— Dela un negustor alb, care locuieşte în Mexic,

tocmai la frontieră. El spune că ne vor bate, îndată ce vom trece frontiera.

Chihuahua începu să râdă.

— Iată prostiile oamenilor cari beau, spuse el.

— Mulţi soldaţi albi beau până se'mbată.

— Dacă nu-i vom ataca noi, ne vor omorî ei pe toţi. Să-i dăm drumul!

— Taci, Gian-nah-tah, porunci Shoz-Dijiji. Dacă vei continua să bei aşa, vei ajunge un prost.

— Shoz-Dijiji crede că Gian-nah-tah e prost, zise furios tânărul războinic. Shoz-Dijiji nu se poate lupta cu Feţele palide, pentrucă i-e frică şi că el însuş e o Faţă palidă.

Shoz-Dijiji îl privi chiorâş şi se'ndreptă spre el. Ultimul scoase cuţitul, dar Geronimo se puse între ei. „Dacă vreţi să ucideţi, omorâţi duşmanul".

— Nu vreau să-l omor pe Gian-nah-tah. E cel mai bun prieten al meu. Desigur, apa de foc vorbeşte in el. Mâine, Shoz-Dijiji îl va întreba. Vai de acela care zice că Shoz-Dijiji e Faţă palidă. Juh a spus-o şi Shoz-Dijiji l-a omorât.

Războinicii simţeau efectul apei otrăvite pe care le-o vindea Tribollet. Cei mai mulţi începură să se strâmbe şi să se laude cu ce vor face Feţelor palide.

Gian-nah-tah le mai aduse de băut. Fu primit cu aplauze. Shoz-Dijiji îi privea cu tristeţe. Dacă vor continua aşa nu se vor putea apăra nici contra unui atac. Se duse să-l roage pe Geronimo să-i oprească să bea. Un moment, Shoz-Dijiji vru să ia câţiva războinici, să meargă şi să jefuiască localul lui Tribollet; abandonă însă proiectul.

In cele din urmă se duse în lagărul cercetătorilor Apaşi, unde trezi pe Alchise şi Ka-e-te-na.

— Auziţi zgomotul? Sunt cu toţii beţi din apa aceia otrăvită adusă de dincolo. Au început să-şi vopsească faţa. Duceţi-vă la Nantas-des-la-par-en şi-i povestiţi toate astea. Să trimeată numaidecât soldaţi, să-l împiedice pe negustor

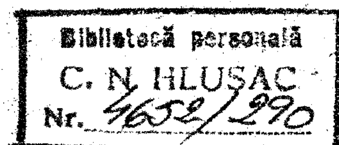
E. RICE BOUROUGHS

DIAVOLUL SANGEROS
(GERONIMO)

EPOPEE ROMANTICĂ
DIN VIAȚA CELUI MAI FAIMOS
TRIB DE PIEI-ROȘII

PARTEA II

TRADUCERE DE
ST. GHERASE

EDITURA „DANUBIA“ — STR. DR. ISTRATE 10

să mai vândă. Ai noştri sunt aşa de beţi, că nu s'ar putea apăra.

— Atunci, ne vom duce la Nantas-des-la-par-en, spuse Ka-e-ta-na.

— Shoz-Dijiji aşteaptă aici raspunsul.

Aştepta, părându-i-se ceva străin în lagăr. Credea că se prepară ceva. Se pregătea tocmai să se'ntoarcă, după un răstimp de frământare, când Ka-e-ta-na şi Alchise se'ntoarseră.

— Va trimite războinici Nantas-des-la-par-en?

— Nu, răspunse Alchise.

— Nu va trimite pe nimeni, zise Ka-e-ta-na.

— De ce?

— Nu ştim.

Shoz-Dijiji se'ntoarse îngrijorat. Nachita era întins pe jos, mort de beat. Geronimo mai putea încă merge.

— Vin din tabăra cercetătorilor, zise el. Am auzit soldaţii pregătindu-se. Ne vor ataca în zori. Toţi războinicii tăi sunt beţi, Geronimo. Vor fi omorîţi fără milă. Ascultă-mă! Singurul mijloc de a nu-i lăsa pe aceşti nenorociţi să fie măcelăriţi de Feţele palide, e să mă asculţi, Geroinmo.

Cuvintele lui Shoz-Dijiji avură darul să-l redeştepte parcă pe bătrânul şef. Acesta, privi în jurul lui războinicii tăvălindu-se ca vitele.

— Feţele Palide vor ca Shis-Indaysii să părăsească muntele şi să trăiască aşa cum trăiesc ei. Ei vor că sărmanii Apaşi să le semene. Şi iată rezultatul. Am coborât şi le şi semănăm. Dacă vom trăi mult timp printre ei, femeile noastre vor fi ca ale lor. Nu vei mai vedea femeia Apaşă care să n'aibă nasul tăiat, nici Apaşă care să nu fie mereu beată.

Dacă nu plecăm de-aici vom fi cu toţii morţi. Soldaţii albi sunt gata să ne atace. Cum putem să apărăm, Geronimo, femeile noastre şi pe aceşti beţivi?

Geronimo își aduna încet ideile. Își dădea seama de situație.

— Mai e încă timp, zise Shoz-Dijiji. Noaptea e neagră. Dacă plecăm îndată și fără sgomot, putem fi departe înainte chiar ca ei să fi observat plecarea noastră. Ne vom bate în altă zi, nu astăzi.

— Scoală-i pe toți, zise Geronimo. Adună femeile și copiii. Spune-le că mergem în munți, în Mexic. Spune-le că nu mai putem rămâne aci. Vom fi măcelăriți, sau spânzurați la Bowie.

Nu răspunseră cu toții la chemarea lui Shoz-Dijiji. Nachita umbla pe șapte cărări. Gian-nah-tah se aruncă pe spinarea unui catâr. Geronimo pleca tăcut în noapte cu optsprezece călăreți, paisprezece femei și doui băieți mici, către munții Mexicului; astfel, rezultatele unei campanii grele fură micșorate datorită unui alb și unui butoi de wisky.

CAP. X

Două mii de dolari pe capul lui

Dealungul munților abrupți ai Sonorei, rămășițele bandei lui Geronimo fugeau de justiția albilor. Nu aveau decât un gând: să scape. Puțină apă și hrană le mai dădea din când în când curaj. Mergeau de șaisprezece ore, aproape fără să se odihnească. Shoz-Dijiji, în genunchi, mânca o bucată de vânat uscat la soare. Mânca, vădit, fără poftă. Carnea nu era, desigur, ca deobiceiu; prea sărată și intrase aproape în descompunere.

In timp ce mânca, un războinic se'ndreptă către el. Era Gian-nah-tah.

— Numai apa otrăvită a Fețelor palide a vorbit în gura lui Gian-nah-tah, spuse acesta. L-a făcut să spună cuvinte, pe cari acesta nu le-ar fi rostit niciodată.

— Shoz Dijiji știe, răspunse celălalt. Albii pun spi-

rite rele în apa de foc, pentru a face ceartă între oameni. Dar — să nu mai vorbim despre asta. Intre noi nu mai e nimic, Gian-nah-tah.

Shoz-Dijiji întinse apoi o bucată de carne prietenului său, care se așeză lângă el.

— Crezi că albii ne vor urmări?

— Shoz-Dijiji dădu din cap.

— Nu știu. Am oferit sacrificii Vântului și Nopții și l'am rugat pe Usen, ca să dea gânduri bune Fețelor palide.

— Nantas-des-la-par-en a spus că ne va urmări timp de cincizeci de ani, dacă va trebui, să ne omoare pe toți.

Shoz-Dijiji începu să râdă.

— Mofturi. Vorbe goale. Noi ne batem cu Fețele palide de trei sute de ani și încă nu ne-au omorât pe toți. Mai e încă mult până ca ultimul Shis-Indays să piară.

— Nu știu, zise Gian-nahtah. In noaptea în care ne-am așezat lângă tabăra lui Nantas-des-la-par-en, spiritul tatălui meu mi-a vorbit în somn și mi-a spus că mă așteaptă de mult și că se va întoarce să mă ia. — L'am întrebat când, dar m'am trezit — și asta l'a alungat. Cine știe, poate vine chiar mâine.

— Nu vorbi așa, Gian-nah-tah. Eram trei sute treizeci și patru când am plecat din San-Carlos, sunt cel puțin paisprezece luni de-atunci. Astăzi, suntem treizeci și opt. Ceilalți sunt morți, sau prizonierii Fețelor palide. Nu trebuie să ne gândim la morți. Gian-nah-tah și Shoz-Dijiji trebuie să trăiască unul pentru altul. Usen nu ne poate lua totul.

— Usen a uitat de Apași, spuse trist Gian-nah-tah.

Fugarii se odihniră o lună într'un munte înalt. Intr'o zi, un cercetător al lui Geronimo, îi semnala că trei companii de cavalerie americană își fac lagărul spre nord.

— Ei vorbesc mereu de pace, zise bătrânul, și nu ne lasă o clipă liniștiți.

Spuse apoi lui Shoz-Dijiji:

— Du-te la Fețele palide și încearcă să vorbești cu unul din cercetătorii lor. Ia-l cu tine pe Gian-nah-tah. Caută să afli cât mai multe, fără să spui nimica.

Se pierdură în noapte. O tânără fată îi privi și suspină. Apoi, murmură rugăciuni, pentrucă, într'o zi, va fi mama războinicului al cărui tată va fi Gian-nah-tah.

In patru ore făcură distanța pe care cavaleria trebui s'o împlinească a doua zi. Era liniște în biuvacul soldaților. Tabăra cercetătorilor apași era foarte aproape. Sentinelele îi zăriră.

— Cine sunteți? fură întrebați.

— Suntem Bedoncoși și vă aducem un mesagiu dela Geronimo. El nu vrea războiu. Cari sunt intențiile Fețelor palide?

— Au ordin să pună mâna pe Geronimo și pe banda lui. Mexicanii îi ajută; ei au chemat Fețele palide aici să vă prindă.

— Ne-o vor plăti, mârâi Shoz-Dijiji.

Cercetătorul indian din slujba albilor povesti apoi că s'au pus prețuri pe capetele Bedoncoșilor, câte cincizeci de dolari bucata. Pe-al lui Geronimo, două mii.

— Așa, Nantas-des-la-par-en va plăti cincizeci de dolari pentru capul meu?

— Nantas-des-la-par-en nu mai e șeful Fețelor palide. Au pus un altul în locul lui, Miles. Asta a pus preț pe capetele voastre și a trimis mulți soldați după voi. Nu veți putea face nimic contra lor.

— Dacă vă place să fiți sclavii lor, aflați un lucru: eu iubesc pacea și mai mult, libertatea. Dacă sunteți oameni, îi veți părăsi pe albi pentru a veni cu Geronimo.

— Du-te și spune asta fraților noștri cari ne-au trădat.

— Vino, zise Shoz-Dijiji și amândoi se'ntoarseră în în tabăra lui Geronimo. Bătrânul șef ascultă atent cele ce-i aduseră cei doi războinici.

— Cincizeci dolari pentru capul unui războinic, două

mii pe capul lui Geronimo! Ne consideră animale şi ar vrea ca noi să-i tratăm ca oameni. Ne vor bate, pentrucă Usen ne-a lăsat. Vor să ne curețe de pe fața pământului, deaceea ne provoacă la luptă, deaceea pun capetele noastre la preț.

Bătrânul începu să cheme numele lui Usen, rugându-se cu revoltă şi pasiune.

Un războinic se apropia în fugă.

— Soldații! Cercetătorii lor s'au luat după Shoz-Dijiji şi Giag-nah-tah. E un loc unde-i putem aştepta şi opri, spuse vestitorul.

Geronimo chemă patru războinici.

— Luați femeile şi copiii. Duceți-i la bradul ars, urmând pârâul. Cei cari vor supraviețui luptei, vă vor urma.

Salva celor optsprezece sălbateci doborî un cercetător. Aveau indienii noştri de toate: arme şi muniții dela albi, inteligență dela natură, curaj şi viclenie; aveau de toate, doar în număr mare nu erau.

Nu pierdură nici un om. La căderea nopții, se strecurară printre stânci. Opriseră cavaleria duşmanului. Trebuiau acum să găsească femeile în noul lor lagăr.

Goana după ei nu încetă însă. Lawton sosi într'o bună zi cu o companie de veterani de elită. Miles şi Lawton ar fi putut să-i urmărească mult şi bine, dacă Apaşii ar fi rămas strâns uniți. In ziua în care începură să fie urmăriți de acei cari cunoşteau drumurile şi potecile lor, trebuiră să se împrăştie. Uciseră caii, pentru ca să aibă hrană. Nu mai rămăsese viu decât Nejeuni. Geronimo ținu un sfat, într'o seară, după o luptă.

— Fețele palide şi Mexicanii ne înconjoară din toate părțile. Numai dacă izbutim să trecem printre ei să ajungem în țara lui Chihuahua, le putem scăpa. Pentru ca să-i înşelăm, să ne împărțim. Vor fugi mult după noi şi vor obosi astfel. Mai ne-a rămas un cal; ne va ajunge până mâine, când vom fi în Chihuahua.

Se făcu tacere. Toată lumea ştia că Shoz-Dijiji oprise de mai multe ori să i se taie armăsarul.

— Nejeuni e mai mult decât un cal. E prietenul meu. Nu voiu îngădui nimănui să-mi mănânce prietenul, spuse într'o zi lui Geronimo.

Indienii priviră împrejur. Shoz-Dijiji nu era acolo. Departe de acolo, un războinic cu faţa pictată îşi opri calul la marginea taberei duşmane, dezlegându-l de frâu:

— Adio, Nejeuni, Feţele palide te vor omorî poate, dar nu te vor mânca.

— Unde e Shoz-Dijiji? întrebă Geronimo.

— Iată-l, zise o voce eşind din umbră şi şeful Bedoncoşilor înaintă la lumina slabă a focului.

Toţi războinicii, în frunte cu Geronimo îl înţeleseră pe Shoz-Dijiji. Foamea nu omoară un Apaş.

CAP. XI

U n e r o u

Se credea că fugarii sunt înconjuraţi. Nu rămânea decât să fie atacaţi. Doui cercetători plecaseră în recunoaştere spre câmpul Apaşilor. Ofiţerii se lăudau că l'au prins pe Geronimo în capcană. De data asta nu va mai putea scăpa. Vorbiau acum despre pur-sângele care venise până la ei în timpul nopţii.

— Cunosc calul, zise locotenentul King. Indianul, proprietarul lui, mi-a salvat odată viaţa. Ar fi bine, domnule comandant, să ducem armăsarul în Arizona. Oricare fermier ar fi fericit să-l îngrijească.

Doui Apaşi cu bandă roşie se apropiară de comandant.

— Ei! L-aţi aflat pe Geronimo?

— A plecat, zise unul.

— Dar, unde dracu ar fi putut pleca?

— Poate că pe-aici, şi arătă cu degetul canyonul din spatele lor.

— Şi cum a putut să treacă?

— Eu nu ştiu, răspunse Apaşul. El a plecat, pe-aici!

— De unde ştii?

— Am mers după urme.

Un ofiţer reuşi în cele din urmă să-şi strângă oamenii.

— Sergent, ordonă căpitanul, omoară-l pe acest om! Nu-l scăpa.

Gian-nah-tah, în genunchi, vedea şi auzia totul. Totul îi era acum indiferent. Bine că îi întârziase şi că ai lui erau salvaţi!

Sergentul se opri şi ochi. Gian-nah-tah se prăbuşi înainte. Glonţul îi nimeri capul.

— Usen şi-a adus aminte de poporul lui, murmură el.

Puţin mai târziu, căpitanul Cullis salută cadavrul Indianului erou.

Geronimo se aşeză chiar în acea seară în statul Chihuahua. Nimeni nu îndrăznea să vorbească de Gian-nah-tah. Nu-l văzuseră murind, însă îl ştiau mort. Numai el lipsia. O tânără Indiană suspina încet in noapte.

A doua zi, Geronimo luă cu el şase oameni şi patru femei. Plecară spre Nord, pe lângă St.-Unite. Shoz-Dijiji era cu ei. Din când în când, se resfirau în grupe de câte doi, pentru a putea vâna, întâlnindu-se într'un loc fixat dinainte. Astfel, Geronimo şi tovarăşii lui trecură ţara Chihuahua.

Meseria de cioplitor era periculoasă în Sonora, de la trecerea lui Geronimo. Luis Mariel, fiul lui Pedro Mariel, veni să-şi caute de lucru în Chihuahua. N'avea niciodată gust pentru meseria tatălui său. In Chihuahua, putea el însfârşit, în tovărăşia celor trei vagueros, să-şi realizeze ambiţiile lui. Deocamdată, departe de aventuri, păzia o turmă pe pantele joase ale Sierrei Madre.

Toţi patru erau tineri şi omorau timpul cu snoave, răsucind ţigări. Luis aparea celorlalţi trei ca un erou; luptase cu Apaşii. Le vorbia despre Diavolul sângeros, lăudându-se că e un vechi prieten al familiei lui.

Nu departe de aici, ochi pătrunzători îi urmăreau, socotindu-le turma şi caii. Apaşul vedea înaintea lui caii care îi lipsia, lui şi prietenilor lui. Aici era de mâncare şi ei aveau mare nevoie. Işi potrivi puşca şi trase. Un

Şeful se întoarse spre ofiţeri.

— Auziţi? Iarăş ne-a scăpat printre degete, diavolul ăsta bătrân. Luaţi-o repede după el. Nu-l atacaţi până nu venim şi noi. Vedeţi să nu vă scape!

Doui cercetători conduceau mica trupă a lui Geronimo pe drumul care trebuia să-i ducă în Chihuahua. Cu toţii ştiau prea bine că scăparea lor e în fugă.

După cercetători veniau femeile şi copiii. Războinicii mergeau în spatele lor; Gian-nah-tah şi alţi trei trebuiau să vestească inamicul, dacă acesta ajungea să fie văzut. Odată ajunşi în vârful muntelui nu se mai puteau aştepta la urmărirea cavaleriei duşmane.

Comandantul dădu ordin ca fugarii să fie ajunşi înainte ca aceştia să ajungă pe terasele muntelui. Gian-nah-tah făcu semn. In câteva minute, femeile şi copiii vor fi la adăpost, printre blocurile de stâncă, de unde mii de călăreţi nu-i vor putea scoate. Apărură doui cercetători. Gian-nah-tah se'ntoarse şi trase asupra primului. In spatele lui, Gian-nah-tah văzu ofiţerii de cavalerie.

— Repede, chemă el un tovarăş, du-te la Geronimo şi spune-i să se grăbească. Gian-nah-tah poate ţine piept, până ce ei vor ajunge la stânci!

Inchenunchie, ochi şi dobori un cal. Toată cavaleria se'ndreptă spre el. Un glonţ îi atinse umărul. Trăgea necontenit, dar nu putea să oprească avalanşa. Un alt glonţ îi trecu pieptul. Intr'o secundă, caii îi vor trece peste trup. Dar — trebuia totuş să-i oprească, sau ai lui erau pierduţi. Luă puşca, o acoperi cu pătura lui roşie şi o puse în nasul cailor. Doui căzuseră,; alţii, în sperietură se ridicară în două picioare nechezând, prăvălindu-se unul peste altul. Se născu o învălmăşeală de nedescris. Gian-nah-tah agita înainte pătura roşie şi câştigă astfel încă puţin timp. Un alt glonţ trecu prin el. Slăbit de pierderea sângelui şi de durere, nu se mai putea ţinea. Ingenunchiat, încerca să ţină drumul a cinczeci călăreţi. Al patrulea glonţ îi găuri plămânul. Gian-nah-tah scuipa sânge.

vaqueros scoase un strigăt şi căzu din şea. Ceilalţi scoaseră pistolele. Shoz-Dijiji trase din nou: un alt vaquero căzu. Ceilalţi doui observară locul de unde se ridica fumul armei lui şi traseră. Shoz-Dijiij işi părăsi poziţia. Admiră curajul, văzându-i îndreptându-se spre locul pe care-l părăsise. Inodă o pânză albă de vârful puştii, pe care o agita din adapostul pe care şi-l alesese.

Luis Mariel privia cu uimire. Ce vroia să însemne asta? O voce îl chema pe nume.

— Cine e acolo? întrebă Luis, gata sa fugă în galop.

— Un prieten. Nu-ţi vom face nici un rău, dacă arunci revolverul la pământ. Dacă nu, tragem.

Luis crezu că are de-aface cu mai mulţi oameni. Gândind că e vorba de bandiţi cari au venit să-i fure turma, işi arunca revolverul. Se prea putea să-l ia în banda lor; care e băiatul dornic de aventuri, care să nu fi dorit a fi brigand, sau pirat?

Shoz-Dijiji apăru. „Madonă sfântă, ocroteşte-mă!"

Apaşul fu lângă el dintr'o săritură.

— Diavolul sângeros, strigă Luis.

— El însuş, zise Shoz-Dijiji, luând de jos revolverul lui Luis. Nu-ţi voiu face nici un rău, dacă vei face ce-ţi voiu spune. Sunt singur.

— Ce trebuie să fac?

— Ia caii şi ajută-mi să duc turma până la tabăra mea.

— Dar, nu-mi vei face nici un rău?

— Fă numai ce ţi-am spus. Nimeni nu se va atinge de tine.

Luis strânse turma, apoi se'ndreptară încet spre Nord, după ce Shoz-Dijiji strânse armele şi muniţiile lui Luis şi ale tovarăşilor lui. Impingeau turma înaintea lui, neîncetând a supraveghia orizontul. Luis Mariel, plin de groază şi de entuziasm totodată, arunca mereu priviri noului tovarăş. Să meargă cu Diavolul sângeros — ah! ce aventură!

După amiaza trecu. Turma inainta cu greu. Norii anunțau o noapte neagră. Luis Mariel prinsese însă curaj. Vor mai avea câtva timp ca să scape.

Trupe fuseseră trimise în Chihuahua în urmărirea fugarilor. Locotenentul King plecase în recunoaștere cu patru oameni. I se păru că descoperise urme proaspete cari duceau spre Nord. Dar — dacă ploaia și furtuna vor veni, orice posibilitate de urmărire va fi ștearsă. Nici o minută nu era de pierdut. Noaptea venia. Norii se amestecau cu cerul, deavalma. Dinspre Sud apăru turma, în capul căreia se găsiau cei doui oameni. Unul din ei zări soldații. Aruncă o privire la cer: furtuna trebuia să izbucnească. Râpa în care se afla turma putea să fie inundată, iar toți soldații se aflau de cealaltă parte. Văzând toate astea, Shoz-Dijiji împinse vitele în direcția dușmanului, deoarece, noaptea odată căzută, ploaia se va așterne, fiind astfel în siguranță că vor trece fără a fi văzuți.

Luis Mariel vedea plin de curaj apropierea furtunei. Zig-zagul unui trăznet tăie norii, cari, se revărsară într'o massă puternică de apă. Ploua cu găleata.

Locotenentul King se bălăcea împreună cu oamenii lui într'o apă înaltă de treizeci centimetri. Torentul îl împiedica să vadă ceva mai departe de zece pași. Incerca să-și adune oamenii din noroi. Deasupra, lângă, și'naintea lui nu era decât apă. Deodată,, din deal, pământul se prăvăli, cașicum întreg dealul ar fi căzut în apă. Drumul îi fu tăiat. King se opri tocmai la marginea scurgerii amenințătoare de pământ și apă: încercase în treacăt moartea. Un pas mai mult și torentul de noroi l'ar fi înghițit.

Cu mare greutate, Shoz-Dijiji reuși să pună pe drum bun turma înebunită de furtună. Apașul, având în ,grijă căută totuș să vadă ce face tovarășul său. Luis încerca să scape, dând pinteni calului în mijlocul furtunei.

După o oră, furtuna trecu. Luna strălucea pe cerul neted. Inaintea turmei, Shoz-Dijiji văzu o formă întunecată, în fața căreia, vitele nu vroiau să'nainteze. Apașul

recunoscu un om pe jos. Crezu mai întâi că poate fi Luis, dar văzu apoi că e un soldat. Scoase revolverul şi era gata, înaintând, să tragă în duşman. Soldatul salută în spaniolă; vocea nu-i era necunoscută lui Shoz-Dijiji.

— Sus mâinile, King, sau te omor.

Locotenentul ridică mâinile. Nu văzu că are de-aface cu un Indian.

— Cine eşti? întrebă el.

— Intoarce-te, porunci Shos-Dijiji.

King ascultă şi Apaşul îl dezarmă.

— Shoz-Dijiji! strigă el. Şi faci războiu. Asta nu inseamnă nimic bun pentru mine, nu-i aşa, Shoz-Dijiji?

— Shoz-Dijiji nu e pe drumul războiului. El a devenit un Indian cumsecade, care se ocupă de vite.

King nu răspunse zâmbetului ironic care întovărăşi cuvintele.

— Poate că ţi-ar place să te ocupi de vite cu Shoz-Dijiji, spuse Apaşul.

— Nu pot să aleg acum, răspunse ofiţerul.

— Ia calul acesta. Imi vei ajuta să conduc turma noastră. Inţelegi?

— Prea bine, zise King, surăzând.

Cei doi oameni conduseră încet turma până în zori. Ajunseră la o păşune bine închisă în munte. Iarba era frumoasă. Vitele obosite găsiră şi apă. Shoz-Dijiji îl duse pe King cu el până la înălţimea unei coline care domina valea. Apaşul cercetă întinderea cu grijă, timp de jumătate de oră, cu binoclul de campanie al lui King. Indianul zări departe o pată mică neagră, şi îl recunoscu pe Luis. Mai departe, călare, desigur, soldaţii lui King. Shoz-Dijiji nu pomeni nimic ofiţerului. Socoti cât timp le-ar trebui soldaţilor, dacă Luis i-ar pune pe urmele turmei, să ajungă până la ei.

— Vino, zise el lui King şi coborîră în dosul unei stânci unde nu puteau fi văzuţi, nici chiar din păşunea unde erau vitele. Băură apă dela un izvor care ţâşnea acolo.

Shoz-Dijiji oferi o bucată de carne uscată lui King, dar ofițerul spuse că nu-i e foame. Prânzul odată terminat, Shoz-Dijiji îi legă mâinile de un țăruș. „Acum, dormi", zise el. Se'ntinse lângă el și căzu repede într'un somn adânc. King nu întârzie să adoarmă și el. Când se trezi, Indianul îi desfăcea mâinile.

— Și acum, la drum cu vitele noastre.

O zi și o noapte împinseră vitele prin munți. Nu-i urmăria nimeni. De pe o colină, Shoz-Dijiji nu vedea decât un nouraș de praf, în depărtare, paralel cu lanțul munților, la mare distanță de urma lor.

In zori ajunseră într'o vale unde era apă destulă și pășune bună. Shoz-Dijiji se opri:

— Aici se află tabăra lui Geronimo. Dacă te duci într'acolo, vei fi omorât. Poate că mi-ai ceda mai bine partea din turma ta?

— Cei vrei să spui? întrebă King.

— Shoz-Dijiji ți-o cumpără, răspunse Apașul. Iți dă în schimb... un cal și viața. Vrei să vinzi?

— Nu te'nțeleg, Shoz-Dijiji, spuse King, uluit. Imi dai voie să mă salvez. Și știi bine că te voiu urmări din nou. Sunt oare din cauza Wichitei Billings toate acestea?

— Shoz-Dijiji nu știe vorbi englez, bombăni Indianul. Acum, du-te! Ii arătă drumul pe cari au venit.

King își întoarse calul.

— La revedere, Shoz-Dijiji, poate că ți-o voiu întoarce într'o zi.

— Așteaptă, zise Indianul, și îi întinse revolverul. Il urmări apoi din ochi, până ce acesta dispăru la o cotitură.

Departe de aci, Luis Mariel mergea cu soldații. Nu-i pusese pe urma prietenului său, Diavolul sângeros.

CAP. XII

„Shoz-Dijiji știe"

Luis Mariel rămase cu soldații, căutând a le fi folositor. In cele din urmă, reuși să le placă. Era împreună

cu ei de cinci zile, când, locotenentul King, jumătate mort de foame, ajunse la tabără călare pe un cal obosit ca și el. Luis recunoscu calul care aparținuse unuia din vaqueros-ii omorîți de Diavolul sângeros.

— Ești singurul alb, observa comandantul Callis, care ai scăpat viu din mâinile Diavolului sângeros. Nu înțeleg. Ce poți să ne povestești?

— Nimic, domnule căpitan, răspunse King, care, se întreba totuș cum ar putea împăca obligațiile sale de ofițer cu cele ale recunoștinței. Știa foarte bine că pe capul lui Shoz-Dijiji e pus un preț mare. King se hotărî să-i acorde lui Shoz-Dijiji beneficiul îndoielii.

Cum se credea că fugarii se'ndreptau spre St.-Unite, fură trimise trupe de-alungul frontierei, iar Luis Muriel le urmă, în dorința unor noui aventuri, ca ordonanță a locotenentului King.

King, care prinsese prietenie pentru tânărul Luis, îl învăță puțin englezește și-l trimise într'o zi cu Nejeuni la ferma lui Billings. Ii dădu un bilet, în care cerea să se aibă grijă de cal până la întoarcerea lui.

In Noul-Mexic, Geronimo și Shoz-Dijiji, după ce trebuiră să părăsească turma — strâmtorile și drumurile fiind păzite de soldați — întovărășiți de cinci războinici și de patru femei, se'ndreptau spre lanțul munților cari se opria la izvoarele calde. Sufereau adesea de lipsa apei. Două zile nu băură nimic; caii crăpau aproape de sete. Izvoarele erau bine păzite. Ajunseră totuș la un loc pe cari nimeni dintre albi nu putea să-l bănuiască. Apa era ascunsă; trebuia numai să spargi stânca și pământul. Acolo, nu riscau să fie descoperiți de soldați. In timp ce unii săpau, alții observau din vârful muntelui. După ce băură, își umplură burdufele. Găurile făcute, le astupară cu nisip și pământ.

Geronimo trimetea mereu cercetători, în fruntea cărora se găsia deseori Shoz-Dijiji. Intr'o zi, el ajunse aproape până'n inima San-Carlos-ului. Știa prea bine ce primejdie

îl paşte, luând asemenea drumuri. Avea însă inimă de om şi voinţă de Apaş. Pe drumul acesta fusese odată cu „ea". Se va apropia de ferma ei. O va vedea, fără ca ea să-i simtă prezenţa. Şeful Bedoncoşilor visa şi uitase unde se afla. Dragostea, suferinţa, amintirile, îl ameţeau. Drumul pe care-l alesese cobora panta muntelui. Căldura îi strângea gâtul. Nu se auzia decât sgomotul copitelor calului lui Shoz-Dijiji şi acela al altui călăreţ care venia dinspre partea cealaltă. Caii mergeau fără ca stăpânii lor să-i fi auzit pe câte-şi doui. Intâmplarea! In momentul în care Shoz-Dijiji ajunse la o cotitură, se găsi nas în nas cu un alt călăreţ. Niciunul nu vru să-şi arate uimirea. Shoz-Dijiji vorbi primul.

— Eşti singur?

— Da.

— De ce pleci singur atunci când Apaşii sunt în războı? întrebă el sever.

— Apaşii sunt prietenii mei. Nu-mi vor face nici un rău.

— Numai unii din Bendoncoşi îţi sunt prieteni; dar sunt alţii cari nu-ţi sunt. Cu Geronimo sunt Cho-kon-ensi şi Nednişi, răspunse Shoz-Dijiji.

Wichita Billings zâmbi.

— Nu eşti în locul lor aici, Shoz-Dijiji?

— Tânără fată albă, ai vrăjitorii puternice, dar cea mai mare putere e să nu te pui în primejdie.

— Ei bine, pentru a-ţi spune adevărul, Shoz-Dijiji, ştiam că ai tăi sunt la mare depărtare de aici.

— Când Shis-Indaysii sunt în război, ei sunt ca Dumnezeul vostru — ei sunt aici, acolo şi pretutindeni.

— Ce faci pe-aici? Ai vrea să vii... la fermă, Shoz-Dijiji? întrebă ea, şovăind. Ai venit să mă vezi?

In vocea ei era bucurie.

— Shoz-Dijiji era în recunoaştere. Acum el se'ntoarce la tabăra lui Geronimo.

— Ţi-ai interzis să mă vezi, insistă fata.

— Nu. Tatăl tău nu iubeşte pe Shoz-Dijiji şi el ar omorî Indieni. Atunci, totul va merge rău.

— Tatălui meu îi pare rău că ţi-a vorbit aşa cum ţi-a vorbit, Shoz-Dijiji. Vino la fermă. El însuş ţi-o va spune. Era furios, pentrucă îl iubea pe Mason şi — ştii bine — l'a găsit pe acesta scalpat de ai tăi.

— Dar Shoz-Dijiji ştie că nu un Apaş l-a omorât pe Mason.

— Cine l-a ucis, atunci? Era scalpat...

— Apaşii îşi scalpează rareori duşmanii. Da, ştiu cine l-a ucis şi cum. Mason a fost furat la Ţarcul porcilor şi jurase să-l prindă pe Cheetim. Il pândi într'o zi — dar Cheetim plăti un om care să-l urmărească pe Mason şi să-l omoare în cele din urmă. Asta-i tot.

Acum, vin-o.

Ii făcu un semn şi trecu lângă ea. Se'ndreptară, unul lângă altul, călare, către Billings Ranch.

Păstrară câtva timp tăcere. Apaşul veghia, iar fata era tristă. Wichita Billings ştia că Shoz-Dijiji o iubeşte; se simţia şi ea atrasă de el, aşa cum nu fusese de nici un bărbat; dar nu-şi dădea seama că asta-i dragoste. Crescută într'o atmosferă specială, într'o şcoală care o învăţase că rasa ei e superioară tuturor celorlalte, ea nu putea crede că poate iubi un Indian. Incerca să se convingă că are pentru el un sentiment străin, pe care trebuia să-l distrugă.

Shoz-Dijiji suferea şi el. Avea şi el ura lui de rasă. In plus, orgoliul lui fusese rănit adânc, atunci când tânăra fată scăpă îmbrăţişărilor lui.

Tăcură şi meditară în sine, până când Wichita rupse liniştea, aducându-şi aminte de Nejeuni.

— Shoz-Dijiji, ce-ai făcut cu calul tău? Unde e el?

— Nu ştiu. Muream de foame. Ne mâncaseră toţi caii, afară de Nejeuni. Eram în Sonora. Soldaţii voştri de-oparte, Mexicanii de alta. L-am dus pe Nejeuni într'o noapte până aproape de lagărul albilor. De-atunci nu l-am mai văzut.

— Dacă ți-aș spune că Nejeuni trăiește și că știu unde e, ce-ai spune?

— Aș spune că Usen mi s'a arătat prieten, făcând din tine o prietenă bună. Unde e calul, spune?

— La ferma noastră, în ultimul șopron.

— La ferma voastră? Cum a ajuns Nejeuni acolo?

— Locotenentul King mi l-a trimes.

— King nu mi-a spus nimic.

— L'ai văzut?

— Da, în Chihuahua.

— I-ai vorbit!

— Da.

— Dar erați în războiu. Cum ai putut să-i vorbești?

— Erați amândoi singuri? Și nu l-ai omorât?

— Nu. Shoz-Dijiji nu omoară pe cine iubești.

— Oh! Shoz-DiDjiji, strigă tânăra fată, nici nu știi cât sunt de fericită că ai făcut asta; dar te înșeli gândind că îl iubesc pe King.

— Atunci, îl voiu ucide, la prima întâlnire.

— Oh, nu! să nu faci asta.

— De ce nu? El e în războiu contra mea. Mă va omorî, dacă i se ivește prilejul. Dacă nu-l iubești, îl omor.

— Dar, e un prieten. E și prietenul tău, Shoz-Dijiji. Imi promiți că nu-l vei ucide?

— Shoz-Dijiji îți promite că va căuta să nu-l ucidă. Dar, poate, într'o luptă, Shoz-Dijiji va trebui să-l omoare.

— Oh! Shoz-Dijiji, de ce nu oprești războiul acesta? E fără folos.

— Nu putem face altfel. Albii ne socotesc dușmani, ne acuză de orice. Spun că torturăm victimele, dar ei ne torturează inimele. Rănile corpului se vindecă, ale inimei niciodată.

Soarele proiectă umbrele lor uriașe. Căldura înăbușitoare făcea loc răcoarei serii.

— Am ajuns aproape, spuse fata. Aș vrea să vorbești cu tatăl meu. El vă va ajuta poate.

— Nu, zise Shoz-Dijiji. Poporul lui e în luptă cu al meu. Inima lui nu are prietenie pentru Apaşi. Mai bine nu vin.

— Dar, trebuie să-l iei pe Nejeuni, insistă Wichita.

— M-ai spus unde e. Il voiu căuta.

Tăcerea căzu din nou între ei. Locuinţa lui Billings nu era încă vizibilă, dar era aproape.

— Adio, zise Shoz-Dijiji. Nu ne vom mai vedea poate niciodată.

— Oh! Shoz-Dijiji, strigă Wichita, nu vreau ca să pleci.

— Shoz-Dijiji nu ar pleca,, răspunse el,, dar poporul tău l-a alungat din ţara lui.

— Trebuie să nu mă urăşti,, Shoz-Dijiji.

— Nu, nu te urăsc — te iubesc, spuse el simplu.

— Să nu spui asta, Shoz-Dijiji, răspunse ea cu un aer trist.

— Dacă Shoz-Dijiji era un alb, l'ai fi ascultat, zise el.

Ea tăcea.

— Spune-mi, întrebă el, nu-i adevărat?

— Oh! Dumnezeule! Nu ştiu, nu mai ştiu, strigă ea.

— Shoz-Dijiji ştie, răspunse Apaşul. Adio!

Işi întoarse calul şi plecă. Soarele se culca, atunci când Wichita ajunse acasă. Luke Jensen veni să-şi caute calul.

— Unde e tata? întrebă ea.

— E plecat. Se va'ntoarce indată.

— Luke! il întrebă ea deodată. Iţi sunt aşa de nesuferiţi Indienii?

— Ştiţi bine că nu. Fără un Apaş, aş fi mort. Dar, de ce mă întrebaţi?

— Se poate că avem prieteni printre Indieni. Dacă ai omorî vreunul, s'ar putea ca ceilalţi să se'ntoarcă împotriva noastră.

Luke o privi uluit.

Wichita se'ndreptă spre casă.

— Nu ştiu ce i-a venit; ar fi bine să se'ngrijească.

Era ora zece când se'ntoarse la fermă.

— Nu s'a întors tatăl dv.? întrebă Luke.

— Nu. Unde crezi că poate fi?

— Nu ştiu. Dar, sunt Indieni pe-aici. Aproape că m'am ciocnit de unul. Inchipuiţi-vă că era Shoz-Dijiji! Nu părea că vrea să se-ascundă de mine. Şi el m'a recunoscut. N'aţi ştiut că se află pe-aci?

— De unde să ştiu? întrebă Wichita. E de mirare că tovarăşul tău n'a tras. Cei mai mulţi cow-boy trag înainte în Apaşi şi pe urmă se întreabă de ce au făcut-o. Bună seara, Luke!

— Bună seara, domnişoara, răspunse Jensen.

CAP. XIII.

Din nou în Sonora

Wichita Billings îşi aşteptă tatăl până'n zori. Pentru prima oară se simţea neliniştită şi nu ştia pentru ce. Cunoştea stăpânirea de sine a tatălui ei, în caz de pericol. De zece ori era gata să trezească servitorii pentru a-i trimite în căutarea tatălui ei; mândria şi frica de ridicol o împiedicau. Dimineaţa, se'ndreptă totuş la casa cow-boylor. Bătu.

— Tatăl meu nu s'a întors încă, strigă ea. Pregătiţi-vă repede. Trebuie să plecăm în căutarea lui.

Luke Jensen, fiind cel mai tânăr şi ultimul, eşi iute pentru a strânge caii.

— Sunteţi neliniştită, domnişoară? întrebă el, punând şeaua pe calul tinerei fete.

— Poate că i s'a întâmplat ceva, răspunse ea.

Smooth Kreff, omul de încredere al tatălui ei, veni la ea.

— De ce nu ne-aţi trezit azi noapte?

— Nu ar fi servit la mare lucru, în plină noapte.

— Aţi fi fost însă mai liniştită...

Oamenii erau cu toţii de faţă şi aşteptau. Luke Jensen apăru şi el îndată cu ceilalţi cai. Se făcu tăcere. Wichita privea calul pe care-l ţinea de frâu Luke Jensen. Era „Zgâriatul", calul favorit al tatălui ei. Erau mulţi cu toţii. Kreff se duse spre Luke, care, aplecându-se pe cal, îi spuse încet câteva cuvinte. Wichita se apropie de ei.

— Unde l-ai găsit pe Zgâriatul? Unde e tatăl meu?

— Calul tatălui dv. era înspre apus; toţi ceilalţi se strânseseră lângă el.

— Şi nu l-ai văzut pe tata?

— Plecăm cu toţii în căutarea lui, zise Kreff.

Wichita plecă. „Il iau pe „Pătatul", zise ea. Doui oameni înşeuară calul fetei. Luke Jensen se ţinea, pe cât putea, departe de ea. Când Wichita se urcă în şea, Kreff se apropie.

— In locul dv., eu nu m'aş duce. Va fi foarte obositor.

— Sunt tot atât de rezistentă ca d-ta, zise calm Wichita.

— Ne vom lupta poate. N'aş vrea să vi se întâmple ceva.

Tânăra fată zâmbi, în semn de mulţumire tacită.

Luke îi conduse în galop, până ce se'ndreptară spre apus. Trecură şanţurile şi îngrădirile zidite şi acolo, în spatele unui dâmb, îl găsiră pe Billings — acolo unde îl găsise Luke. Wichita îngenunchie lângă el şi-i atinse mâinile şi faţa. Nu plângea. Işi închipuise totui atunci când Luke Jensen l-a adus pe Zgâriatul. Când Kreff şi Luke şi-au vorbit în şoaptă, era deacum sigură de întâmplarea tragică.

Oamenii ridicară încet cadavrul lui Jefferson Billings şi îl puseră pe calul lui. Injurau şi blestemau, caşi cum fata nu ar fi fost acolo. Billings fusese împuşcat pela spate şi scalpat. Cortegiul defilă încet până acasă.

— N'a putut măcar să se apere, murmură unul. Atins tocmai între umeri...

— Sălbatecii blestemaţi...

— Am întâlnit eri seară un Indian pe-aici, zise Luke.

— De ce dracu n'ai sps-o mai devreme? întrebă Kreff.

— I-am spus d-şoarei Wichita; dar nu poate fi el care a făcut asta. E un prieten al ei. N'ar fi putut face un rău tatălui ei.

— Cine era?

— Shoz-Dijiji, care m'a scăpat odată, atunci când eram rănit şi aproape pierdut.

— Tu nu-i cunoşti pe Indieni, strigă Kreff. Dar pur sângele pe care King l'a adus din Chibuahua? Nu mai era aici, azi dimineaţă! Totul se explică. Era a lui Shoz-Dijiji. Acesta a dat peste şeful nostru,, tocmai când venia să-l ia.

— S'au mai certat ei, ultima oară când a venit sălbatecul, adăogă un altul.

Acesă, după ce-l puseră pe Billings în patul său, Kreff împărtăşi Wichitei bănuielile lui.

— Nu cred, zise tânăra fată. L-am întâlnit eri în munţi şi m'a însoţit, pentrucă, mi-a spus el, mai sunt şi alţi Indieni în împrejurimi şi e periculos să umblu singură. El e, desigur, un alt fel de Indian. Nu pot crede că l-a ucis pe tata.

Rămase singură în cameră, după ce Kreff, plecând, o asigură în fel şi chip, că nu trebuie să aibă grijă de nimic. Privea peretele din faţa ei. Un calendar şi o gravură într'o ramă fără valoare. Nu le vedea. Avea în faţa ochilor silueta înaltă şi suplă a unui bărbat bronzat, un sălbatec aproape gol. Era călare şi o privia în ochi.

— Shoz-Dijiji nu omoară pe cine iubeşte.

Scoase un oftat prelung. — Oh! Shoz-Dijiji, cum ai putut....?

Deodată, se ridică, cu buzele strânse şi ochii arzând de mânie.

— Oh! Doamne! strigă ea. Mi-ai dat dragostea; am

risipit-o pentru un Indian, am dat-o unui duşman al poporului meu. M'ai pedepsit, Dumnezeule! Am fost oarbă, dar mi-ai deschis ochii.

Eşi în tindă, luă o bucată de fier şi lovi triunghiul de fier atârnat acolo. Toţi oamenii cari o auziseră se adunară acolo.

— Tatăl meu e mort, începu ea. A fost împuşcat pela spate, fără a se fi putut apăra. Nimeni nu l-a văzut pe asasin, dar ştim cu toţii cine e. Nu trebuie să mai stăm la îndoială — e şeful Bedoncoşilor, Shoz-Dijiji, Ursul negru. Chiar dacă îmi voiu pierde totul, viaţa şi averea, vreau viaţa omului care l-a ucis pe tatăl meu. Dau o mie de dolari aceluia care mi-l aduce pe Shoz-Dijiji-mort!

Odată, din nou la ea în cameră, se aruncă pe un divan, înecându-şi plânsul în suspine.

* *
*

Shoz-Dijiji, călare pe Nejeuni, sosi la tabăra Apaşilor.

— Pretutindeni sunt soldaţi. Cred că s'au chemat trupe şi din Mexic, pentru a ne urmări aci. Indienii pe cari i-am întâlnit ne sfătuiesc să ne'ntoarcem. Vom fi repede descoperiţi. Suntem prea puţini. Intr'o luptă cu Feţele palide, nu vom avea nicio şansă aici. Să ne'ntoarcem în Mexic.

— Şi vom putea pedepsi Mexicanii, pentrucă au chemat Feţele palide să ne ucidă în ţara lor, adăogă Geronimo. Cred că ai dreptate. Soldaţii nu vor găsi aici decât cenuşă şi resturile unui sat părăsit.

Şi aşa fu. Au fost găsite în urma lor trei cadavre de vaquerosi, lângă urma unei cizme de Apaş. Cenuşă şi distrugere. Fugarii se'ndreptau spre Casa Grande. Ei uitau şi nici nu voia să bage în seamă ce dezlănţuia furia albilor. Dela un capăt la altul al ţării, Geronimo şi expediţiile lui sângeroase, umplură prima pagină a tuturor ziarelor. Apaşii aşteptau acum să se răzbune pe Mexicani. Ge-

ronimo, Diavolul sângeros şi ceilalţi tovarăşi se ascunseră la Gosoda, loc lângă drumul pe care veniau şi se duceau convoaiele de negustori, prin defileu. Drumul căpătă faimă. Apaşii omorau negustorii, îi jefuiau bine, distrugând restul.

Geronimo conduse apoi banda în Sierrade Atunez, unde regăsiră rămăşiţele tribului lor. Geronimo luă la cunoştiinţă că soldaţii St.-Unite şi-au sporit activitatea. Era descurajat.

— Ce vom face? Toată lumea e contra noastră.

— Trebuie să continuăm lupta, până la ultimul om, spuse Shoz-Dijiji.

— Tu eşti tânăr. Când eram ca tine, nu visam decât războaie. Dar, e prea mult. Voiu face pace cu ei, dacă voiu putea.

— Şi eu cred că trebuie să încheiem pace, zise Nichita, dacă, bineînţeles, ne făgăduesc că nu ne vor ucide.

— Promisiunile Feţelor-Palide nu valorează nimic, spuse alt războinic.

In trei luni dădură mai multe lupte. Feţele palide nu-i putură prinde, nici omorî. In Iulie 1886, trupa lui Geronimo număra douăzeci şi cinci de războinici, câteva femei şi doui copii. Aveau carne sărată şi nouăsprezece cai; acestea erau toate rezervele pentru campania viitoare, contra unui duşman puternic şi înstărit.

Era linişte în tabără. Femeile dregeau cizmele, iar bărbaţii fumau, sau dormiau. Resturile unei naţiuni odată puternice nu mai aveau speranţe.

Pe neaşteptate, un foc de armă, apoi strigăte războinice. Fugarii, deabea îşi prinseră armele şi cercetătorii lui Lawton, ducând cadavrele a trei oameni de-ai lor, îi siliră pe Apaşi să-şi lase proviziile şi cei nouăsprezece cai. Nu le mai rămânea acum decât armele şi curajul. După ce trecură departe, peste stânci, până'ntr'un loc de neajuns, Shoz-Dijiji coborî spre câmp.

— Unde te duci? întrebă Geronimo.

— Albii mi l-au luat pe Nejeuni. Shoz-Dijiji se duce să-l ia înapoi.

— Bine; te urmez, zise bătrânul aruncând o privire unui tovarăş; alţii se alipiră de el.

Fără a părăsi muntele, urmăriau compania lui Lawton, putând astfel să-şi vadă caii. La câteva mile de duşman, lângă o câmpie, Geronimo îi spuse ceva lui Shoz-Dijiji, care făcu un semn de aprobare. Cuvântul de ordine trecu dela om la om şi în aceiaşi clipă, Shoz-Dijiji se adânci în stânga muntelui, în timp ce un războinic continuă să urmărească urma soldaţilor. Shoz-Dijiji îşi aduse oamenii la înălţimea unei coline, unde se opriră cu toţii. Aşteptau sosirea soldaţilor cari trebuiau să ajungă în mijlocul câmpiei care se afla sub ei. Fură imediat văzuţi. In fruntea lor era căpitanul Lawton, însoţit de locotenentul Gatewood. Cercetătorii şi soldaţii îi urmau în dezordine, deoarece ştiau că Indienii lui Geronimo erau departe, în spatele lor. In urma coloanei, Shoz-Dijiji îl văzu pe locotenentul King. Coloana trecu prin câmpie. Apoi, un pur-sânge venia la pas; cu urechile ciulite, privea împrejur. După el, nouăsprezece cai şi trei soldaţi prăfuiţi şi copleşiţi de căldură.

Shoz-Dijiji se ridică fără zgomot, ceilalţi războinici îl imitară. Primul soldat care îi văzu scoase o înjurătură. Ajutat de ceilalţi doui, încercă să împingă caii în câmpie, înainte ca Indienii să-i poată înconjura. Diavolul sângeros fluieră lung, pur-sângele se opri, apoi o luă spre el. Aruncându-se pe spatele armăsarului, Shoz-Dijiji reuşi să strângă caii speriaţi. Cei trei soldaţi trăgeau neîntrerupt. Unul căzu, ceilalţi doui fugiră. Apaşii nu aveau timp să-i urmărească. Goniră caii înainte şi în momentul în care ajunseră în munţi, Lawton şi compania lui sosiră prea târziu.

CAP. XIV.

Canyonul scheletelor

Cauza lor părea disperată, chiar celor mai războinici dintre ei. Singur, Shoz-Dijiji, care nu mai avea dece să

trăiască — aşa gândia el — se înverşuna să creadă în războiu. In cele din urmă, Geronimo trimise un mesager comandantului unui corp de Mexicani cari erau aşezaţi aproape de ei. Mexicanii cerură în răspunsul lor ca, numai Geronimo, să părăsească Mexicul. Bătrânul şef promise că va părăsi ţara şi că nu va mai lupta nicăeri.

— Unde te vei duce? îl întrebă Shoz-Dijiji. Feţele palide nu te vor lăsa să intri în Arizona, nici în Noul Mexic.

— Fiecare Apaş are dreptul să aleagă pentru el însuş, zise Nichita.

— Il voiu trimite pe fratele meu, Calul Alb, pentru a aranja o întrevedere cu şefii albilor.

A doua zi după plecarea acestuia, două femei în căutare de hrană fură fugărite. Un cercetător al lui Geronimo veni să anunţe că doui soldaţi erau aci, cu un mesagiu. Apărură îndată Kayta şi Kochoen, ambii purtând panglica roşie a cercetătorilor guvernământului.

— Am adus cu locotenentul Gatewood un mesagiu al generalului Miles, noul şef al albilor, spuse Kayta. Trebuie să ştiţi că oamenii lui Lawton nu sunt departe. Dacă vă predaţi, nu veţi fi ucişi; dar veţi fi duşi undeva, la Răsărit, cu familiile voastre.

— Geronimo vrea să vorbească lui Gatewood, zise bătrânul şef, nimănui altcuiva. Gatewood nu minte pe Apaşi. Du-te!

La 4 Septembrie 1886, Geronimo şi Nachita se duseră la Canyonul Scheletelor, în Arizona. Shoz-Dijiji nu se duse la întâlnirea pe care Gatewood o hotărâse, între Geronimo şi generalul Miles. Rămase trist în tabără, unde Geronimo îl găsi la întoarcere.

— Văd sfârşitul Apaşilor în ochii tăi, Geronimo.

— Da, răspunse bătrânul şef, e sfârşitul. Şeful alb mi-a spus după ce mi-a strâns mâna: „Preşedintele St.-Unite a auzit de luptele voastre cu albii şi mi-a spus să vă comunic că, dacă ne înţelegem, nu va mai fi nevoie de război. Geronimo, dacă vrei, va fi bine".

Aşa am legat jurământul să nu ne mai facem rau. Cred că nu ne vom mai bate, încheie Geronimo.

— Şi ai crezut acestei Feţe palide? Ce ţi-a mai spus el?

— Mi-a spus că guvernământul ne va lua sub protecţia lui; ne va face case; ni se va da mult pământ, cai şi unelte folositoare. Mi-a spus că voiu trăi cu familia mea, cu tribul meu, pe care-i voiu găsi în cinci zile, dacă accept tratatul. I-am răspuns că toţi ofiţerii albi au vorbit aşa. A şters cu mâna faţa pământului, spunând: „Totul e şters; începe o viaţă nouă". Discuţia a fost tradusă din engleză în spaniolă, apoi în apaşă. Poate că tălmacii s'au înşelat. Nu ştiu.

— Şi unde vor să te trimită? întrebă Shoz-Dijiji.

— La Fort Marion, într'o ţară pe care-o numesc Florida.

Shoz-Dijiji puse mâna pe umărul tatălului său.

— Ştiu că nu te voiu mai vedea niciodată. Când vei depune armele te vor omorî, aşa cum l-au omorât pe Mangas Colorado. Niciodată nu e prea târziu. Mai avem arme, muniţii şi cai; în Sonora sunt locuri unde Feţele palide nu ne vor prinde niciodată.

Geronimo dădu din cap.

— Nu, fiul meu, e cu neputinţă. Geronimo trebuie să respecte tratatul.

Shoz-Dijiji se'ndepărtă trist. Se căţără în vârful stâncilor cari dominau tabăra. Petrecu noaptea, adresând rugăciuni lui Usen. În zori, se'ntoarse şi-l căută pe Nejeuni, pe care-l aduse în tabără. Apoi se aşeză pe pământ şi îşi aşternu pe faţă culorile de războiu ale Diavolului sângeros. Pe cap, îşi puse coiful de piele; în jurul gâtului, un colier de argint şi pietre preţioase. De urechi, îşi prinse cerceii mici de argint şi îşi trase cizmele de războiu. După ce-şi încercui mijlocul cu o centură plină de cartuşe, prinse de ea două pistoale şi un cuţit mare. Mai luă o puşcă, un arc şi săgeţi. Sări pe Nejeuni şi se duse să-l găsească pe Geronimo.

— Tată, voiu pleca singur pe drumul războiului. Viaţa

mea întreaga va fi închinată luptei cu Feţele palide. Am spus.

— Aşteaptă, spuse Geronimo. Inainte de a te lega de un asemenea jurământ, ascultă-mă.

Tu ai fost totdeauna un fiu pentru mine. Te-am iubit ca pe fiul meu, ai fost mândria mea şi pentrucă te iubesc îţi voiu spune ceva. Vei vedea că nu ai nevoie să-ţi risipeşti viaţa în luptă cu Feţele palide. Shoz-Dijiji, tu nu eşti Apaş. Tu nu eşti un Bedoncos. Eşti o Faţă palidă.

— Tu eşti tatăl meu, zise Shoz-Dijiji, dar asta nu-ţi dă dreptul să spui că Shoz-Dijiji e o Faţă palidă. Şti bine ce i s'a întâmplat lui Juh.

— Juh cunoştea adevărul, zise bătrânul Geronimo. A fost cu mine când l-am omorât pe tatăl şi pe mama ta în trecătoarea Stein; Juh te-a scos din căruţă şi te-ar fi ucis, dacă Geronimo n'ar fi fost acolo.

— Minţi, răcni Shoz-Dijiji.

— Te-a minţit Geronimo vreodată?

— Cochise a jurat în faţa focului sfatului că am fost un Apaş ca el.

— Cochise n'a minţit. Tu ai inima unui Apaş, dar în vinele tale curge sângele tatălui tău, care era alb. Douăzeci de toamne au trecut de când l-am ucis; nu ţi-am spus nimic, pentrucă te iubeam şi că erai fiul meu, eaşi cum ai fost născut din carnea mea. Acum însă, a venit momentul să ţi-o spun.

Shoz-Dijiji rămase pe gânduri.

— O Faţă palidă! un alb! strigă el cu dispreţ. Mai bine aş fi socotit câine! tremură el de scârbă.

— Fiul meu, zise Geronimo. Sunt Apaşi buni şi răi, cum sunt albi buni şi răi. Cu timpul, rana ta se va închide. Du-te şi trăieşte cu poporul tău. Intr'o zi vei mulţumi lui Geronimo.

— Niciodată, strigă Ursul negru. Adio, Geronimo. Ai fost un tată bun pentru Shoz-Dijiji. Acum, Shoz-Dijiji nu mai are tată, nici mamă. El nu mai ţine de nici un popor.

Rămâne un şef războinic pe drumul războiului, ultimul Apaş adevărat.

Îşi ridică în două picioare calul, apoi se'ntoarse spre Geronimo.

—Adio, zise el, Shoz-Dijiji, ultimul din Apaşi, pleacă pe drumul războiului.

Geronimo privi cu ochii umezi cum ultimul războinic al unei rase stinse se îndepărta pe drumul Sonorei.

CAP. XV.

Ultimul răzvrătit

Geronimo capitulase! După trei sute de ani, năvălitorii din ţara Apaşilor putură să doarmă în pace. Toţi rebelii erau prizonieri în Florida. Duşi depe platourile uscate şi calde ale ţării natale în regiuni joase, umede şi nesătoase, Apaşii se'mpuţinară şi muriră. In acest timp, în Sonora, în ascunzişurile de nepătruns ale Marilor Munţi, Shoz-Dijiji şi Nejeuni îşi împărţiau prada. Nimeni nu-i vedea şi timp de luni de zile, ei nu vedeau pe nimeni. Shoz-Dijiji îşi lepădase masca de războinic; rămase un simplu vânător şi dacă, din întâmplare, întâlnea oameni, nu încerca dorinţa de a-i ucide. Shoz-Dijiji nu se'mpăcase cu ideia că e o Faţă palidă şi se simţia legat de legămintele lui, deoarece era ultimul Apaş. Îşi făgăduise să nu mai ucidă, numai atunci când va trebui să se apere. Vroia să rămână numai departe de albi.

Îi revedea pe ai săi: Geronimo, lângă foc, Gian-nah-tah cu Is-ka-nay şi alţii, pe cari îi vedea copii, apoi crescând, bărbaţi şi femei. Cei mai mulţi erau morţi, alţii, plini de amărăciune şi durere, plecaseră în captivitate.

Apoi, în gândurile lui Shoz-Dijiji apărea o tânără fată călare. Shoz-Dijiji o lua în braţe, dar ea se feri, lovindu-l. Ei vedea în ochii ei privirea care se aruncă şarpelui. Asta-l făcea foarte nenorocit. Se întreba dacă ea ar mai avea aceiaş

privire pentru el, dacă ar şti că e o Faţă palidă, ca ea. A fi alb! Usen! Ce făcuse el, ca să merite asta?

Cu toate astea, gândia el, era un alb. Asta era fapt cert. Incercă să se convingă că, după toate socotelile, nu era o dezonoare să fi un alb. Wichita Billings era o albă şi el nu o preţuia mai puţin pentru aceasta. Locotenentul King era un alb, căpitanul Crawford şi locotenentul Gatewood, asemenea, erau albi. Ii cunoştea doar ca pe oameni de inimă. Şi el, care a fost totdeauna mândru că e un Apaş! El a fost un mare războinic la Apaşi! La albi, n'ar însemna nimic. Şi va trebui să poarte hainele lor îngrozitoare şi va trebui să locuiască în casele lor înăbuşitoare. Se simţia bolnav, credea că va muri; avea nostalgia ţării sale, a Arizonei.

— Mă voiu putea întoarce să mor în munţii mei, gândia el. Gândul acesta-l făcea fericit.

Locotenentul Samuel Adams King stătea sub un arbore de bumbac, înaintea fermei Billings. Lângă el, Wichita părea foarte ocupată cu lucrul ei.

— E linişte pe-aici, nu-i aşa? Sunt, cred, şapte ani de când au fost trimişi Apaşii în Florida.

— Imi vine să cred că ştergi pistolul acesta cu dragoste, pentrucă îţi aduce aminte de timpurile bune din trecut, zise King râzând.

— Ce vrei să spui? întrebă fata. Mai sunt şi astăzi destule lichele — nu toţi Indienii erau golani.

— Fără'ndoială. Dealtfel, nu-mi vine să cred că Indienii au comis jumătate din crimele de cari au fost acuzaţi. Ştii, Chita, nu-mi pot închipui că un Apaş să-l fi ucis pe tatăl d-tale.

Discuţia ajunse, fatal, la Shoz-Dijiji.

— Să dea Dumnezeu să fi murit, zise tânăra fată.

King ridică trist capul. Simţia amărăciunea fetei: iubise pe acest om, pe care astăzi îl acuză. El nu-i spuse niciodată că Shoz-Dijiji şi Diavolul sângeros nu erau decât unul;

asta l-ar fi făcut şi mai vinovat în ochii Wichitei. Locotenentul King se gândia la Shoz-Dijiji ca la un prieten. In al doilea rând, el ştia că Wichita Billings încercase mai mult decât o prietenie pentru Apaş, iar King nu era un om care să întrebuinţeze astfel de mijloace pentru a rivaliza cu cineva.

Wichita curăţă revolverul. Locotenentul nu părăsia cu ochii profilul ei regulat.

— Merge bine ferma? întrebă el...

— Nu aşa de bine ca pe vremea lui tata, răspunse tânăra fată.

— Poate că nu eşti mulţumită de Smooth?

— Işi cunoaşte destul de bine meseria, dar nu obţine totul dela oameni. Nu ştie cum să se poarte cu ei. Oamenii adevăraţi sunt rari, fără'ndoială.

— Dece nu vinzi ferma? Asta nu-i o viaţă pentru o fată tânără.

— Nu ştiu singură ce să fac, Ad. Toată viaţa mea e aici. Nu cunosc o alta. De plecat, îmi vine foarte greu.

— Oh! Chita, asta nu-i tot ce-ţi trebuie. Ţi-ar trebui un tron, sclavi mulţi şi o curte întreagă, care să te servească!

Ea începu să râdă din toată inima.

— Nu glumesc, Chita, insistă King. Vin-o cu mine. Schimbă-ţi viaţa. In locul unui tron, n'am decât inima mea să ţi-o ofer; totul ce-mi aparţine va fi al tău.

— Ad, e desigur un lucru frumos, dar.....

— Atunci, dece nu? întrebă el, apropiându-se de ea. Ne vom putea căsători la post şi aş obţine cu siguranţă o permisie.

— Dacă va trebui să mă mărit cu un bărbat care-mi va da o viaţă mai rea decât aceea pe care o părăsesc, voiu şti că-l iubesc; nu voiu şovăi o clipă. Dar dacă te voiu lua de bărbat, Ad, va fi poate din pricina vieţii pe care mi-o oferi, viaţă care-mi pare un paradis. Ad, mai aşteaptă puţin.

— Nu te gândeşti la un altul, Chita?

— Oh, nu! şi violenţa exclamaţiei îl surprinse pe ofiţer.

— Voiu aştepta atunci, dacă va trebui. Dacă te pot ajuta într'un fel oarecare, Chita, spune-mi, te rog. Şi când vei ajunge să descoperi că mă iubeşti, anunţă-mă, încheie King. Şti bine, că pentru mine, Chita, eşti totdeauna o perfecţiune.

— Să mergem, deci. Trebuie să pleci, King. Ce se va gândi despre d-ta? Vrei să ajungi la Curtea Marţială? La drum, locotenente King!

— Da, domnule comandant, zise el, bătând din pinteni. Apoi prinse mâna fetei şi o sărută.

Wichita îl privi îndepărtându-se semeţ, drept, milităros, şi suspină — suspină, deoarece nu-l iubea. Ştia prea bine că nu-l va iubi niciodată. Ochii şi gura i se înăspriră la gândul pe care-l risipi — pentru un sălbatec, pentru un asasin — şi obrajii i se înroşiră de ruşine.

Fu întreruptă în mijlocul acestor reflexii de vocea lui Luke Jensen.

— Vă aduceţi aminte, domnişoară, de vitele cari păşteau lângă râpa cu cedri?

— Da; ce e?

— Jumătate din ele au dispărut. Desigur că nu au plecat singure.

— Sigur că nu. Tu, ce crezi, Luke?

— Dacă Apaşii nu ar fi fost izgoniţi, m'aş fi gândit la ei.

— Kansas mi-a spus că o altă turmă a dispărut lângă Micul Mesa. Crezi că e vorba de un furt? Smooth, ce părere are?

— El spune că şi-au schimbat numai locul.

CAP. XVI.

Valetul de pică

Luis Mariel, urmând exemplul „Americanilor", frecventă cabaretul lui Dirty Cheetim.

— Ce'nvârteşti, ştrengarule? îl întrebă Cheetim. Cauţi ceva?

— Da.

— Ai cal, nu-i aşa?

— Da, Senor.

— Vino cu mine şi Cheetim îl trase în altă cameră. Luis văzu înăuntru un individ cu părul încâlcit, ocupat cu băutura.

— Iată băiatul care-ţi trebuie, zise Cheetim bărbatului cu chica zburlită. Nimeni nu-l cunoaşte, nici el nu cunoaşte pe nimeni.

— Ştie americana?

— Da, Senor. Inţeleg şi vorbesc destul de bine.

— Poţi să-ţi ţii gura? Dacă nu, zise străinul, trecând un deget înaintea gâtului — gest cu totul semnificativ — înţelegi, nu-i aşa?

— Ce trebuie să fac? întrebă Luis.

— Vei păzi o turmă mică. Dacă vei fi întrebat ceva în americană, nu înţelegi. Dealtfel, tu nu ştii nimic de turmă, numai că un domn bătrân te-a luat să le păzeşti.

— Da, Senor.

— Vei avea treizeci şi cinci de dolari pe lună, în plus hrana. Douăzeci şi cinci pentru paza turmei, iar restul pentru tăcere. Iţi convine?

— Desigur, Senor.

Străinul îl duse pe Luis spre Nord. Ajunseră în sfârşit la o turmă de aproape cincizeci de capete, care păştea în linişte într'o păşune bunicică.

— Vitele nu-ţi vor da mult de lucru. Câteodată însă au obiceiul s'o ia spre Apus. E acolo un ţarc, unde le vei închide noaptea; ziua le ţii aici.

Scoase din buzunar o carte de joc, valetul de pică — şi-o rupse'n două. Ii dădu o jumătate lui Luis.

— Dacă vine cineva la tine cu cealaltă jumătate, îi predai vitele. Ai înţeles?

— Da, Senor.

— Intre timp, ți se vor aduce alte vite. Nu vei întreba oamenii nimic. Le vei lua in păstrare, fără a scoate o vorbă. Ai înțeles?

— Da, Senor.

— Atunci, e'n regulă. Lași vitele să pască până'n asfințit, le vei închide și vei veni să te culci la Țarcul porcilor, în hambar. Acolo ți se va da să mănânci. La revedere, ștrengarule.

— Adios, Senor.

Privind cum se depărteaza omul cu părul încâlcit, vârî în buzunarul cămășii jumătatea valetului de pică; apoi, se puse să cerceteze vitele. Se uită la semnele lor și văzând că sunt mai multe feluri, gândi că Cheetim și omul cu părul încâlcit, strângeau, fără îndoială, vite, pentru a le vinde sau expedia. Un amănunt îi atrase însă atenția. Un sfert din animale purtau semnele „F. B." pe coapsa stângă și o crestătură la urechea dreaptă. Celelalte, purtau diferite semne, pe care le cunoștea mai mult sau mai puțin.

Semnul „F. B." era bine cunoscut în partea aceasta a Arizonei. Odată, Luis încercase să găsească de lucru la Senor Billings, care fusese omorât, desigur de Apași; dar nu reușise.

El nu furase niciodată pe socoteala lui; nu putea însă înțelege cum adunaseră stăpânii lui atâtea vite.

Lui Shoz-Dijiji îi reveni bucuria de odinioară, trecând frontiera Arizonei. Contempla peisagiile familiare cari îi erau atât de dragi, sorbind aerul ozonat și mirosul de brazi și cedri. Ursul Negru își regăsise aproape fericirea. Era însă în el o forță care-l conducea. Dragostea îl îndrepta spre femeia pe care o doria. Se hotărîse să se lepede de rasa Apașilor; el, care altădată nu avea pentru albi decât dispreț. In Arizona, Shoz-Dijiji observă, că Nejeuni îl stingheria. Un cal ca Nejeuni poate fi repede remarcat. Dar, Shoz-Dijiji nu se putea decide să părăsească un prieten ca Nejeuni, ultimul prieten care-l

mai lega de trecut. Când ajunseră pe un platou bine cunoscut, Luke Jensen trecea lanţul munţilor, la răsărit de ferma Billings. El urca o râpă urmată de coline joase. De pe creştetul uneia, un şef Apaş îl privea; lângă el, calul îi aştepta ordinele.

Shoz-Dijiji avea o memorie bună; îl recunoscu repede pe Luke Jensen.

— Ohe! Aici! strigă Shoz-Dijiji, fără a se arăta.

Luke se opri, privi în jur şi duse automat mâna la revolver.

— Nu trage! E un prieten.

— Cum pot să ştiu? Nu te văd, răspunse Jensen.

— Te am în vârful puştii mele, anunţă Shoz-Dijiji. Nu trag. Sunt Shoz-Dijiji.

— Oh! strigă Luke, gândindu-se imediat la cele o mie de dolari oferite premiu pe capul Apaşului.

— Coboară, zise Indianul, îmi amintesc de tine. Shoz-Dijiji vorbi ceva lui Nejeuni. Coborâră apoi colina.

— Te credeam mort, zise Luke.

— Shoz-Dijiji a fost mult timp în Sonora.

— Pe drumul războiului? întrebă cow-boyul.

— Geronimo a făcut pace cu Mexicanii şi cu generalul Miles. Shoz-Dijiji respectă tratatul.

— De ce te-ai întors, Shoz-Dijiji?

— Vin s'o văd pe Wichita Billings. Poate să găsesc de lucru pe-aici.

Luke avu imediat certitudinea că acest om nu poate fi asasinul lui Jefferson Billings.

— Cred că ea îmi va da de lucru, dar Shoz-Dijiji nu e sigur că tatăl ei vrea. El nu iubeşte pe Shoz-Dijiji.

— Dar, nu şti că el a murit? întrebă Luke.

— Mort? Nu, Shoz-Dijiji nu a ştiut nimic. Shoz-Dijiji a rămas mult timp în Sonora. Cum a murit bătrânul?

— Ucis, lângă păşune; a fost găsit, scalpat, adăogă Luke.

— Vrei să spui că a fost ucis de Apaşi?

— Nimeni nu ştie nimic, dar e foarte posibil.

— Când s'a întâmplat asta?

— Ştii, atunci când ai venit după calul tău. L-au găsit a doua zi dimineaţa.

Shoz-Dijiji rămase pe gânduri.

— Vrei să spui... se crede că Shoz-Dijiji l-a ucis pe Billings? Oare, Chita crede şi ea?

— Ascultă, Shoz-Dijiji, zise încet Jansen. Tu mi-ai făcut odată un mare bine. Nu-l voiu uita niciodată. Eu, desigur, n'am crezut niciodată că tu l-ai fi putut omorî pe şef, dar ceilalţi...

— Şi Chita? întrebă Shoz-Dijiji.

— Nu pot spune da, nu pot spune nu. Ea a promis însă o mie de dolari aceluia care te va aduce.

Shoz-Dijiji nu clipi, cu toate că aceste cuvinte nimiciră ultima lui speranţă de fericire.

— Atunci, vei avea o mie de dolari dacă mă omori.

— Da.

— Ei! Atunci, ce mai aştepţi? De ce n'o faci?

Jensen ridică umerii.

— Desigur, din acelaş motiv pentru care tu n'ai făcut-o atunci când ai putut. In sângele nostru, probabil că curge sânge de albi.

— La revedere, zise brusc Shoz-Dijiji. Mă duc.

— Spune, înainte de a pleca, e adevărat că tu l-ai ucis pe Billings?

Shoz-Dijiji îl privi drept în ochi.

— Dacă Wichita Billings dă o mie de dolari pentru că Shoz-Dijiji să fie ucis, atunci, ea trebuie să ştie că Shoz-Dijiji i-a omorât tatăl. La revedere. O iau înainte, pe cărare. Dacă-ţi trebuiesc o mie de dolari, e treaba ta. Inţelegi? Il luă pe Nejeuni de căpăstru şi se'ndepărtă. Luke, uluit, îl urmări din ochi, până ce dispăru în spatele unei înălţimi.

Nici o clipă, Jensen nu gândi că s'ar putea servi de revolverul său.

Intorcându-se la fermă, o văzu pe Wichita care vorbea cu Kausas. Luke ar fi vrut să n'o'ntâlnească în seara asta. Simţia că nu se va putea reţine să nu povestească întâlnirea lui şi-i era teamă că, luându-se cunoştinţă, să nu se organizeze o expediţie prin împrejurimi, pentru ca Apaşul să fie găsit.

Dar, Wichita il observă şi-l chemă. Kausas pleca tocmai în acea clipă.

— Vino cu mine la birou, Luke. Vreau să-ţi vorbesc. Kausas mi-a spus că au dispărut din nou vite. Ai observat poate ceva, azi?

Dacă văzuse ceva astăzi? Ce întrebare!

— N'aş putea spune da, nici nu, şi privi fix pământul, foarte încurcat.

Wichita, care-l cunoştea bine, începu a avea bănueli.

— Ascultă, Luke. Mi se fură turme întregi. Nu ştiu în cine să mă'ncred. Smooth, Kausas, Matt şi cu tine, pe toţi v'am privit întotdeauna ca oameni de încredere. Dacă nu mă pot bizui pe voi, în cine oare să am încredere? Luke, tu îmi ascunzi ceva. Dacă nu-mi vorbeşti, eşti îndată liber să pleci.

— Ştiu, domnişoară, zise Luke, scormonind pământul cu vârful cizmei; da, am văzut din nou azi dimineaţă, spuse el, deodată.

— Pe cine?

— Un Apaş. Pe Shoz-Dijiji.

Ochii Wichitei se măriră fără măsură.

— L-ai ucis? murmură ea într'o suflare. L-ai omorât, pentru a avea recompensa?

— Nu, domnişoară. Ascultaţi. Puteţi să mă alungaţi oricând. Nu voiu putea niciodată ucide un om care mi-a salvat viaţa. Dacă l-a ucis pe tatăl dv., e altceva, şi, de fapt, eu n'am crezut niciodată acest lucru.

In indignarea lui aprinsă, Luke Jensen nu putu să bage de seamă în ce măsură se liniştise Wichita, auzind că nu l-a omorît pe Shoz-Dijiji.

— I-ai vorbit de omor?

— Da.

— Ce-a spus, cu adevărat?

— N'a spus da, nici nu.

— Ce-a spus, cu adevărat?

— A spus că dacă dv. oferiţi o mie de dolari pentru capul lui, precis că sunteţi foarte sigură că el e asasinul.

— De unde a ştiut?

— Eu i-am spus.

— Eşti sigur, Luke, că nu el l-a ucis pe tata?

— Absolut sigur. Nu-l cred vinovat.

— Ne-am putut înşela, Luke. Voiu suprima recompensa; nu vreau să risc a mă înşela. Toată viaţa mea, în inima mea, îl voiu acuza că l-a ucis pe tata. Dacă-l mai vezi, spune-i că recompensa a fost suprimată. Mai spune-i însă că, dacă-l voiu vedea într'o zi, îl voiu ucide, deoarece cred că el este ucigaşul tatei. Trimite-mi-l pe Smooth.

Inima Wichitei era plină de tristeţe, de părere de rău şi de ruşine, la gândul că încercase o dragoste pentru acest sălbatec. Avea îndoieli, cu toate acestea. Il omorâse el într'adevăr pe tatăl ei?

Sosirea lui Kreff îi tăie seria gândurilor.

— Inainte de toate, Kreff, trebuie să anunţi că nu mai dau o mie de dolari pentru capul Apaşului.

— De ce? întrebă familiar Kreff.

— E treaba mea, zise fata, pe un ton care nu mai admitea replică.

— Apoi, mai e vorba de furt...

— Cine ţi-a vorbit de furt?

— Luke a văzut că lipsesc vite.

— Oh! bălatul ăsta e caraghios. Vitele şi-au schimbat numai locul. El e prea leneş să le caute.

— Kausas a observat acelaş lucru la Nord, lângă Micul Mesa, insistă ea. Despre Luke, nu voiu afirma nimic. El nu e de mult timp aci. Dar, despre Kausas pot spune că nu vorbeşte la'ntâmplare.

Wichita aruncă omului o privire, încruntând sprâncenele. Vocea ei devenise protectoare, curioasă.

— Ei bine, zise ea, tu şi ceilalţi, sunteţi aci pentru a mă ajuta, Smooth!

— Da, dar suntem oameni plătiţi... nu e acelaş lucru. Dv., trebuie să vă măritaţi cu un om cumsecade, care să se ocupe cu turmele dv., adăogă el.

— Cu cine, de exemplu?

— Cu mine.

— E o declaraţie pe care mi-o faci, Smooth?

— Da. Dv., ce spuneţi? Noi doi vom putea conduce bine afacerile. Nu veţi mai avea neplăceri.

— Dar, eu nu te iubesc, Smooth.

— Ce importanţă are? Sunt atâtea femei cari se mărită cu bărbaţi pe cari nu-i iubesc. Dragostea vine mai târziu.

— Dar nici tu nu mă iubeşti.

— Ba da, Chita. Totdeauna v-am iubit.

— In orice caz, te-ai ferit s'o arăţi, observă ea.

— N'am avut niciodată ocazia, până astăzi. Dv. aveţi mult simţ practic. Nu vă puteţi mărita decât cu un om de meserie. Odată, veţi ajunge să mă iubiţi. Nu sunt respingător, iar dv. veţi fi bine tratată.

Pe Wichita o podidi râsul. Kreff nu sesiză atitudinea fetei.

— Vă veţi gândi, nu-i aşa, domnişoară Chita? întrebă el, scoţând nişte hârtii din buzunar.

— Pierzi ceva, Smooth, spuse ea, privind spre pământ.

Privi şi el. Era jumătatea unei cărţi de joc — jumătatea unui valet de pică.

CAP. XVII

Cheetim

La Ţarcul Porcului erau mulţi clienţi. Femeile se grăbeau dela masă la masă, dând de băut. Afacerile mergeau bine. In camera alăturată, doui oameni vorbeau în şoaptă.

Pe masă, în fața lor, o sticlă, pahare şi un valet de pică rupt în două. Erau Cheetim şi Kreff.

— Oare, băiatul ăsta îşi închipuie că va putea să păzească încă mult timp vitele, fără a fi observat, sau prins? observă Kreff.

— I-am spus să vină să te vadă, zise Cheetim. Kreff îi întinse jumătatea valetului de pică.

— Ia-o. Tu îl vezi mai des decât mine. Nu-l mai putem ține mult timp. Puştiul a prins ochi.

Cheetim umplu paharul tovarăşului său.

— Aşa e! zise el, golindu-şi paharul. M'am gândit la ceva. Iată, despre ce e vorba. Dacă n'ar exista fata, ar fi ceva de făcut cu turma. Agentul guvernământului ar cumpăra vitele, fără să'ntrebe de unde provin.

— Şi ce-ai vrea să fac? întrebă Kreff. S'o omor?

— Trebuie să m'ajuți s'o prind. Dacă voiu reuşi s'o țin aici câteva zile, va fi foarte mulțumită să se mărite cu mine.

— Ocupă-te singur de afacerile tale, Dirty, şi lasă-le pe ale mele.

— Ce vrei să spui?

— Dacă e unul din noi doui care trebuie s'o aibă, acela voiu fi eu. Iată ce vreau să spun.

Vocea lui era hotărâtă şi urâcioasă.

— Ah, drace! Nu ştiam că te gândeşti la ea.

— Ei bine! Iată că şti acuma şi să nu cauți să încapi pe mâna mea.

* *
*

Arizona în plină nămiază: căldură înăbuşitoare, somnolență şi tăcere.

Shoz-Dijiji pândea. De când aflase că pe capul lui se pusese o mie de dolari, era mai prudent. Il recunoscu îndată pe Luis Mariel — apoi se puse să cerceteze turma.

Fu surprins de feluritele semne ale animalelor. Le cunoştea pe toate; nimic nu scapă unui Apaş obişnuit cu vitele. Văzu că cele mai multe aparţin Wichitei Billings — mai ştia că acest cow-boy nu era dela ferma ei, deoarece acolo nu se folosiau Mexicani.

Cu mult înainte ca Luis Mariel să-şi fi putut da seama, Shoz-Dijiji văzu că mai mulţi călăreţi se apropiau. El nu se mişcă, deoarece, dacă nu schimbau direcţia, aceştia vor trece fără să-l vadă.

Apărură patru oameni. Shoz-Dijiji îi recunoscu imediat. Erau doui Navajes, un metis, iar al patrulea era un alb, Agentul guvernământului. Degetele i se întinseră pe armă. Luis, auzind paşii cailor, se ridică. Oamenii merseră drept spre el, iar Agentul îi vorbi. Shoz-Dijiji îl văzu pe Agent scoţând din buzunar un capăt de hârtie, pe care i-l întinse lui Luis. Luis, la rândul lui, scoase un alt capăt de hârtie, pe care-l compară cu acela care-i fu dat. Shoz-Dijiji nu-şi prea putu da bine seama despre ce e vorba, dar de departe, se putea totuş spune că sunt două jumătăţi ale unei cărţi de joc.

Luis ajută oamenilor să strângă turma, iar după ce împinse vitele în spre Agentul guvernământului, dădu pinteni calului, îndreptându-se spre Ţarcul porcilor.

Shoz-Dijiji pricepuse că a fost martorul unui târg necinstit; faptul nu l'ar fi emoţionat câtuşi de puţin, dacă n'ar fi ştiut că e vorba de animalele furate Wichitei Billings.

Pentrucă o iubea, trebuia să descopere un mijloc să-i aducă la cunoştinţă ce a descoperit. Se gândi, desigur, la Luke Jensen. Se întoarse la locul unde îl mai întâlnise.

* *
*

Luis Mariel aduse lui Cheetim cele două jumătăţi ale valetului de pică.

— Bravo, băete, zise Cheetim. E tocmai ce aşteptam

dela tine. Acum, am de lucru pentru tine; cincizeci de dolari de câştigat.

— Despre ce e vorba?

— N'ai de unde să ştii. Tot ce trebuie să afli e că, vor fi trase, fără'ndoială câteva gloanţe. Nu vei avea de făcut decât ce-ţi voiu spune eu. Dacă ţi-e frică, mă lipsesc de tine.

— Nu mi-e frică, Senor, răspunse Luis, căruia cincizeci de dolari îi apărură ca o avere.

— Foarte bine. Ştii unde se află Ferma Billings?

— Da, Senor.

— Te vei duce acolo, să-i duci o vorbă lui Smooth Kreff.

— Asta-i tot?

— Nu. După ce-i vei vorbi, vei da câteva târcoale prin împrejur, pentru a vedea ce se întâmplă. E acolo o tânără fată. Când voiu sosi, va trebui să ştiu unde se află şi câţi oameni au rămas la fermă. Voiu avea cu mine patru, sau cinci oameni. Apoi, îţi voiu spune ce ai de făcut.

— Şi când se va trage? întrebă Luis.

— Oh! Poate că nici nu se va trage. Ţi-am spus asta numai pentru a te preveni. Iţi voiu scrie scrisoarea. Dacă vei goni bine, vei ajunge înainte de răsăritul soarelui. Trebuie să fi acolo înainte ca oamenii să se fi dus la lucru. Ai înţeles?

Dirty Cheetim începu să scrie. Luis, el însuş un profan, observă stângăcia acestuia. In sfârşit, Cheetim îi întinse tânărului, o foaie murdară de hârtie, îndoită şi făcută mototol.

— Dacă Kreff te întreabă ce e cu turma, îi vei spune că ducându-te azi dimineaţă la ţarc, ai găsit barierele trase iar vitele plecate. Altceva nu-i vei sufla. Bagă de seamă! adăogă Cheetim, lovindu-şi încet revolverul, în semn de ameninţare.

— Am înţeles, zise Luis. Nu-l iubea deloc pe Cheetim, dar cincizeci de dolari erau cincizeci de dolari.

Când Luis Mariel își opri calul în curtea fermei Billings, la o milă două depărtare, Shoz-Dijiji îl văzu venind și se întrebă ce caută tânărul aici. Apașul se instalase pe colină înainte de venirea zorilor. La primele raze de lumină, își îndreptă binoclul spre curtea fermei. Vroia să-l vadă pe Luke Jensen cât mai devreme posibil.

Luis se duse la locuința oamenilor, cari erau sculați și dădu scrisoarea lui Kreff, în care recunoscu îndată omul cu părul încâlcit, care l-a dus la turmă și i-a dat cartea de joc ruptă. Kreff, recunoscu și el pe tânărul Mexican. Descifră cu greu biletul.

„Prietene Kreff, citi el, oamenii au furat turma. Adu pe toți oamenii să prindem hoții, așa se va crede că alții au furat vitele. Nu avea încredere în Mexican. Nu-l lua. Cu prietenie, Dirty". '

— Drace! răcni Kreff.

— Ce te-a apucat? întrebă Kausas.

— Dirty Cheetim spune că a văzut o bandă, ducând o turmă din vitele noastre. Luke! Du-te repede după cai. Vom urmări blestemații de bandiți.

— Hm! Cred că Dirty trebuie să fie supărat că n'a fost el primul care să treacă, spuse Kausas batjocoritor.

Luke se grăbi să-și bage poalele cămășii în pantaloni și se duse spre ogradă; Smooth fugi apoi până la casă, unde se opri sub fereastra Wichitei, strigând-o.

Tânăra fată, — învelită, într'o pătură, apăru, la fereastră:

— Ce e, Smooth?

— Ați avut dreptate când ați spus că e vorba de hoți. Cheetim mi-a trimis vorbă că a văzut o bandă care o ștergea cu una din turmele noastre. Trimit toți oamenii după ei. Nu ne vor scăpa!

— Bine! strigă Wichita. Vin și eu.

— Nu, veți face mai bine dacă rămâneți. Ne va fi greu să lucrăm, luându-vă cu noi.

— Poate că ai dreptate. Oh! dece nu m'am născut băiat?

Shoz-Dijiji, când îl văzu pe Luke apropiându-se de el, simţi că Usen nu l'a uitat cu totul. Cobori colina, în aşa fel, că Luke se pomeni la un moment dat, faţă în faţă cu Apaşul, lângă păşune.

— Ei, strigă el surprins. Dar ce faci tu aici?

— Vreau să te duci să spui ceva Wichitei. Agentul guvernământului a cumpărat vitele cari i-au fost furate. Am văzut asta eri. Ii vei spune?

— Mulţumesc, Shoz-Dijiji. Dealtfel, chiar acum plecăm după vite. Când o voiu vedea, îi voiu comunica totul.

— Dar să nu-i vorbeşti ca din partea mea.

— Bine. Acum, trebuie să mă grăbesc. Oamenii aşteaptă caii. La revedere, Shoz-Dijiji.

— Adios, răspunse Shoz-Dijiji întorcându-se înspre colină, în timp ce Luke Jensen ducea caii dela păşune.

Un lucru îl nelinişteа. Il văzuse pe Luis Mariel păzind turma furată, şi acum, Luis Mariel venea la fermă să dea ştiri despre aceiaşi turmă. Ce însemna oare asta?

Apaşul văzu cu binoclul cum cow-boyii părăsiau ferma. Toată lumea plecase, afară de Luis Mariel. Dece rămăsese el în urmă? O mai văzu apoi pe Wichita vorbind cu Luis, intrând pe urmă în casă. Luis se plimba împrejur.

Shoz-Dijiji îşi luă arcul şi săgeţile, plecând în căutarea prânzului. Puţin mai târziu, lângă Nejeuni, căută un loc ascuns şi îşi pregăti hrana.

Indată ce Luis Mariel părăsi Ţarcul porcului, Cheetim plecă şi el, cu alţi patru, iar când Kreff pleca în zori împreună cu personalul fermei Billings, cei cinci oameni erau acolo, privindu-i dela înălţimea unei coline.

— Avem destul timp, zise Cheetim, să aşteptăm până ce aceştia vor fi departe de fermă. Toţi patru, veţi căuta să puneţi mâna pe fată. Vă veţi duce la ea să-i cereţi de lucru. Tânărul cow-boy va fi acolo şi vă va spune dacă mai e cineva acolo. Nu va fi greu. Jes se va arunca asupra

ei, pentru a o'mpiedica să-şi ia puşca. Fata lui Billings ştie să ţintească, fără să-i tremure mâna.

Kreff şi oamenii lui ştiau că trebuiau să meargă departe şi pe drumuri grele, aşa că nu se prea grăbeau, scutindu-şi totodată caii de oboseală. Se întreba mai întâi de ce n'a plecat Cheetim în căutarea turmei, cu oamenii lui. Da, era un lucru destul de curios. Şi dacă nu se încredea în micul Mexican, dece i-a dat biletul? Kreff n'avusese niciodată mare încredere în Cheetim, dar acum avea bănuieli.

Işi aduse deodată aminte că Wichita a rămas singură la fermă, în tovărăşia bucătarului chinez, şi a Mexicanului. Cu cât se gândea mai mult, îl cuprindeau mai multe bănuieli. Il chemă pe Luke.

— Băiete, l-am lăsat pe Mexicanul ala la fermă. Cred că n'am făcut bine. Du-te şi vezi ce-i pe acolo.

Luke fu aproape hotărât să renunţe la aventură; dădu însă pinteni calului, îndreptându-se spre fermă.

Eşind din birou, după ce luase dejunul, Wichita văzu trei oameni călare intrând în curte. Il văzu, şi pe tânărul Mexican ducându-se să le vorbească, dar nu putu s'audă ce le spunea. Dealtfel, părea că nici nu-i cunoaşte.

Oamenii veniră apoi până în dreptul ei şi unul dintre dânşii, scoţându-şi pălăria, descălecă şi se apropie de ea, cerând să-l vadă pe stăpân.

— Eu sunt stăpânul, zise ea.

— Căutăm de lucru, zise străinul. Ceilalţi veniră şi ei mai aproape, ca şi cum ar fi vrut să asculte ce spunea ea. Primul se repezi asupra fetei, prinzându-i mâinile, în timp ce ceilalţi descălicară şi-i puseseră pumnalele în spate.

După ce o ridicară pentru a o pune pe un cal, chinezul eşi din bucătărie; unul din oameni îi arătă însă revolverul. Bietul servitor fu redus la tăcere.

Cheetim nu pierdea dela înălţimea colinei pe care se afla nimic din ceeace se petrecea în curte. Era plin de bucurie că totul merge bine.

Dar ce era zgomotul acesta? Intinse urechea spre răsărit şi îşi dădu seama că provine dela bătaia copitelor unui cal în galop.

In curtea fermei, oamenii discutau. Cheetim se întreba dece oamenii nu pleaca. Nu putea decât să dezaprobe această întârziere, ascultând zgomotul calului care se apropia.

— De ce să'ncălicăm doi pe un cal, întreba acela care trebuia s'o ducă pe Wichita. Mai avem timp şi e încă un cal în grajd.

— „Dirty" a spus să nu pierdem nici un minut, spuse un altul.

Wichita auzind numele, înţelese totul. Era groaznic, înfiorător de clar. Omul acesta a urmărit-o ani de zile. De două ori a încercat s'o ia cu forţa. De data aceasta, părea că va reuşi. Cine-i va veni în ajutor? Tatăl ei nu mai era aci, servitorii plecaseră, nu ştia pentru cât timp. Nimeni. Numai o minune îi va trimite ajutorul.

Omul care cerea un alt cal pentru Wichita, insista mereu: — Asta nu ne va lua mai mult de două minute. Dacă vom fi urmăriţi, vom putea merge mai iute.

— La dracu, strigă un altul, să terminăm şi să luăm un cal. Spune-i lui Luis să pună şeaua pe calul ăsta.

Luis se grăbi să se execute. In acest timp, Cheetim, înebunea de furie, văzând cum întârzie oamenii lui şi auzind calul apropiindu-se dinspre răsărit.

De cealaltă parte, Shoz-Dijiji, după ce-l struni se pe Nejeuni, vroia numai să plece, undeva departe. Cu binoclul său o văzu pe Wichita. Rana lui veche se redeschise. Trist şi singuratec, şeful Bedoncoşilor se îndreptă spre tabăra de odinioară populată numai cu primitivi.

Luke Jensen venia spre fermă. Cheetim, ascuns după o stâncă, îl luă la ochi şi trase. Luke auzi şueratul glonţului lângă ureche. Anunţat astfel de pericol, se feri şi trase două focuri la'ntâmplare, în spre colină. Intră apoi repede, gonind în zig-zag, în curtea fermei. Cheetim trase din nou, fără rezultat însă. In imposibilitate de a trage, fără a o

atinge pe Wichita, Jensen o luă spre un hangar, unde se putea ascunde bine şi de unde putea trage în voie.

Cei cinci oameni se îndreptară spre poartă, târând după ei şi calul Wichitei. Trei din ei continuară să tragă asupra lui Luke Jensen; în momentul în care acesta ajunse la hangar, Wichita îl văzu căzând; era stins. Banditii trecură de poartă, împreună cu Wichita.

CAP. XVIII

Diavolul sângeros

Murmură un cuvânt lui Nejeuni la ureche şi calul, dintr'o săritură, luă o direcţie nouă.

După plecarea lui Luke, bănuelile lui Kreff se'ntăriră din ce în ce mai mult. Gândea că, dacă ele sunt întemeiate, un om nu va ajunge. Dacă ar fi trimes mai mulţi! Dacă, cel puţin, s'ar fi dus şi el! Se opri, adresându-se tovarăşilor:

— După câte-am gândit, prieteni, Cheetim vrea să ne facă bucata. El a vrut, mi se pare, să ne îndepărteze numai de fermă. A mai încercat el de două ori să pună mâna pe Wichita. Eu, mă'ntorc la fermă; îl iau pe Jak şi pe Sam. Tu, Kausas, ii ai pe Charlie şi Matt, ca să'ncerci să-i prinzi pe hoţi. Dacă vei putea lua ajutoare pe drum, cu atât mai bine. La revedere!

* *
*

Cheetim îşi ajunse complicii tocmai când aceştia intrau în munţi, cu Wichita. Nu mai putea de bucurie.

— Băieţi, aţi făcut treabă bună, le strigă el. Se apropie de Wichita şi rânji:

— Spune-mi, dragă, aşa că nu vei mai face mutre? Am hotărât cum e mai bine. Vom petrece luna noastră de

miere în munți, apoi vom coborî la palatul meu, unde ne vom căsători.

Wichita îi întoarse spatele cu dezgust, fără a spune nimic. Luis Mariel privea totul înaintea lui, cu un aer preocupat. Nu s'ar fi așteptat să joace un asemenea rol în afacerea asta.

— Spuneți, băeți, nu-i așa că ar fi bine să tragem o dușcă? Mi se pare ca meritâm cu toții.

— In sănătatea miresei! strigă Cheetim, după ce fiecare își luase locul și paharul. Râseră cu toții, punându-se pe băut, afară de Luis, care nu avea din ce să bea.

— Ține, puștiule, îi zise Cheetim, întinzându-i cupa lui de metal. Bea și tu o'nghițitură!

— Nu, mulțumesc, nu mi-e sete, răspunse Mexicanul.

Intrară adânc în munți. Wichita bănuia unde o duc. Era acolo o cocioabă, o dărăpănătură, pe care o zidise demult un căutător de aur, departe în munți. Apașii alungaseră pe cercetător, iar casa rămase părăsită.

Wichita nu mai avea nici o speranță. Luke, chiar dacă nu a fost rănit grav, sau Chung, bucătarul, ar fi putut chema cel mai apropiat vecin; dar, acesta locuia foarte departe de ferma Billings. Admițând că au putut găsi oameni pentru a-i veni în ajutor, acestora le-ar fi trebuit mult timp pentru a descoperi vizuina lui Cheetim.

Cheetim și complicii lui erau ocupați cu băutura și mâncarea. Arătau a fi tare mulțumiți. Luis se apropie de Wichita..

— Sunt foarte mâhnit, Senorita, bâigui el. Nu știam ce vroiau ei să facă. Vă voiu ajuta, dacă se va putea. Poate că, atunci când vor fi beți, vă voiu putea ajuta să fugiți.

— Mulțumesc, răspunse tânăra fată și îl privi mai atent. Fața băiatului îi părea cunoscută.

— Te-am mai văzut, dar unde?

— Eu am adus calul locotenentului King la fermă, anul trecut, răspunse Luis.

— Ah, da. Imi aduc aminte acuma. Tu ai adus din Mexic calul lui Shoz-Dijiji.

— Calul lui Shoz-Dijiji? Era calul lui Shoz-Dijiji? Il cunoaşteţi pe Shoz-Dijiji, Senorita?

— Da, îl cunosc. Şi tu?

— Dacă îl cunosc! chiar prea bine. El l-a salvat pe tata şi pe mine, de două ori chiar, atunci când ar fi putut să ne ucidă.

Conversaţia le fu întreruptă de Cheetim, care vestia în spatele Wichitei.

— Iată-ne ajunşi, scumpo! — dar nu vom rămâne mult timp aici. Mâine dimineaţă pornim într'un loc, unde nici Dumnezeu, nu ne va putea găsi. Nu ne vom putea lăuda că vom avea acum o masă de nuntă; la restaurantul meu va fi însă altfel. Vei avea o nuntă cumsecade.

Wichita nu răspunse.

— Poate că ai putea lăsa mutrele astea cu mine, porumbiţo. Voiu fi drăguţ cu tine, dacă şi tu vei fi la fel. Nu voiu înghiţi însă mult timp fasoanele tale.

— Cheetim, spuse tânăra fată, ascultă. Eşti pe jumătate beat, totuş vei putea înţelege. Mai bine îmbrăţişez un moştru, decât pe tine. Dacă te apropii de mine, mă omor.

— Dacă vrei să faci pe proasta, e treaba ta, bombăni Cheetim. Asta nu mă va împiedica însă să fac ce vreau. Dar, mai avem noi timp să ne certăm. Hei, băieţi, mai daţi-mi puţin wisky şi puţină sfoară. N'aş vrea ca porumbiţa să zboare.

Ii legară bine mâinile şi picioarele. Cheetim bea de zor. Vroia să capete curajul necesar, pentru ca să poată ajunge să-şi domine moraliceşte prizoniera. Pe cât bea mai mult, devenia mai lăudăros, şi mai gălăgios. Wichita putu astfel să asculte amănuntele crimelor pe care le făptuise.

— Dirty, tu eşti un tip, nu glumă, spuse unul din complicii lui, în semn de admiraţie.

— N'am pretenţii că sunt grozav. Dar, iată numai

cum l-am păcălit pe Smooth, trimiţându-l la dracu, şi şterpelindu-i fata.

Cu toţii izbucniră în râs.

— Şi ar face mai bine să rămână deoparte, chiar dacă nu-i convine. Şi bătrânul Billings a păţit-o. M'a alungat odată dela fermă. Credea, desigur, că mi-e frică de el. Aşteptam numai ocazia. Am aşteptat mult, dar mi-a căzut în mână, până la urmă.

— Nu l'ai prins tu! îndrăzni unul din complici să i-o întoarcă; bătrânul a fost omorât de Indieni.

— Tu crezi asta? Iată ce se numeşte pricepere: eu l'am ucis pe Billings, eu l'am scalpat şi.....

Aşa beut cum era, îşi dădu totuş seama că a vorbit prea mult. Avu o căutătură urâtă.

— Băeţi, am spus asta între noi. Dacă cineva are chef să-l urmeze pe Billings, n'are decât să-şi deschidă plicul. Inţeles?

De-alături, Wichita nu pierdea niciun cuvânt din vorbirea lui Cheetim. Fu cuprinsă de ruşine şi de o mare părere de rău la gândul învinuirii pe care-o făcuse prietenului Apaş şi se condamna singură că nu-şi ascultase inima.

Il auzi din nou pe Cheetim.

— Băieţi, aveţi grijă de bucătărie. Eu mă duc să fac o vizită nevestei mele. Să nu vină nimeni să ne deranjeze! Aţi înţeles?

*

* *

Puţin timp dela întâmplarea care avu loc în curtea fermei, un cal putea fi văzut gonind spre locul de unde venea zgomotul împuşcăturilor. Călăreţul mâna animalul de zor.

Chung, în genunchi, lângă Luke, avu un strigăt de surpriză văzându-l pe Apaş. Intr'o clipă, Shoz-Dijiji fu lângă el, îngenunchiând în faţa lui Luke.

— Ce s'a întâmplat? Unde e Chita?

Luke ridică ochii.

— Oh, tu eşti, Shoz-Dijiji. O bandă de ticăloşi au luat-o cu ei spre Sud. Nu mi-e tare rău, nu mă pot ţine însă pe cal. Du-te tu!

Apaşul îşi scoase repede hainele. Nu-i mai rămaseră decât cizmele şi cureaua care-i ţinea armele.

— O voiu aduce înapoi, strigă el, pornind în galop.

Tocmai când trecu poarta, Kreff, Jake şi Sam ajunseră la fermă.

— Sălbatecul care l-a ucis pe stăpân, strigă Sam care era în frunte şi înainte de a fi terminat, se puse să tragă. Jake trase şi el. Indianul dispăru în munţi scoţând un urlet de triumf. Redevenise un adevărat Apaş, în goană după Feţele palide. Era pe drumul războiului.

— Proştilor, strigă Luke, încercând să se ridice. Trageţi în omul care a fugit în căutarea banditilor cari au răpit-o pe Chita.

— Chita, răpită! strigă Kreff. Am avut dreptate; Cheetim e.

— Nu l-am văzut pe Cheetim. In orice caz, luaţi-o spre Sud. Dacă-i vedeţi pe Apaş, lăsaţi-l — e cel mai bun prieten al Wichitei.

Intre timp, Shoz-Dijiji o luă spre munţi. Sălbatecul trăia acum din nou în el. Diavolul sângeros ţinea frâul lui Nejeuni cu pasiunea luptătorului de odinioară. Era la începutul unei mari bătălii.

*

Luis Mariel, într'un colţ, holbă ochii la noul venit. Un războinic cu faţa vopsită apăruse în odaie. Ceilalţi încercară să ridice revolverele.

— Diavolul sângeros! strigă Luis.

— Culcă-te, îi spuse Shoz-Dijiji în spaniolă. Incepuse să tragă. Un om căzu.

Din cealaltă cameră, Cheetim şi Wichita auziră strigătul lui Luis. Cheetim intrase tocmai şi închise uşa după el. Se apropiă de Wichita în momentul când auzi numele aceluia care fusese spaima a trei state. La prima împuşcătură, Cheetim sări pe fereastră. Alte împuşcături urmară. Patru oameni erau întinşi morţi în camera din faţă, când Shoz-Dijiji se precipită in cealaltă, tocmai la timp, ca să-l vadă pe Cheetim cum încalecă un cal din spatele casei. Il recunoscu imediat; apoi se'ntoarse spre tânăra fată.

— Ţi-a făcut vreun rău?

— Nu. Oh! Shoz-Dijiji, ce bine că ai venit!

Apaşul îl chemă pe Luis.

— Tu ştii ce a făcut Diavolul sângeros duşmanilor lui? Mă cunoşti, nu? Vei însoţi pe această fată până la ea acasă. Dacă nu ajunge teafără, ai de-aface cu mine. Ai înţeles?

Se duse la fereastră.

— Ce vrei să faci? strigă Wichita.

— Să omor ultimul meu alb, zise Shoz-Dijiji, sărind.

— Stai, stai! Shoz-Dijiji!

Şeful Bedoncoşilor, şeful tuturor Apaşilor, plècase însă. Tânăra fată eliberată de Luis, fugi la fereastră şi îl urmări din ochi, până ce dispăru. Apoi, avu o tresărire.

— Diavolul sângeros! strigă ea.

Vocea ei tremură.

— Mi-ai spus că mă vei ajuta, nu-i aşa? se adresă ea Mexicanului. Iţi aduci aminte?

— Da, Senorita.

— Atunci, caută şi fugi după Diavolul sângeros şi spune-i că eu vreau ca să se întoarcă. Dar, cum te cheamă?

— Luis, Luis Mariel, Senorita.

— Hai, grăbeşte-te.

Luis aruncă o privire în cealaltă cameră.

— Santa Maria, dar nu pot să vă las aci singură, noaptea, cu morții ăștia, Senorita. Nu, nu pot.

— Dar, nu mi-e frică, Luis.

— Stați! Ce e?

— Vine cineva. E poate el...

— Sunt mai mulți. Ii aud vorbind.

— Poate că sunt prieteni de-ai lui Cheetim.

Luis dădu un revolver fetei. Nu se mai auzia tropăitul cailor. O voce rupse tăcerea.

— Chita, se auzi.

— Sunt prietenii mei. Și fata fugi înaintea casei.

— Aici, Smooth. Totul e bine!

Nu era destul de întunerec, pentrucă Luis să nu fi putut recunoaște oamenii. Erau Kreff, Sam și Jake.

— Asta era cu ei, strigă Kreff, recunoscându-l pe Luis. E blestematul de Mexican care mi-a adus scrisoarea lui Cheetim. Sărind depe cal, fugi spre Luis. Acesta ținea însă revolverul întins.

— Oprește-te, îi strigă el, gata să tragă.

— Lăsați-l în pace! N'avem nimic cu băiatul ăsta, strigă Chita.

Kreff și Luis băgară revolverele în toc. Ceilalți doui îi imitară.

— Ce s'a întâmplat? întrebă Kreff. V'a făcut cineva vreun rău?

— Nu, nu. Iți voiu povesti mai târziu. Ia-ți calul, Luis, și fă ce-ți spun. Eu mă'ntorc la fermă și voiu aștepta acolo.

Kreff, foarte mirat, ascultă instrucțiunile pe cari Wichita le dădu băiatului.

— Unde se duce? întrebă el. Pe cine așteptați?

— Pe Shoz-Dijiji, răspunse ea.

CAP. XIX.

Ultima urmărire

In noapte, un Apaş, gonia în urma unui duşman. Avea înainte viaţa, pentru a-şi prinde prada. Shoz-Dijiji întrebuinţa prudenţa şi pasul de lup. In cele din urmă, îl va avea, desigur.

Ce vedea el, acolo, înaintea lui? Pe drum, o formă se desprindea din umbră, fără a se preciza. Un cal zăcea în drum, gemând. Trăia. Incercă să se scoale, recăzu însă la pământ. Shoz-Dijiji îi observă şeaua şi ascultă ascunzându-se. Nu mai auzi altceva. Se apropie de cal. Animalul avea un picior rupt. Shoz-Dijiji îi puse capăt suferinţei cu o lovitură de cuţit în gât. Cheetim galopase prea repede printre stânci.

Shoz-Dijiji părăsi apoi pe Nejeuni şi urmări semnele neprecise ale paşilor. Urma ducea spre coasta muntelui. Toată noaptea fu în căutare. In zori, constată că nu era departe de acela pe care-l căuta. Nisipul se surpa în urme proaspete. Cheetim nu avea decât câteva minute înainte. Shoz-Dijiji nu se grăbi deloc. Dimpotrivă, prudent, mergea mai încet ca înainte. Se opria pe înălţimi, pentru a putea cerceta locurile. Ştia că Cheetim e obosit; semnele paşilor lui arătau că e epuizat. Sfârşitul era aproape.

Shoz-Dijiji era pe marginea unei coline. Inainte de a ajunge sus, se opri şi scoase o batistă roşie pe care o legă de capătul puştii; apoi ridică vârful ţevii după creştetul colinei. Un foc de armă răsună de cealaltă parte a povârnişului. Puţin mai departe se aflau desişuri. Shoz-Dijiji se urcă până sus şi strecurându-se prin ramuri, putu să vadă fără a fi văzut.

La o sută de metri de el, pe o altă înălţime, Cheetim întins în spatele unui bolovan, se credea bine apărat. Shoz-Dijiji îl ochi cu grijă, nu la cap, ci la umăr, deoarece Shoz-

Dijiji, ştia ce vroia. Apăsă trăgaciul şi chiar în momentul în care se auzi detunătura, Cheetim se răsturnă într'o mişcare convulsivă. Shoz-Dijiji îl găsi viu, însă cu cunoştinţa pierdută. Il dezarmă, apoi aşteptă cu răbdarea unui Apaş. Puţin mai târziu, Cheetim deschise ochii, pentru a vedea aplecată peste el faţa vopsită a Diavolului sângeros. Tremură şi închise ochii, dar Shoz-Dijiji ştia că omul îşi recăpătase cunoştinţa. Fără nici un cuvânt, Indianul îl prinse de păr. Omul deschise ochii. Văzu în mâinile Indianului un cuţit şi scoase un strigat de groază.

— Pentru numele lui Dumnezeu, să nu faci asta: urlă el. Iţi voiu da wisky, bani, tot ce vrei, dar lasă-mă să plec.

Shoz-Dijiji nu răspunse. Lama ascuţită însă intră în carne. Cheetim striga, se zbătea. Cu o îndemânare uimitoare — adevărată operă de Indian — Shoz-Dijiji învârti cuţitul într'o mişcare circulară. Cheetim leşină. Fusese scalpat.

Shoz-Dijiji aşteptă cinci minute, zece minute, un sfert de oră. Cheetim, părea că prinde cunoştinţă. Shoz-Dijiji aştepta mereu. Albul îşi veni în cele din urmă cu totul în fire. Incepu să plângă — să-şi plângă soarta. Shoz-Dijiji se aplecă asupra lui.

— Ce vrei să mai faci? urlă victima. Indianul, drept răspuns, scoase din pungă câteva curele de piele; făcu fiecăreia un nod, apoi le prinse pe rând, trecându-le peste încheleturile mâinilor, de nişte ţăruşi pe cari îi tăià din tufişuri. Astfel, Cheetim era legat, întins pe spate, cu mâinile şi picioarele întinse.

Shoz-Dijiji se îndepărtă pe drumul pe care venise. Nu se mai întoarse să privească. Dacă ar fi privit în urmă, ar fi văzut un vultur zburând în rotocoale deasupra ultimei victime a Diavolului sângeros.

Acolo unde îl lăsase pe Nejeuni, îl găsi pe Luis Mariel care-l aştepta.

— Am ştiut că vei veni să-ţi iei calul, zise Luis.
— Dece-ai venit după mine?
— Senorita m'a trimes.
— Pentru ce?
— A vrut ca să-ţi spun să te duci la ea..

Era noapte când, cu Luis Mariel, Shoz-Dijiji intra la ferma Billings. Wichita îl aştepta afară, sub un arbore.

SFARŞIT